

80
2018

Kristiina Aalto

Elintarvikkeiden kulutus kotitalouksissa vuonna 2016 ja muutokset vuosista 2012, 2006 ja 1998

Kuluttajatutkimuskeskus 2018:80
Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja

**ELINTARVIKKEIDEN KULUTUS
KOTITALOUKSISSA VUONNA 2016
JA MUUTOKSET VUOSISTA
2012, 2006 JA 1998**

Kristiina Aalto

Helsinki 2018

Kuluttajatutkimuskeskus 2018:80
Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja

ISBN 978-951-51-3316-8 (pdf)
ISSN 2343-2748 (pdf)

Helsinki 2018

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KÄSITTEET JA MENETELMÄT	8
2.1	Keskeisiä käsitteitä	8
2.2	Menetelmä elintarvikkeiden määrätietojen laskemiseksi	11
2.3	Aineiston kotitaloustyypit	13
3	PITKÄN AIKAVÄLIN MUUTOKSET RUOKAKORIN SISÄLLÖSSÄ	15
4	ELINTARVIKKEIDEN KULUTUS VUONNA 2016	18
4.1	Kotiin ostetut elintarvikkeet ja kodin ulkopuolella syöminen	18
4.2	Keskeisten elintarvikkeiden kulutus kotitaloustyypeittäin ja ikäryhmittäin	20
4.2.1	Vilja, leivät ja muut viljatuotteet	20
4.2.2	Tuore liha ja lihajalosteet	22
4.2.3	Tuore ja pakastettu kala	26
4.2.4	Maito ja maitotuotteet	27
4.2.5	Rasvat ja öljyt	29
4.2.6	Hedelmät, marjat ja hedelmämehut	30
4.2.7	Tuoreet kasvikset	33
4.2.8	Peruna, pasta ja riisi	36
4.3	Valmisruokien kulutus	39
5	TULOSTEN KOONTI JA POHDINTA	49
	LÄHTEET	54
	LIITTEET	
	Liite 1. Keskihintojen määrittely	55
	Liite 2. Taulukon 2 sekä liitteiden 3 ja 4 luokittelujen välinen koodiavain	57
	Liite 3. Elintarvikkeiden keskekulutus COICOP-luokituksella vuosina 2016, 2012 ja 2006	58
	Liite 4. Elintarvikkeiden kulutusmäärät kotitaloustyypeittäin COICOP-luokituksella vuonna 2016	64
	Liite 5. Valmisruokien luokittelu ja kulutus vuosina 1998 - 2016	74

KUVALUETTELO

1. Kotiin ostettujen elintarvikkeiden ja ulkona syömisen kustannukset kotitaloustyypeittäin vuonna 2016.....	18
2. Lihalajien hankinta erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016.....	24
3. Makkaroiden ja leikkeleiden hankinta erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016.....	27
4. Tuoreiden kasvien hankinta kasvilajeittain erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016.....	35
5. Perunan ja muiden aterioiden lisäkkeiden hankinta erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016.....	39
6. Valmisaterioiden kulutus vuosina 1985–2016.....	41
7. Valmisaterioiden kulutus erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016.....	43
8. Osan ateriaa muodostavien valmisruokien kulutus vuosina 1985–2016.....	44
9. Osan ateriaa muodostavien valmisruokien kulutus erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016.....	47

TAULUKKOLUETTELO

1.	Kotitaloustyyppien lukumäärät otoksessa vuonna 2012 ja 2016.	13
2.	Eräiden elintarvikkeiden kulutus henkilöä kohti seurantavuosina 1966–2016.....	17
3.	Jauhojen, suurimoiden ja hiutaleiden hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	20
4.	Ruokaleivän hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	23
5.	Kahvileivän hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	21
6.	Tuoreen lihan hankinta lihalajeittain vuosina 1998–2016.....	22
7.	Tuoreen lihan hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	22
8.	Makkaroiden ja kokolihaleikkeleiden hankinta vuosina 1998–2016	23
9.	Kalan hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016,	25
10.	Maidon hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	25
11.	Jugurtin ja viilin hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	26
12.	Juuston hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	27
13.	Rasvojen ja öljyjen hankinta vuosina 1998–2016v.	28
14.	Hedelmien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	29
15.	Marjojen hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	31
16.	Tuoremehujen hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	32
17.	Tuoreiden kasvien hankinta kasvilajeittain vuosina 1998–2016.....	34
18.	Tuoreiden kasvien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	33
19.	Perunan hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	36
20.	Perunavalmisteiden hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	36
21.	Pastojen ja nuudeliin hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	37
22.	Riisin hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	38
23.	Valmisruokien kokonaiskulutus kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	40
24.	Laatikoiden, keittojen, salaattien ja pastaruokien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	42
25.	Piirakoiden, pasteijoiden, pizzojen ja hampurilaisten hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	42
26.	Marjakeittojen, puurojen ja mämmien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016	43
27.	Ruokamakkaran hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	45
28.	Liharuokien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	45
29.	Kalaruokien ja -säilykkeiden hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.	46
30.	Kasvispihvien ja -salaattien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016.....	46

1 JOHDANTO

Tilastokeskuksen Kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista. Myös laadulliset ja määrälliset ruoan kulutustottumukset muuttuvat ajan kuluessa, joten tarvitaan seuranta kotitalouksien elintarvikkeiden kulutuksen muutoksista. Seuranta-aineistoa elintarvikkeiden kulutuksen muutoksista tuottavat Tilastokeskuksen Kulutustutkimuksen lisäksi Luonnonvarakeskuksen (Luke) vuosittain julkaisema Ravintotase (esim. Luke 2017) ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kansanterveyden seuranta- ja riskien ennakointitutkimukset (esim. AVTK 2015 ja FinTerveys 2018).

Ravintotase seuraa Suomen tärkeimpien elintarvikeryhmien tuotantoa, kotimaista käyttöä ja kulutusta. Kulutusluvut lasketaan jakamalla kotimainen käyttö vuoden keskimääräisellä väkiluvulla. Ravintotase kuvaa enemmänkin kulutukseen tarjolla ollutta elintarvikkeiden määrää Suomessa kuin toteutunutta kulutusta, koska muun muassa varastotappioiden ja muun hävikin määrää ei ole saatavissa. Tilasto sisältää myös muuta kuin ruokakäyttöä (mm. eläinrehu, siemenkäyttö, teollisuuden raaka-aineet). (Luke 2017.) THL:n kansanterveyden seurantatutkimukset kokoavat tietoa yksilötasolla myös ravitsemuksesta, ruokailutottumuksista ja elintarvikkeiden käytöstä, joista tiedot kootaan lähinnä kyselytutkimusten avulla. Viimeisimmät näistä THL:n tutkimuksista ovat Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys (AVTK 2015) ja FinTerveys 2017 -tutkimus, joka on laaja kansallinen terveystarkastustutkimus edeltäjiensä Terveys 2000/2011 ja FINRISKI-tutkimusten tapaan (FinTerveys 2017).

Elintarvikkeiden määrällisiä kulutusmuutoksia kotitalouksissa on tarkasteltu Kuluttajatutkimuskeskuksessa edellisen kerran vuoden 2012 Kulutustutkimuksen aineistolla (Aalto & Peltoniemi 2014) ja sitä ennen pidemmällä aikavälillä vuosina 1966–2006 (Viinisalo ym. 2008). Tämä raportti on luonteeltaan seurantaraportti ja jatkaa edellisten tapaan elintarvikkeiden kulutusmuutosten tarkastelua keskiarvokulutuksen perusteella vuoden 2016 Kulutustutkimuksen pohjalta. Tarkastelussa keskitytään siihen, mitä elintarvikkeita ja millaisia määriä suomalaiset kotitaloudet hankkivat ja millaisia muutoksia hankinnoissa on tapahtunut. Lisäksi tarkastellaan eroja erilaisten kotitaloustyyppien välillä, miten nuorten kulutus eroaa vanhempien kulutuksesta, ja onko yksin asuvien miesten ja naisten välillä eroja siinä, mitä elintarvikkeita hankitaan. Tilastokeskuksen elintarvikkeiden kulutusmäärä-aineisto mahdollistaa monien eri taustamuuttujien käytön aineiston analysoinnissa, vaikka tässä raporissa on keskitytty vain erilaisten kotitalouksien tarkasteluun.¹

Päivittäistavara-kaupoissa myytävien elintarvikkeiden valikoimat ovat yhä monipuolistuneet. Kotiin hankittujen elintarvikkeiden ja alkoholittomien juomien kulutusmenot olivat Suomessa yhteensä 11,7 mrd. euroa vuonna 2016 (käyvin hinnoin, keskimäärin 4 381 eu-

¹ Aineiston voi hankkia tutkimuskäyttöön Tilastokeskuksesta.

roa per kotitalous). Vuodesta 2012 kulutusmenot elintarvikkeisiin olivat laskeneet 53 milj. euroa (0,5 %). Sen sijaan ravintola- ja kahvila palveluihin kotitaloudet käyttivät yhteensä 2,5 mrd. euroa (ilman alkoholijuomia), mikä on 367 miljoonaa euroa (17 %) enemmän kuin vuonna 2012. Kasvun taustalla ovat sekä kotitalouksien keskimääräisten ateriapalvelumenojen kasvu, kotitalouksien määrän kasvu että hintojen muutokset. Elintarvikkeiden keskimääräinen hintojen nousu oli neljässä vuodessa vain 2,6 prosenttia ja ravitsemus- ja hotellipalvelujen noin 11 prosenttia².

Suomessa ruuan osuus kotitalouksien kulutusmenoista on laskenut elintason kohoamisen myötä kahdessakymmenessä vuodessa lähes kymmenellä prosenttiyksiköllä: vuonna 1980 elintarvikkeisiin ja alkoholittomiin juomiin kului yli 21 prosenttia kotitalouksien kulutusmenoista ja 2000-luvulla sen osuus on pysytellyt 12–13 prosentissa. Vuonna 2016 se oli 12 prosenttia. Edellisestä Kulutustutkimuksesta (2012) elintarvikkeiden osuus kulutuksesta laski Suomessa hieman kaikissa kotitaloustyypeissä, eniten yli 64-vuotiaiden talouksissa. Muissa vanhoissa EU-maissa ruoan osuus kulutusmenoista on ollut samaa tasoa kuin Suomessa, sen sijaan uusissa eli itäisen Euroopan maissa elintarvikkeiden kulutusosuudet ovat olleet suuremmat (15–19 %, Eurostat 2014).

Tämä Kristiina Aallon laatima elintarvikkeiden määrällistä kulutusta ja sen muutoksia tarkasteleva selvitys ja sen laskelmat on tehty Helsingin Yliopiston Kuluttajatutkimuskeskuksessa osana *Ruokamarkkinoiden muuttuvat rakenteet ja kilpailun toimivuus* -hanketta (2016–2019). Hankkeessa muita toimijoita ovat Luonnonvarakeskus (Luke) ja Pellervon taloudellinen tutkimuskeskus (PTT). Hanketta rahoittaa tekijäorganisaatioiden lisäksi Maa-tilatalouden kehittämisrahasto (Makera).

Raportti etenee seuraavasti. Luvussa kaksi esitellään keskeiset käsitteet ja niiden rajaukset sekä selostetaan tietojen keruu- ja laskentamenetelmä. Luvussa kolme esitetään erilaisten elintarvikkeiden pitkän aikavälin kulutusmuutokset vuodesta 1966. Luvussa neljä tarkastellaan elintarvikkeiden kulutusmääriä vuonna 2016 ja niiden muutoksia koko maan osalta sekä erilaisissa kotitalouksissa. Luvussa viisi kootaan tulokset ja arvioidaan elintarvikkeiden kulutuksen suuntaa.

2 Tiedot on laskettu Tilastokeskuksen tietokantataulukoista: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__tul__ktutk/statfin_ktutk_pxt_001.px/?rxid=feca031d-aaa6-4fde-a0da-cdf34fo073fc

2 KÄSITTEET JA MENETELMÄT

2.1 KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

Kulutustutkimus

Tämän elintarvikkeiden kulutusmäärien muutoksia kuvaavan tutkimuksen aineisto perustuu Tilastokeskuksen Kulutustutkimuksiin. Kulutustutkimuksen perusjoukon muodostavat Suomessa vakinaisesti asuvat kotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Tilastokeskuksen Kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista eri kulutusmenoryhmissä. Tutkimuksessa selvitetään kotitalouksien omaan kulutukseensa hankkimien tavaroiden ja palvelujen lisäksi mm. kotitalouksien asuinoloja ja käytössä olevia kestokulutustavaroita sekä tuloja.

Kulutustutkimus on otostutkimus, jonka tiedot kerätään puhelin-/käyntihaastatteluin, kotitalouksien täyttämistä päiväkirjoista, kuittitiedoista ja hallinnollisista rekisteriaineistoista. Kulutustutkimus kuuluu EU:n harmonisointeihin tutkimuksiin. Harmonisointi koskee käsitteitä, määritelmiä ja luokituksia. Kulutustutkimuksen otoskoko on pienentynyt viimeisimpien tutkimusten osalta. Vuonna 2006 otokseen kuului vielä 4007 kotitaloutta, vuonna 2012 enää oli 3551 kotitaloutta ja vuoden 2016 niitä oli hieman enemmän, 3673 kotitaloutta. Siten esimerkiksi yksittäisten kotitaloustyyppien keskinäinen vertailu on entistä haasteellisempää.

Vuoden 2016 kulutustutkimuksen tarkempi menetelmäkuvaus on Tilastokeskuksen internet-sivuilla³.

Kulutustutkimus tuottaa tietoja paitsi elintarvikkeiden kulutusmenoista myös niiden kulutusmääristä. Elintarvikkeiden määrätietoja ei kerätty erikseen, vaan ne estimoitiin kuittiaineistosta laskettujen yksikköhintojen sekä kuluttajahintaindeksistä saatujen yksikköhintojen avulla. Lisäksi pieni osa määristä saadaan kulutuksen muistikirjaan merkityistä omien tuotteiden määrätiedoista. Elintarvikkeiden määrätiedot on tallennettu henkilöä kohden vuodessa. Tilastoa voidaan tässä raportissa käytetyn kotitalousmuuttujan lisäksi tarkastella useiden muiden taustamuuttujien avulla.

3 http://tilastokeskus.fi/til/ktutk/2016/ktutk_2016_2018-03-13_laa_001_fi.html

Kulutusluokitus

Kulutustutkimuksen hyödykeluokitus perustuu Eurostatin COICOP-HBS -kulutusluokituksen⁴ (n. 900 nimikettä). Kansainvälisestä luokituksesta on laadittu kansallinen versio, joka mahdollistaa luokituksen tarkentamisen ja kansallisten piirteiden huomioon ottamisen. Kotitalouksien kulutusmenot on jaettu kahteentoista käyttötarkoituksen mukaiseen pääryhmään: 01) Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat, 02) Alkoholijuomat ja tupakka, 03) Vaatteet ja jalkineet, 04) Asuminen ja energia, 05) Kodin kalusteet ja koneet, 06) Terveys, 07) Liikenne, 08) Tietoliikenne, 09) Kulttuuri- ja vapaa-aika, 10) koulutus, 11) Hotellit, ravintolat ja kahvilat sekä 12) Muut tavarat ja palvelut.

Elintarvikenimikkeiden osuus kansallisesta COICOP-HBS -luokituksesta on lähes kolmannes (yli 280 nimikettä). Elintarvikkeet on luokiteltu niiden pääraaka-aineen mukaan viljatuotteisiin, lihaan, kalaan, maitotuotteisiin, rasvoihin, hedelmiin ja marjoihin, kasviksiin, sokerituotteisiin, suolaan ja mausteisiin sekä alkoholittomiin juomiin. Pääryhmät on jaoteltu edelleen alaryhmiin ja tarkin luokitus sisältää 287 elintarvikenimikettä. Valmisruokien, jotka sisältävät useita raaka-aineita, asema tässä luokituksessa on hiukan epäselvä. Ne sijoitetaan sen mukaan, minkä raaka-aineen katsotaan olevan vallitseva. Esimerkiksi lihamakaroni- ja maksalaatikko on sijoitettu viljatuotteisiin, samoin pizza. Toisaalta kaalilaatikko on sijoitettu lihatuotteiden joukkoon. Tässä raportissa valmisruokia käsitellään myös erikseen, jotta sekaannuksia tämän kiinnostavan ryhmän kulutusmäärien muutoksista ei syntyisi.

Elintarvikkeiden kulutus

Tässä raportissa kuvattu *elintarvikkeiden kulutus* sisältää kauppoista, kioskeista ja toreilta kotiin ostetut elintarvikkeet sekä itse kasvatetut ja omaan käyttöön tarkoitetut puutarha- ja maataloustuotteet sekä itse poimitut marjat ja sienet, itse metsästetyn riistan ja itse kalastetut kalat. Elintarvikkeiden kulutusmääriä koskevat tarkastelut esitetään kiloina henkilöä kohden vuodessa, ei siis usein käytettyjä *kulutussyksikköjä*⁵ kohden. Liitteeseen 3 on koottu nykyisellä COICOP-luokituksella vuoden 2016 keskiarvotietojen (kg/hlö/v) lisäksi vertailutiedot vuosilta 2006 ja 2012. Liite 4 puolestaan sisältää COICOP-HBS-luokituksen mukaisen elintarvikkeiden kulutuksen kotitaloustyypeittäin henkilöä kohden vuonna 2016.

Kulutussyksiköiden kertoimet eivät toimi hyvin elintarvikkeiden kulutuksen vertailussa. Naisten fysiologinen energian tarve on pienempi kuin miesten, mutta enemmän kuin puolet siitä. Jo 10-vuotiaiden poikien energiankulutus vastaa naisten energiankulutusta ja kasvaa teini-ikässä suuremmaksi kuin aikuisten miesten, mutta olisi kulutussyksikkönä vain puolet. Pikkulapset luonnollisesti syövät vähemmän kuin aikuiset, mikä puolestaan pienentää henkilöä kohden laskettua kulutusta lapsiperheissä. Elintarvikehankinnat eivät kuitenkaan

4 YK:n yksilöllisen kulutuksen COICOP-luokitus (Classification of Individual Consumption by Purpose), johon kansallisessa kulutustutkimuksen (HBS-) luokituksessa on lisätty alaluokkia.

5 *Kulutussyksiköiden* avulla laskettu kulutus huomioi kotitalouksien kokoerot ja mahdollistaa niiden vertailun keskenään. Nykyisin käytössä OECD:n modifioitu skaala, jossa kotitalouden yksi aikuinen (viitehenkilö) on yksi kulutussyksikkö, muut kotitalouden 14 vuotta täyttäneet henkilöt ovat kukin 0,5 ja 0–13-vuotiaat lapset ovat kukin 0,3 kulutussyksikköä.

kuvaa pelkästään fysiologista ravinnon tarvetta, vaan myös kulutustottumuksia ja mieltymyksiä. Pienituloisilla hankintoihin vaikuttaa oleellisesti kulutusmahdollisuudet. Aineiston hankintamääriin vaikuttaa myös keskihinnan laskentamenetelmä (ks. luku 2.2 ja liite 1).

Elintarvikkeiden kulutuksessa eivät ole mukana *kodin ulkopuolella ruokailu* eivätkä kotiin tilatut pizzat tai muut ateriat. Kodin ulkopuolella ruokailuksi määritellään myös grillikioskeista tms. paikasta ostetut kahvit ja sämpylät, samoin kioskeista ostetut ja ulkona nautitut jäätelöt, ynnä muut vastaavat tuotteet. Ruokailua kodin ulkopuolella käsitellään ainoastaan luvussa 4.1, jossa suhteutetaan kodin ulkopuolella tapahtuvan ja kotiin hankittujen elintarvikkeiden kulutusmenoja toisiinsa.

Vuodesta 2006 elintarvikkeiden määrätiedot on laskettu erilaisella menetelmällä kuin aiempina vuosina. Pitkän tarkastelujakson aikasarjassa (1966–2016) oleva elintarvikkeiden ryhmittely (Taulukko 2) poikkeaa vuodesta 2006 lähtien käyttöön otetusta COICOP-HBS-luokituksesta (Liitteet 4 ja 5). Luokitusten vastaavuudet on kuvattu Liitteessä 2. Taulukkoon 2 vuosien 2006, 2012 ja 2016 ryhmittelyt on muunnettu yhdenmukaiseksi aiempien vuosien luokituksen kanssa (Viinisalo ym. 2008; Aalto & Peltoniemi 2014).

Valmisruuat

Valmisruuat on määritelty samalla tavoin kuin tätä edeltävissä elintarvikkeiden kulutusmääriä koskevissa julkaisussa (Viinisalo ym. 2008; Aalto & Peltoniemi 2014), joskin muutamia tarkistuksia ja päivityksiä on tehty. Valmisruuat on luokiteltu hyvin käytännönläheisesti. Sellaiset valmisruuat, jotka voidaan syödä lämmittämisen jälkeen sellaisenaan, luokiteltiin *valmisaterioiksi* (aterian muodostaviksi valmisruuiksi). Nämä ruuat sisältävät erilaiset aterian osat: perunan tai muun hiilihydraattipitoisen ruoka-aineen ja valkuaisainepitoisen osan (lihan, kalan, munan tai kasvipohjaisen proteiinin) sekä mahdollisen kasvislisäkkeen tai salaatin. Merkittävän osan näistä elintarvikkeista muodostavat perinteiset laatikkoruuat, joiden lisäksi niihin kuuluvat erilaiset mikroateriat. Valmisruokiin lasketaan myös piirakat, joiden ryhmässä on perinteisten karjalanpiirakoiden lisäksi laaja valikoima erilaisia pizzoja sekä eineksinä että pakasteina. Tarjolla on myös monipuolinen karjalanpiirakkavalikoima (riisi-, peruna-, porkkana- ym. piirakat). Eineksinä tai pakasteina myytäviä valmisruokia ei erotella toisistaan kulutustutkimusaineistossa. Eroa ei tehdä myöskään siinä, ovatko piirakat, pasteijat ja pizzat kypsennettyjä vai pitääkö ne kypsentää. Käytännössä valmisaterioita, kuten eineslaatikoita täydennetään usein kasvislisäkkeillä tai marjakeittoja käytetään puurojen lisäksi kotiaterioita nautittaessa. Valmisruokien luokittelu esitetään liitteessä 5. Valmisaterioihin kuuluu hyvin erityyppisiä ruokia, joten ruuat luokiteltiin vielä neljään ryhmään:

- laatikot, keitot, salaatit ja pasta-ateriat
- piirakat, pasteijat, pizzat ja hampurilaiset
- marjakeitot, puurot ja mämmi
- lasten vellit ja purkkiruuat.

Osan ateriaa muodostaviksi valmisruoiksi luokiteltiin valmisteet, jotka sellaisenaan eivät muodosta ateriaa (esimerkiksi lihapullat, kalapuikot tai pakastetut ranskanperunat). Myös ruokamakkarat laskettiin mukaan tähän ryhmään. Osaa tähän ryhmään kuuluvista elintarvikkeista, kuten pakastettuja perunasuikaleita, käytetään raaka-aineina valmistettaessa ruokaa kotona. Kulutustutkimuksen aineistossa ei erotella esimerkiksi pakasteperunoita ja eineksinä myytäviä kermaperunoita toisistaan. Osan ateriaa muodostavat valmisruuat luokiteltiin viiteen alaryhmään niiden raaka-ainesäällön mukaan:

- ruokamakkarat
- liharuuat (lihapullat yms.)
- savustettu kala, kalapuikot ja kalasäilykkeet
- kasvispihvit ja -salaatit ml. perunasalaatti
- pakasteperunat, kermaperunat ym. perunajalosteet.

Viime vuosina kasvispihvien ja -salaattien ryhmä on täydentynyt monilla uusilla tuotteilla, esimerkiksi erilaista kasviproteiineista valmistetuilla makkaroilla ja pihveillä. Tällaisia olivat esimerkiksi soijanakit, Seitan-makkarat sekä Härkis-pyörykät, Nyhtökaurapihvit ynnä muut kasviproteiinijalosteet. Aterian osan muodostavia valmisruokia oli tunnistettavissa kuittiaineistosta noin 25 prosenttia koko kasviproteiini-ryhmän (COICOP-luokka 0117608, Tofu) arvosta.

Lisäksi *puolivalmisteista* muodostettiin erillinen ryhmä. Siihen kuuluvat elintarvikkeet ovat pääasiassa kuivattuja tuotteita, joihin ruoanvalmistuksen yhteydessä lisätään vettä tai muita raaka-aineita. Kuivatut valmisruuat poikkeavat painoltaan muista valmisruoista, mistä syystä niitä ei yhdistetty vastaavien valmisruokien joukkoon. Ryhmään kuuluvat myös kastikkeet ja kastikejauheet sekä pussikeitot, joiden määrä on erikseen selvitetty vasta vuodesta 2006 lähtien. Aiemmin ryhmässä olivat mukana myös nuudelit ja lasagnelevyt kastikkeella, jotka tässä aineistossa poistettiin puolivalmisteista ja yhdistettiin makaronien ja spagettien kanssa samaan ryhmään. Kuittiaineiston tarkastelu osoitti, että useimmat nuudelit ja lasagnelevyt olivat ilman kastiketta ja tuotteet olivat hyvin samankaltaisia makaronien ja spagettien kanssa.

2.2 MENETELMÄ ELINTARVIKKEIDEN MÄÄRÄTIETOJEN LASKEMISEKSI

Elintarvikkeiden määrätiedot raportoidaan Kuluttajatutkimuksessa nyt kolmannen kerran (Viinisalo ym. 2008; Aalto & Peltomäki 2014). Vuodesta 2006 lähtien Kulutustutkimuksen tavoitteeksi asetettiin kotitalouksien elintarvikkeiden euromääräisen kulutuksen lisäksi selvittää kotitalouksien elintarvikkeiden määrällinen kulutus kilogrammoina ja litroina. Kotitalouksia pyydettiin lähettämään kauppaostostensa kuitit Tilastokeskukseen, jossa ne skannattiin ja tallennettiin tietokantaan. Tietokannasta koodaajat luokittelivat tuotteet

COICOP-HBS -luokituksen mukaisesti. Lisäksi kotitaloudet merkitsivät päiväkirjoihin itse kasvattamansa kasvikset, hedelmät ja marjat sekä omatoimisesti markkinoiden ulkopuolelta hankkimansa tuotteet (lihat ja kalat, marjat, sienet). Päiväkirjoihin kirjattiin myös kodin ulkopuolella ruokailun rahamenot. Päiväkirjoihin merkityt tiedot tallennettiin ja käsiteltiin edelleen Tilastokeskuksessa. Tämä aineiston kokoamisen menetelmä on ollut käytössä vuodesta 2001 lähtien (Viinisalo ym. 2008.)

Kauppakuittitiedoista saadaan suoraan elintarvikkeiden euromääräisiä kulutustietoja. Määrätietojen tuottamiseksi kunkin COICOP-HBS -luokituksen mukaisen elintarvikeryhmän rahamenot jaettiin tämän ryhmän keskimääräisellä kilo- tai litrahinnalla ja tuloksena saatiin kulutusmäärä kiloina tai litroina. Tämä edellytti ostettujen elintarvikkeiden yksikköhintojen määrittämistä. Yksikkö-/keskihinnat määritettiin Tilastokeskuksen ja Kuluttajatutkimuskeskuksen välisenä yhteistyönä. Keskihintojen määrittämisen jälkeen tutkimusaineisto työstettiin valmiiksi Tilastokeskuksessa.

Keskihinnat määritettiin pääosin käyttäen kolmea toisiaan täydentävää tapaa:

- koottiin kuittiaineistosta yksilöityjen tuotteiden määrä- ja hintatiedot ja laskettiin niistä keskimääräinen yksikköhinta
- käytettiin kuluttajahintaindeksiin kuuluvien tuotteiden keskihintoja
- täydennettiin kuittiaineiston keskihintatietoja kuluttajahintaindeksin tiedoilla.

Yksikköhintalaskelmat kuittiaineiston pohjalta tehtiin Helsingin yliopiston Kuluttajatutkimuskeskuksessa. Kuluttajahintaindeksin mukaiset kilo- ja litrahinnat puolestaan tuotti Tilastokeskus. Keskihintojen määrittelytapojen yksityiskohtainen kuvaus esitetään Liitteessä 1 ja se on pysynyt aiempien tutkimusten mukaisena (Viinisalo ym. 2008; Aalto & Peltomäki 2014). Nyt käytettävissä oli aiempaa enemmän osan tuoteryhmää kattavia kuluttajahintaindeksin keskihintoja.

Luotettavuuden kannalta olennaista on, miten hyvin keskihinta edustaa ostettuja elintarvikkeita. Jos keskihinta on todellista ostohintaa alhaisempi, kulutusmäärät tulevat todellista suuremmiksi ja päinvastoin. Luotettavuuteen vaikuttaa se, kuinka kattavasti kuluttajat toimittavat kuitit. Kuittien sisältämä tieto on myös olennaista. Luotettavan keskihinnan määrittämistä vaikeuttaa se, että vain osasta kuitteja oli poimittavissa sekä määrä- että hintatieto. Osa puutteellisista määrätiedoista voitiin täydentää tuotemerkin perusteella kauppojen ja valmistajien tuotetiedoista. Keskihinta on myös luotettavampi niillä tuoteryhmillä (COICOP-HBS-luokilla), jonka sisällä tuotteet ovat keskenään samankaltaisia tai sisältävät vain yhden tuotteen (esim. maito, perunat). Keskihinta on epävarmempi tuoteryhmissä, joissa tuotevariaatio on suuri (esim. einessalaatit), vaikka käytettävissä olisi kuluttajahintaindeksin mukainen keskihinta tai, jos tuotetietoja on vähän (esim. tuoreet marjat ja sienet). Myös erilaiset pakkauskoot ja -tyypit lisäävät hintavaihtelua (esim. maustetut jugurtit) ja siten epävarmuutta keskihinnan ja todellisen ostohinnan välillä.

Keskihintojen varmistamiseksi hintoja verrattiin aiempiin ja hintojen avulla tuotettuja määrätietoja verrattiin Luonnonvarakeskuksen Ravintotaseeseen (LUKE 2017) ottaen huomioon, että Ravintotase on laajempi ja sisältää kotiin hankittujen elintarvikkeiden lisäk-

si myös muita ruokakäyttöön päätyneitä elintarvikkeita. Poikkeuksellisia tai puutteellisia keskihintoja tarkistettiin ja korjattiin muiden lähteiden ja kuluttajahintaindeksin avulla.

Epävarmuuksista huolimatta nykyisen menetelmän tuottamaa aineistoa voidaan pitää luotettavana ja luotettavampana kuin vuoden 1998 ja sitä edeltäneitä aineistoja (Viinisalo ym. 2008). Aiemmat aineistot perustuivat kotitalouksien ilmoittamiin tietoihin, joita ei voitu tarkistaa mistään. Nykyisessä menetelmässä suurimmasta osasta kauppakuitteja saadaan varsin yksityiskohtaista tietoa, jota vielä voidaan tarkentaa tuotevalmistajilta saaduilla tiedoilla. Mikäli kuittien määrätieto olisi nykyistä kattavampi, menetelmällä saataisiin vielä luotettavampia tuloksia ja keskihintojen määrittäminen olisi vähemmän työlästä.

2.3 AINEISTON KOTITALOUSTYYPIT

Kotitalouden muodostavat Tilastokeskuksen määritelmän mukaan kaikki ne henkilöt, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai jotka muuten käyttävät yhdessä tulojaan. Kotitalous voi muodostua yhdestä tai useammasta henkilöstä. Vuonna 2016 Suomessa oli kaikkiaan 2,677 miljoonaa kotitaloutta, joista Tilastokeskuksen Kulutustutkimuksen lopullisessa aineistossa oli 3673 (Tilastokeskus 2018, Taulukko 1). Kotitalouksien lukumäärä oli 2016 useimmissa kotitaloustyypeissä ja ikäluokissa suurempi kuin vuonna 2012. Ainostaan alle 25-vuotiaita yksin asuvia miehiä oli aineistossa aiempaa vähemmän. Koska heitä oli viimeisimmässä otoksessa vain 40 ja aiemmassa 44, heidän kulutuksensa muutokset eivät välttämättä täysin kuvaa edustamansa ryhmän kulutusta koko väestössä. Niin ikään alle 25-vuotiaista naisista havaintoja on melko vähän (55), joten heidänkin kulutuksensa yleistäminen on epävarmaa. Pienissä ryhmissä yksittäiset, poikkeukselliset ostot kertaantuvat helposti painotuksen vuoksi myös kaikkien kotitalouksien keskiarvossa.

Taulukko 1. Kotitaloustyyppien lukumäärät otoksessa vuonna 2012 ja 2016.

Kotitaloustyyppi, ikäluokka	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012
Kaikki kotitaloudet					3673	3551
Yksin asuvat miehet	40	156	191	115	502	360
Yksin asuvat naiset	55	98	183	291	627	496
Yksin asuvat yhteensä	95	254	374	406	1129	856
Lapsettomat parit	58	231	536	668	1493	1410
Lapsiperheet, kaksi huoltajaa					591	912
Yhden huoltajan lapsiperheet					81	117

Samoin kuin edellisessä julkaisussa (Aalto & Peltoniemi 2016) *viitehenkilön*⁶ iän perusteella tarkastellaan ainoastaan yksin asuvia ja pareja. Yksin asuvia voidaan tarkastella myös sukupuolen mukaan. Muiden kotitaloustyyppien kulutuksen jakaantumisista eri sukupuolten välillä ei tiedetä, koska elintarvikkeiden hankinnat koskevat koko kotitaloutta. Liioin ei tiedetä, kuka tekee elintarvikkeiden hankintapäätökset, viitehenkilö vai hänen puolisonsa. Lapsiperheiksi on määritelty ne kotitaloudet, joissa vanhempien tai yhden huoltajan lisäksi asuu yksi tai useampi alle 25-vuotias huollettava lapsi. Yksinhuoltajatalouksien keskokoko oli 2,7 henkilöä ja kahden huoltajan lapsiperheiden 4,1 henkilöä. Lapsiperheitä tarkastellaan erittelemättä viitehenkilön sukupuolta tai ikää. Lapsiperheiden vanhemmista noin puolet on 25–44-vuotiaita ja lähes kaikki loput 45–64-vuotiaita.

Kaikkien kotitalouksien keskimääräinen kulutus sisältää myös ryhmän *muut kotitaloudet*, joita ei ole mukana kotitaloustyyppien vertailutaulukoissa. Muita talouksia on rakenteeltaan hyvin monenlaisia. Heitä ovat esimerkiksi kaikki ne taloudet, joissa on lasten ja heidän vanhempiansa lisäksi muita yli 25-vuotiaita (esim. vanhempiansa luona asuvia yli 25-vuotiaita lapsia tai kolmen sukupolven taloudet) tai muut kolmen tai useamman aikuisen muodostamat taloudet, joissa voi olla myös lapsia. Muiden talouksien osuus kaikista kotitalouksista on 10 prosenttia.

Vertailukelpoisuuden vuoksi erilaisten kotitalouksien elintarvikkeiden kulutusta tarkastellaan henkilöä kohden laskettuina kilomäärinä vuotta kohden. Tulostaulukoita tarkasteltaessa on hyvä muistaa, että yhden hengen talouksissa kilomäärät kuvaavat todellisia hankintamääriä, lapsettomien pariin kotitalouskohtaiset hankintamäärät ovat kaksinkertaiset taulukoiden lukuihin verrattuna ja lapsiperheissä noin kolme tai neljä kertaa taulukoiden lukuja suuremmat.

6 Tilastokeskus määrittelee kotitaloudelle *viitehenkilön*, jonka henkilökohtaisia ominaisuuksia käytetään analysoitaessa ja luokiteltaessa kotitalouskohtaisia tietoja. Tällaisia luokituksia ovat esimerkiksi kotitalouden viitehenkilön ikä, sosioekonominen asema tai koulutusaste. Viitehenkilöllä tarkoitetaan kotitalouden suurituloisinta henkilöä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana.

3 PITKÄN AIKAVÄLIN MUUTOKSET RUOKAKORIN SISÄLLÖSSÄ

Kaupoissa myytävien elintarvikkeiden valikoima on laajentunut ja monipuolistunut huomattavasti viimeksi kuluneiden viidenkymmenen vuoden aikana. Tähän on vaikuttanut monta tekijää, joista merkittävimpiä ovat taloudellinen kasvu, Suomen EU-jäsenyys ja sen myötä vilkastunut elintarvikkeiden ulkomaankauppa sekä kuluttajien vaatimustason nousu informaation lisääntymisen ja koulutustason nousun myötä.

Taulukossa 2 esitettävät vuosien 1966–2012 tiedot ovat ennen vuotta 2006 käytetyn tilastoryhmittelyn ja tätä raporttia edeltävien julkaisujen mukaisia (Viinisalo ym. 2008; Aalto & Peltoniemi 2014). Aikasarjaa on tässä jatkettu vuoden 2016 tiedoilla ja ryhmittely on muunnettu yhdenmukaiseksi aiempien vuosien kanssa (Liite 2). Taulukkoon 2 on lisäksi tehty joitakin korjauksia vuoden 2012 tietoihin (korjatut luvut on *kursiivilla*, vrt. Aalto & Peltoniemi 2014). Oman tuotannon osuuden tarkistus vuodelle 2012 pienensi hieman esimerkiksi marjojen, hedelmien ja juuresten kulutusta aiemmin raportoidusta (Aalto & Peltoniemi 2014). Samoin keksien sekä pähkinöiden ja mantelien virheellinen kilohinta vuodelta 2012 korjattiin. Myös korjatulla kilohinnalla keksien kulutus kasvoi vuonna 2012 aiemmasta, mutta niin vähän, ettei se enää kasvattanut kahvileivän kokonaiskulutusta vuosien 2006 ja 2012 välillä. Niin ikä pähkinöiden ja manteleiden kulutus kasvoi korjatulla kilohinnalla vähemmän kuin aiemmin raportoitiin.

Pitkällä aikavälillä eli vuodesta 1966 vuoteen 2016 kotitalouksien elintarvikehankinnoissa on nähtävissä selvä kehityslinja. Tarkastelujakson alussa kotikeittiöiden ruokavarastoista löytyi 2000 lukuun verrattuna moninkertainen määrä jauhoja, perunoita, sokeria, suolaa ja maitoa. Vielä tarkastelujakson alussa oli yleistä, että lähes kaikki ruoka tehtiin kotitalouksissa itse kotimaisia raaka-aineita hyödyntäen. Myöhemmin ajankohtina pidemmälle jalostettujen elintarvikkeiden, valmisruokien ja tuontielintarvikkeiden kulutus on kasvanut koko ajan. Näyttää siltä, että kulutus on monipuolisempaa ja kohdistuu jalostetumpiin tuotteisiin kuin aiemmin. Esimerkiksi maidon juonti on vähentynyt, mutta maitotuotteita käytetään huomattavasti monipuolisemmin, kun juustojen, jugurttien ja rahkan kulutus on selvästi kasvanut (Taulukko 2).

Tuoreen punaisen lihan eli naudan, sian ja muun punaisen lihan kulutus on laskenut. Lihaa ostetaan nykyisin usein valmiiksi paloitetuna, jolloin ruuanvalmistuksessa hävikin osuus on aiempaa pienempi ja se osittain selittää lihan kulutuksen vähentymistä, kuten myös lihasäilykkeiden ja -einesten kulutuksen kasvu pitkällä aikavälillä. Siipikarjanlihan kulutus on kasvanut merkittävästi. Taulukossa 2 sen kulutus erotettiin *muusta kokolihasta* omaksi luokakseen vuodesta 1998 lähtien, josta sen kulutus on lähes kolminkertaistunut. Niin ikään lihan ympäristövaikutusten ja kasvisruuan esilläolo julkisessa keskustelussa sekä uuden-

laisten kasviproteiinituotteiden tulo markkinoille on todennäköisesti osaltaan vaikuttanut vuoden 2016 lihan kulutukseen. Uudet tuotteet näkyivät selvästi myös Kulutustutkimuksen viimeisimmässä kuittiaineistossa. Kasviproteiinituotteiden keskimääräinen kulutus oli vielä vaatimatonta (200 g/hlö/v), mutta se on selvästi kasvanut aiemmasta (ks. luku 4.2.7).

Tuoreiden hedelmien kulutus on pitkällä aikavälillä (1966–2016) kasvanut noin kaksinkertaiseksi. Myös tuoremehujen kulutus kasvoi pitkään, mutta nyt kasvu taittui. Syynä tuoremehujen kulutuksen laskuun voi olla myös se, että mehuja on saatettu ostaa runsaasti edullisella tarjoushinnalla ja vähemmän keskihintana käytetyllä kuluttajaindeksin mukaisella hinnalla, jolloin kulutus ei tule tässä esiin täysimääräisenä.

Perunan kulutus on laskenut radikaalisti: noin neljännekseen vuoden 1966 kulutuksesta. Niiden aiempaa vähäisemmän kulutuksen taustalla on todennäköisesti perunatuotteiden ja pastan kulutuksen kasvu. Perunaa on ehkä korvattu myös tuoreilla, tomaatin ja kurkun kaltaisilla tuotteilla, joiden kulutus on pitkällä aikavälillä moninkertaistunut. Kasviksista myös kaalien ja sipulin kulutus on kasvanut. Sen sijaan juuresten kokonaiskulutus on tarkastelujaksolla pysynyt melko vakaana vaihdellen seitsemän ja yhdeksän kilon välillä.

Taulukko 2. Eräiden elintarvikkeiden kulutus henkilöä kohti seurantavuosina 1966–2016, kg/hlö/v.*

Vuosi		1966	1971	1976	1981	1985	1990	1998	2006	2012	2016
Kotitalouksia otoksessa		3 501	3 253	3 348	7 368	8 200	8 258	4 359	4 007	3 551	3 673
Kotitalouksia perusjoukossa		1 384 992	1 495 486	1 632 265	1 873 139	2 045 176	2 154 281	2 355 000	2 455 000	2 595 000	2 776 000
Kotitalouden keskipöytä		3	3	3	3	2	2	2	2	2	2
Jauhot, ryyinit, hiutaleet	kg	57	37	36	32	27	23	18	15	14	13
Ruokaleipä	kg	36	34	34	35	33	32	37	35	36	32
Kahvileipä	kg	10	13	11	12	10	9	12	16	13	12
Makaroni, spagetti	kg	1	1	1	2	2	2	3	4	4	3
Aamiaishiutaleet yms.	kg	0	0	1	1	1	1	2	2	2	2
Tuore naudanliha	kg	5	5	6	4	4	3	3	3	2	2
Tuore sianliha	kg	7	8	8	9	8	7	8	7	7	5
Sipikarjanliha	kg										
Muu kokoliha	kg	2	4	4	5	5	5	4	6	8	12
Jauheliha	kg	3	4	5	6	6	6	7	6	6	5
Leikkelemakkarat	kg	5	6	8	8	8	6	5	4	3	2
Nakit	kg	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Lenkkimakkarat	kg	14	8	10	8	8	7	8	7	5	5
Muu ruokamakkarat	kg	5	1	1	2	2	1	1	1	1	1
Kokoliha: keitetty, savustettu, suolattu	kg	1	2	3	4	4	5	5	7	8	6
Lihäsäilykkeet ja -eineket	kg	2	4	4	5	7	8	11	16	17	14
Tuore ja pakastettu kala	kg	6	7	8	9	8	9	7	6	7	6
Kala: savustettu, suolattu, säilyke ja einet	kg	3	2	3	3	3	4	4	4	6	5
Maito	l	228	207	205	187	163	142	121	115	110	82
Piimä ja kefiiri	l	23	22	21	22	19	16	15	12	12	8
Kerma	l	4	4	4	4	4	4	4	4	6	6
Viili, jogurtti, maitovanukkaat	l	2	9	11	12	13	16	22	27	33	26
Juusto ja rahka	kg	3	4	5	7	8	10	13	15	17	18
Munat	kg	8	10	10	10	10	8	7	5	7	7
Voi	kg	17	12	10	9	7	4	2	1	2	2
Voi-kasviöljyseos	kg	1	2	2	2	2	3	3
Margariinit	kg	3	5	6	6	5	6	6	6	5	4
Tuoreet hedelmät	kg	24	31	40	45	41	41	41	40	50	49
Marjat	l	11	17	19	22	23	18	23	23	13	13
Tuoremehut ja tuoremehuomat	l	10	16	9	15	25	35	34	23
Juurikasvit, tuoreet	kg	7	8	8	9	8	8	9	7	9	7
Tomaatti	kg	2	3	5	6	6	7	8	10	15	14
Kurkku	kg	2	2	3	4	5	5	6	6	8	9
Kaalit	kg	2	3	4	4	4	3	4	3	4	4
Sipulit	kg	1	2	2	3	3	3	4	5	7	6
Sienet	kg	1	1	0	2	1	1	1	1	3	1
Pakastetut ja kuivatut vihannekset ja juurekset	kg	1	1	2	2	2	2	2	2	2	3
Vihannes- ja juuresäilykkeet ja -eineket	kg	2	3	3	4	4	4	6	8	10	10
Perunat	kg	84	71	59	57	49	39	39	35	29	22
Perunatuotteet	kg	1	0	0	0	1	2	5	5	5	6
Sokeri ja siirappi	kg	29	26	21	19	16	13	11	7	7	5
Suola	kg	3	2	2	2	2	1	1	1	1	1
Kahvi	kg	7	8	10	10	9	8	8	7	7	7
Tee ja kaakao	kg	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0
Virvoitusjuomat	l	10	19	20	18	20	25	27	31	31	26

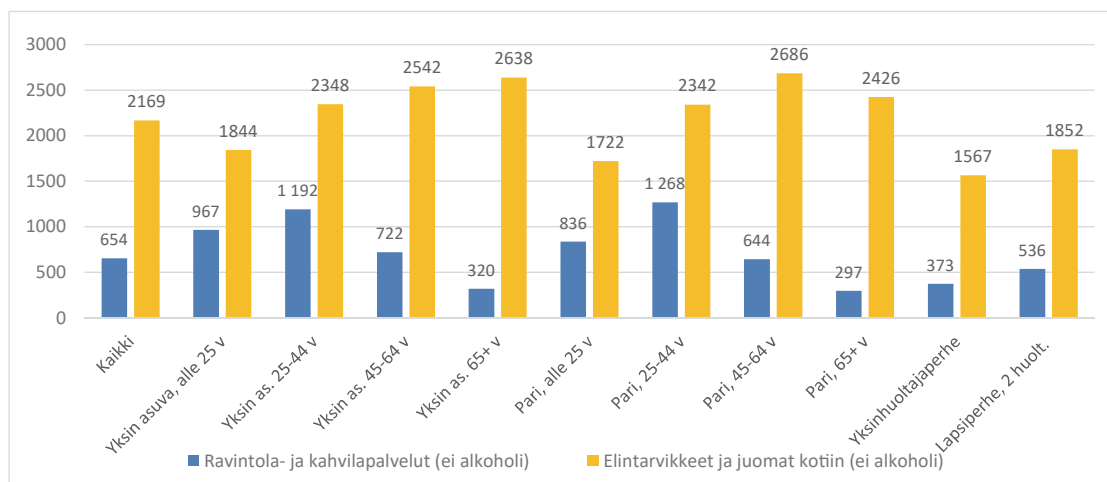
*Taulukossa *kursiivilla* olevat vuosien 2006 ja 2012 virheelliset luvut on korjattu ja osa muutettu vertailukelpoisiksi. Ne poikkeavat siten hieman aiemmasta (Aalto & Peltoniemi 2014).

4 ELINTARVIKKEIDEN KULUTUS VUONNA 2016

Seuraavassa luvussa 4.1 esitetään kotiin ostettujen elintarvikkeiden ja kodin ulkopuolella syömisen kulutusmenot kotitaloustyypeittäin vuonna 2016. Luvuissa (4.2–4.3) tarkastellaan elintarvikehankintojen määrällistä kulutusta elintarvikeryhmittäin vuonna 2016 ja muutoksia verrattuna erityisesti vuoteen 2012 ja osin myös vuosiin 2006 ja 1998. Vertailuja tehdään niin keskimääräisen kulutuksen kuin myös erilaisten kotitalouksien ja eri-ikäisten yksin asuvien ja parien talouksien välillä. Vuoden 2012 luvuissa havaitut virheet on korjattu, samoin joidenkin elintarvikeryhmien sisältöä on muutettu. Aiemmasta raportista (Aalto & Peltoniemi 2014) poikkeavat luvut on merkitty taulukoihin *kursiivilla*. Liitteeseen 3 on koottu elintarvikkeiden keskimuutokset COICOP-luokittain Kulutustutkimusvuosina 2006, 2012 ja 2016. Liitteen 4 taulukossa esitetään COICOP-luokittain elintarvikkeiden kulutusmäärät kotitaloustyypeittäin henkilöä kohti vuonna 2016. Luvussa 4.3 tarkastellaan valmisruokia. Niiden ryhmittely ja vuosimuutokset on esitetty liitteessä 5.

4.1 KOTIIN OSTETUT ELINTARVIKKEET JA KODIN ULKOPUOLELLA SYÖMINEN

Kotiin ostettujen elintarvikkeiden kulutusmenot vaihtelevat kotitaloustyypeittäin, vaikka kustannukset laskettaisiin henkilöä kohden kuten kuvassa 1, johon on koottu kotiin ostettujen elintarvikkeiden ja kodin ulkopuolella nautittujen aterioiden kustannukset kotitaloustyypeittäin henkilöä kohden vuonna 2016. Kodin ulkopuolella syöminen on yhteydessä kotiin hankittavien elintarvikkeiden määrään: ne, jotka käyvät enemmän kodin ulkopuolella syömässä, käyttävät vähemmän rahan kotiin ostettaviin elintarvikkeisiin (vrt. kuva 1).

Kuva 1. Kotiin ostettujen elintarvikkeiden ja ulkona syömisen kustannukset kotitaloustyypeittäin vuonna 2016, euroa/hlö/v.

Suomessa on vahva kodin ulkopuolella ruokailun perinne, joka perustuu työpaikoilla, kouluissa ja päiväkodeissa nautittuihin aterioihin. Niiden osuus alle 65-vuotiaiden talouksissa oli yli 20 prosenttia kotitalouden ravintolapalvelujen kustannuksista (ilman alkoholin kulutusta) vuonna 2016. Ulkona syöminen vapaa-ajalla on uudempi ilmiö, joka on yleistynyt kaupungistumisen ja palvelujen tarjonnan monipuolistumisen myötä. Ulkona syömiseen käytetyt kulutusmenot kasvavat kotitalouden käytävissä olevien tulojen mukana. Suurin ero alimpien ja ylimpien tuloluokkien välillä on ollut ruokaravintoloiden annoksiin käytetyissä kulutusmenoissa. Sen sijaan hampurilaisravintoloiden kaltaisiin pikaruokapaikkoihin käytetyissä rahamenoissa ei ole ollut suuria eroja eri tuloluokkien välillä. (Varjonen ja Peltoniemi 2012.) Pikaruokapaikkojen osuus ulkona syömiseen menoista oli tässä aineistossa (vuonna 2016) alle 45-vuotiailla pareilla ja yksin asuvilla sekä lapsiperheissä yli 15 prosenttia ja muilla alle 10 prosenttia.

Ulkona syöminen on ollut nuorten keskuudessa yleisempää kuin iäkkäämpien (Varjonen & Aalto 2013) ja näin oli myös vuonna 2016 (Kuva 1). Kahvila- ja ravintolapalvelujen kuluihin on tässä yhdistetty myös vanhusten ateriapalvelut⁷, joihin käytetty rahamäärä oli iäkkäilläkin vaatimatonta. Yksin asuvat miehet puolestaan käyttivät ravintolapalveluihin enemmän rahaa kuin yksin asuvat naiset (ks. myös Aalto & Peltoniemi 2014). Henkilöä kohden laskettuna eniten rahaa ravintolapalveluihin käyttivät 25–44-vuotiaat yksin asuvat ja parit (noin 1 200 e/hlö/v) ja kotiin ostettuihin elintarvikkeisiin puolestaan yli 45-vuotiaat yksin asuvat ja parit (2 426 e/hlö/v).

Ulkona syömiseen käytetty rahamäärä oli kasvanut (keskim. 142 e/hlö/v) ja kotiin hankittaviin elintarvikkeisiin vähentynyt (46 e/hlö/v) verrattuna vuoteen 2012. Lounaisiin ja muihin aterioihin ravintoloissa kulutettiin vuonna 2016 keskimäärin 654 euroa per henkilö⁸, josta työpaikka- ja opiskelija-ravintoloiden osuus oli yli 20 prosenttia. Ulkona syömiseen lisääntyminen selittää osittain elintarvikemenojen vähenemistä.

Kotitaloutta kohden elintarvikemenot olivat keskimäärin 4 380 euroa ja ateriapalvelumenot 1 320 euroa vuonna 2016. Kotitalouskohtaiset elintarvikemenot olivat suurimmat kahden huoltajan lapsiperheillä (7 536 e/kotitalous/v) ja ateriapalvelumenot puolestaan 25–44-vuotiailla pareilla (2 537 e/kotitalous/v).

7 COICOP-luokasta 1231102 (Vanhusten ateria-, päivähoito- ym. palvelut) aterioiden osuudeksi arvioitiin 50 %, mikä oli yli 65-vuotiaillakin alle 50 e/hlö/v.

8 Jos alkoholi lasketaan mukaan, niin kulutus ateriapalveluihin oli 694 e/henkilö ja 1400 e/kotitalous vuonna 2016.

4.2 KESKEISTEN ELINTARVIKKEIDEN KULUTUS KOTITALOUSTYYPEITTÄIN JA IKÄRYHMITTÄIN

4.2.1 VILJA, LEIVÄT JA MUUT VILJATUOTTEET

Jauhot, suurimot ja hiutaleet

Jauhojen, suurimoiden ja hiutaleiden keskimääräinen kulutus oli pienentynyt vuodesta 2012 (Taulukko 3), mikä suurelta osin johtuu vehnän kulutuksen laskusta (5,4 > 4,1 kg/hlö/v, Liite 3), mutta myös muiden viljalajien kulutus oli vähentynyt ohraa ja jauhosekoituksia lukuun ottamatta. Kulutus oli ehkä kohdistunut perusjauhojen ja hiutaleiden sijaan yhä jalostetumpiin ja kalliimpiin tuotteisiin, sillä ravintotaseen (Luke 2017) mukaan vehnää lukuun ottamatta muiden viljojen kulutus oli kasvanut vuosien 2012 ja 2016 välillä.

Taulukko 3. Jauhojen, suurimoiden ja hiutaleiden hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.*

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					10,2	12,2	12,4	16,2
Yksin asuvat miehet	4,9	4,4	4,8	10,6	6,0	7,1	7,1	9,9
Yksin asuvat naiset	7,3	7,5	8,7	15,5	11,6	16,5	22,8	22,5
Yksin asuvat	6,3	5,5	6,6	14,1	9,0	12,4	16,1	17,2
Lapsettomat parit	5,9	8,6	12,5	18,4	14,3	16,0	15,7	21,0
Kahden huoltajan lapsiperheet					7,7	8,4	8,7	11,2
Yksinhuoltajat					4,0	8,7	7,0	9,3

*Ei sisällä muroja, viljanakseja, myslejä eikä riisiä. Riisin osuus on poistettu myös vuoden 2012 *luvusta*.

Jauhojen kulutus oli vähentynyt kaikissa kotitalouksissa. Eniten jauhoja ja suurimoita käyttivät iäkkäät yksin asuvat naiset ja parit ja vähiten puolestaan yksinhuoltajat sekä yksin asuvat alle 65-vuotiaat miehet (Liite 4).

Murojen ja myslien keskimääräinen kulutus oli hieman vähentynyt tarkastelujaksolla 2012–2016 (1,9 > 1,7 kg/hlö/v). Muroja ja myslejä söivät eniten alle 25-vuotiaat yksin asuvat ja saman ikäiset parit, kun taas iäkkäät yksin asuvat söivät niitä vähiten. Popcornia ja muita nakseja viljasta sitä vastoin syötiin hieman aiempaa enemmän (0,6 > 0,9 kg/hlö/v).

Ruokaleipä ja kahvileipä

Ruokaleivän⁹ kulutus oli vähentynyt kaikilla kotitaloustyypeillä vuodesta 2012 (Taulukko 4). Suurin vähennys oli nuorilla yksin asuvilla naisilla, joilla jo aiemminkin leivän kulutus oli ollut muita vähäisempää. Alle 25-vuotiailla ruokaleivän kulutus oli vain noin puolet verrattuna yli 65-vuotiaiden leivän kulutukseen.

Taulukko 4. Ruokaleivän hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.*

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					28,2	32,9	32,1	33,6
Yksin asuvat miehet	18,8	23,0	33,5	35,7	29,6	34,5	40,2	37,9
Yksin asuvat naiset	14,6	25,0	35,1	34,0	31,2	37,0	38,5	42,3
Yksin asuvat	16,4	23,8	34,3	34,5	31,2	35,9	39,2	40,3
Lapsettomat parit	18,1	21,8	34,6	32,9	31,2	35,8	37,0	38,2
Kahden huoltajan lapsiperheet					21,3	26,0	25,8	29,0
Yksinhuoltajat					17,9	25,2	25,0	30,2

*Ruokaleipien luokkaan on lisätty *taco-kuoret ja tortillat ym.* vuodesta 2006 lähtien ja vuosien 2012 ja 2006 luvut on *korjattu* sen mukaisiksi.

Myös kahvileipää¹⁰ käytettiin aiempaa vähemmän ja myös sen kulutus näytti olevan vanhemmilla suurempaa kuin nuoremmilla (Taulukko 5). Yksin asuvilla miehillä kahvileivän kulutus oli pysynyt ennallaan, kun taas lapsettomat parit söivät sitä aiempaa enemmän. Pienintä kahvileivän kulutus oli nuorilla yksin asuvilla naisilla ja suurinta yli 65-vuotiailla yksin asuvilla miehillä.

Useimpien kahvileipäluokkien kulutus oli pysynyt lähes ennallaan. Suurin vähennys oli leivosten, kakkujen ja makeiden piirakoiden kulutuksessa. Niitä syötiin vuonna 2016 henkilöä kohden 600 g vähemmän kuin vuonna 2012. Kahvipitkon kulutus oli vähentynyt noin 300 g henkilöä kohden. Viinereiden ja pullien kulutus puolestaan oli hieman kasvanut, samoin munkkien ja donitsien. (Liite 3.)

9 Ruokaleipään sisältyvät tekstiin liittyvissä taulukoissa näkkileipä ja hapankorput, pehmeä ruisleipä, vehnäruokaleipä, muu pehmeä ruokaleipä ja leipä erittelemättä sekä taco-kuoret ja tortillat. Viimeksi mainitut on lisätty myös vuosien 2012 ja 2006 lukuun taulukkoon 3.

10 Kahvileipään sisältyvät tekstiin liittyvissä taulukoissa kahvipitko, viinerit ja pullat, munkit ja donitsit, leivokset, kakut ja makeat piirakat, korput ja rinkelit, keksit, vohvelit ja pikkuleivät. Taco-kuoret ja tortillat on vähennetty myös vuosien 2012 ja 2006 luvuista taulukossa 4.

Taulukko 5. Kahvileivän hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.*

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					11,2	12,1	14,7	11,6
Yksin asuvat miehet	5,5	5,5	10,6	23,0	11,5	11,5	18,4	13,1
Yksin asuvat naiset	4,5	11,9	12,6	16,3	13,5	15,1	22,4	17,1
Yksin asuvat	4,9	7,8	11,6	18,2	12,5	13,5	20,7	15,4
Lapsettomat parit	5,6	8,0	13,2	13,9	12,4	12,0	18,7	13,4
Kahden huoltajan lapsiperheet					7,0	9,1	13,7	9,6
Yksinhuoltajat					7,1	8,3	11,3	9,1

*Kahvileipiä luokasta on vähennetty tacokuoret ja tortillat ym. vuodesta 2006 lähtien. Lisäksi vuoden 2012 keksien väärästä kilohinnasta johtunut liian suuri kulutus kahvileipäluokassa on *korjattu*.

4.2.2 TUORE LIHA JA LIHAJALOSTEET

Tuoreen lihan kokonaiskulutus oli keskimäärin 27 kiloa henkilöä kohden vuonna 2016 (Taulukko 6). Se oli kasvanut noin puoli kiloa vuodesta 2012. Siipikarjan lihan eli käytännössä lähinnä broilerin osuus tuoreen lihan käytöstä oli jo keskimäärin 45 prosenttia (12,2 kg/hlö/v), kun sen osuus noin 20 vuotta sitten oli 18 prosenttia. Erityisesti maustamattoman siipikarjanlihan kulutus oli moninkertaistunut aiemmasta, kun taas maustetun siipikarjanlihan osuus oli vähentynyt. Vielä vuonna 2012 maustettua broileria ostettiin enemmän kuin maustamatonta (Liite 3).

Taulukko 6. Tuoreen lihan hankinta lihalajeittain vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

Lihalaji	2016	2012	2006	1998
Siipikarjanliha	12,2	8,3	5,9	4,4
Sian kokoliha	5,2	6,6	6,0	7,6
Naudan kokoliha	1,4	1,8	2,3	2,5
Lampaan- ja vuohenliha	0,3	0,2	0,2	0,3
Hirvenliha, muu liha ja riista	1,3	2,1	1,8	0,8
Poronliha	0,1	0,3	0,3	0,5
Jauheliha yhteensä	5,5	5,8	5,7	6,6
Karjalanpaistiliha	0,5	0,6	0,4	0,3
Maksa ja munuaiset	0,1	0,1	0,2	0,2
Veri, kieli, luut, potkat ym.	0,1	0,2	0,2	0,2
Liha erittelemättä	0,5	0,7	1,3	0,5
Yhteensä	27,2	26,7	24,2	23,9

Punaista lihaa hankittiin koteihin aiempaa vähemmän. Sekä punaisen lihan kokonaiskulutus (18,4 > 14,9 kg/hlö/v) että useimpien lihalajien kulutus oli vähentynyt (Taulukko 6). Ainoastaan lampaanlihaa hankittiin hieman aiempaa enemmän. Sian- ja naudanlihan kulutus oli keskenään lähes yhtä suurta, kun niiden kaikki lihalajit otetaan huomioon (molempia 6,5 kg/hlö/v, 24 % lihan kokonaiskulutuksesta). Naudanlihasta suurin osa ostettiin jauhelihana ja vain alle kaksi kiloa henkilöä kohden vuodessa oli muuta raakaa naudanlihaa. Sianlihan kulutuksesta puolestaan kaksi kiloa henkilöä kohden oli maustettua raakaa lihaa ja lähes kilo kinkkua, sen sijaan jauhelihan osuus siitä oli hyvin pieni (Liite 3). Muiden lihalajien ja sisäelinten kulutus oli hyvin vaatimatonta.

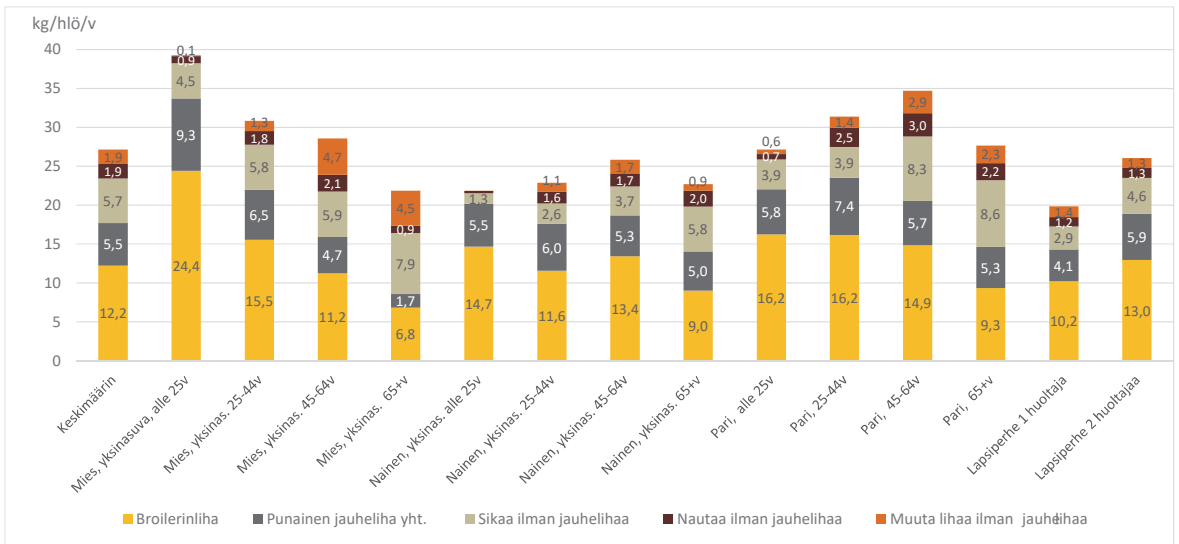
Broilerin lihan suosion myötä lihan kokonaiskulutus oli useimmissa kotitaloustyypeissä kasvanut aiemmasta (Taulukko 7). Ainoastaan lapsettomilla pareilla ja yksinhuoltajilla lihan kokonaiskulutus oli hieman vähentynyt viimeisimmällä tarkastelujaksolla, mutta hekin ostivat vuonna 2016 enemmän lihaa kuin vuonna 2006 tai sitä aiemmin.

Taulukko 7. Tuoreen lihan hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					27,2	26,7	24,2	23,9
Yksin asuvat miehet	39,2	30,8	28,6	21,9	28,6	24,2	21,3	18,5
Yksin asuvat naiset	21,8	22,9	25,8	22,7	23,6	19,1	22,5	24,6
Yksin asuvat	30,3	28,0	27,3	22,5	26,0	25,1	22,0	22,0
Lapsettomat parit	27,1	31,4	34,7	27,7	30,7	31,0	29,5	30,1
Kahden huoltajan lapsiperheet					26,1	23,9	21,0	21,0
Yksinhuoltajat					19,9	20,3	15,9	18,4

Tuoreen lihan kokonaiskulutus vaihteli kotitaloustyypeittäin yksinhuoltajatalouksien noin 20 kilosta yksin asuvien nuorten miesten lähes 40 kiloon henkilöä kohden vuodessa¹¹. Myös lihalajien kulutuksessa oli eroja kotitaloustyyppien välillä (Kuva 2, Liite 4).

¹¹ Nuoria miehiä oli otoksessa vähän, mutta aiemminkin heillä lihan kulutus on ollut keskimääräistä suurempaa.

Kuva 2. Lihalajien hankinta erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016, kg/hlö/v.

Nuoret käyttivät eniten broilerin lihaa. Sitä oli alle 25-vuotiaitten käyttämästä lihasta yli 60 prosenttia ja lapsiperheissä noin puolet, kun taas yli 65-vuotiailla broilerinlihan osuus oli alle 40 prosenttia. Myös jauhelihaa nuoret käyttivät pääsääntöisesti enemmän kuin iäkkäät. Iäkkäillä puolestaan sianlihaa kului enemmän kuin nuorilla. Muista poiketen iäkkäät yksin asuvat miehet käyttivät sianlihaa jopa enemmän kuin broileria. Lisäksi heillä ja 45–64-vuotiaalla yksin asuvilla miehillä hirvenlihan sekä muun riistan kulutus oli selvästi keskimääräistä runsaampaa. (Kuva 2.)

Makkarat ja kokoliha leikkeleet

Ruokamakkaroita¹² ostettiin keskimäärin 7,3 kiloa ja leikkelemakkaroita¹³ alle kolme kiloa henkilöä kohden vuonna 2016. Ruokamakkaran kulutus henkilöä kohden oli vähentynyt yli kilon vuodesta 2012 ja kolme kiloa vuodesta 2006. Kokolihaleikkeleiden¹⁴ kulutuksen kasvu oli taittunut ja kulutus laskenut samalle tasolle kuin se oli vuonna 2006 (Taulukko 8).

12 Ruokamakkaroihin sisältyvät nakit, lenkkimakkarat, muut ruokamakkarat ja makkara erittelemättä.

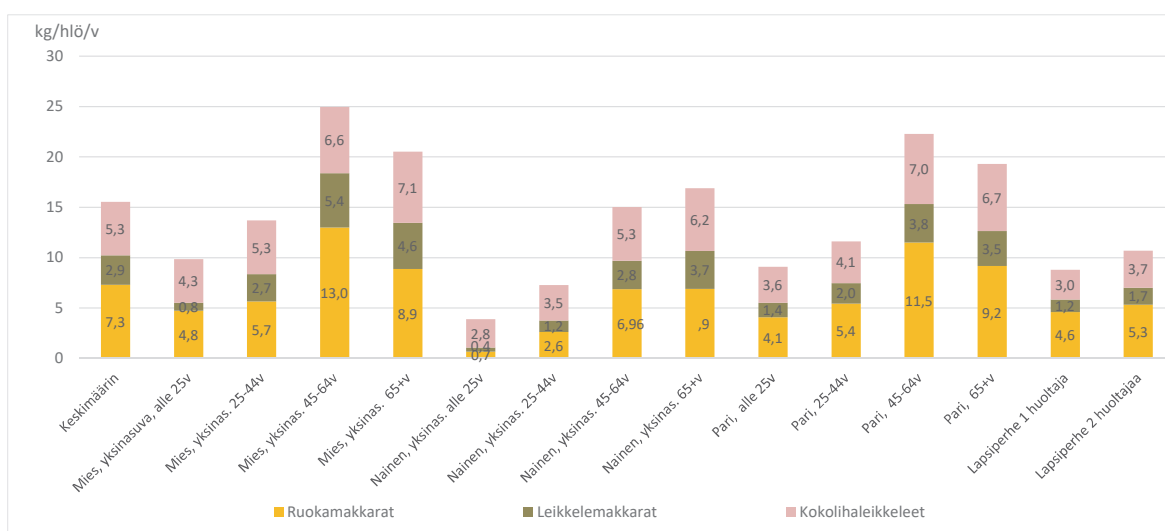
13 Leikkelemakkaroihin sisältyvät meetvursti ja salami, lauantaimakkarat, muut leikkelemakkarat, maksamakkarat ja -pasteijat.

14 Kokolihaleikkeleisiin eli täyslihaleikkeleisiin sisältyvät saunapalvi, keittokinkku ym. sianlihaleikkeleet, siipikarjanlihaleikkeleet ja muut leikkelelihat (naudanlihaleikkeleet, poronlihaleikkeleet ym.).

Taulukko 8. Makkaroiden ja kokolihaleikkeleiden hankinta vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	2016	2012	2006	1998
Ruokamakkarat	7,3	8,7	10,4	11,1
Leikkelemakkarat	2,9	4,0	4,4	5,4
Kokolihaleikkeleet	5,3	5,9	5,4	3,5
Yhteensä	15,5	18,6	20,2	20,0

Makkaroiden suurkuluttajia olivat edelleen yksin asuvat 45–64-vuotiaat miehet kuten aiemminkin. Myös saman ikäisillä pareilla kului sekä lenkkimakkaraa että nakkeja muita runsaammin, kun taas yksin asuvat saman ikäiset naiset ostivat makkaroita ja leikkeleitä selvästi vähemmän. Pienintä makkaroiden kulutus oli alle 45-vuotiailla yksin asuvilla naisilla.

Kuva 3. Makkaroiden ja leikkeleiden hankinta erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016, kg/hlö/v.

Koska nakit ja lenkkimakkara ovat kypsennettyinä elintarvikkeina myös valmista ruokaa, ne luokiteltiin valmisruokien ryhmään kuuluviksi. Tästä syystä ruokamakkaran kulutuksen muutosta eri kotitaloustyypeissä kuvataan tarkemmin vasta valmisruokien yhteydessä (luku 4.3). Valmisruuiksi laskettiin myös grillattu sianliha ja grillattu siipikarjanliha sekä hyytelösyltty, jotka liitteiden 3 ja 4 taulukoissa kuuluvat leikkelelihojen kanssa *muiden lihajalosteiden* ryhmään.

4.2.3 TUORE JA PAKASTETTU KALA

Tuoreen ja pakastetun kalan keskkulutus oli vähentynyt vuodesta 2012 yli puoli kiloa ja oli 5,5 kiloa henkilöä kohden vuonna 2016 (Taulukko 9). Vuonna 2012 lohifileitä ja *muuta tuoretta kalaa* käytettiin yhtä paljon (kumpaakin 1,9 kg/hlö/v, 31 % kalan kulutuksesta). Lohen kulutus fileenä on pysynyt lähes ennallaan ja sitä on noin kolmas osa (34 %) hankitusta kalasta. Myös kokonaisen lohen kulutus on pysynyt ennallaan (200 g/hlö/v). Muuta tuoretta kalaa¹⁵ sen sijaan käytettiin aiempaa vähemmän (1,5 g/hlö/v, 28 % kalan kulutuksesta, Liite 3). Kulutuksen vähenemistä voi selittää myös se, että erityisesti lohta saa ostaa usein tarjoushinnalla, joten hankintoja on saatettu tehdä keskihintaa edullisemmin, jolloin todellinen hankintamäärä on Taulukossa 9 esitettyä suurempi.

Muista kalalajeista ainoastaan kirjolohen, seitin ja silakkafileiden käyttö oli hieman lisääntynyt, mutta niiden hankinta oli melko vähäistä. Viimeisimmässä Kulutustutkimuksessa on luokiteltu erikseen myös tuoreet ja pakastetut kalafileet. Pakastettuna kalaa on hankittu hyvin vähän (yhteensä noin 50 g/hlö/v).

Taulukko 9. Kalan hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					5,5	6,2	6,2	7,2
Yksin asuvat miehet	1,5	1,3	6,8	8,9	5,2	7,6	10,9	9,8
Yksin asuvat naiset	1,0	2,4	4,8	7,7	5,4	5,4	7,2	7,5
Yksin asuvat	1,2	1,7	5,9	8,0	5,3	6,5	8,8	8,5
Lapsettomat parit	1,0	2,4	9,5	8,9	7,8	8,5	9,0	11,8
Kahden huoltajan lapsiperheet					3,1	3,8	3,5	4,8
Yksinhuoltajat					3,1	2,0	2,3	4,0

Erityisesti alle 45-vuotiaiden yksin asuvien ja parien kalan kulutus oli vähäistä ja yhä vähentynyt aiemmasta. Niin ikään yli 45-vuotiaat käyttivät kalaa aiempaa vähemmän, mutta edelleen selvästi keskimääräistä enemmän. Yli 45-vuotiailla kalan käyttö oli monipuolista ja he käyttivät useimpia kalalajeja keskimääräistä runsaammin. Lapsiperheissä kalaa hankittiin keskimääräistä vähemmän ja kahden huoltajan lapsiperheissä lähes puolet kalasta (45 %) oli lohifileitä. *Muiden tuoreiden kalojen* eli todennäköisesti lähinnä itse kalastettujen kalojen käyttö oli erityisen suurta 45–64-vuotiailla yksin asuvilla miehillä (54 % heidän kuluttamastaan kalasta) ja pareilla (35 %). Ne muodostivat noin kolmasosan myös yli 65-vuotiaiden miesten ja parien tuoreen kalan käytöstä.

¹⁵ Kulutustutkimuksessa *muun tuoreen kalan* -ryhmään kuuluvat myös itse pyydetty kalat, joiden paino arvioidaan perkaamattomana kalana.

4.2.4 MAITO JA MAITOTUOTTEET

Maito

Maidon kulutus on pitkällä aikavälillä vähentynyt huomattavasti ja edelleen vuosien 2012 ja 2016 välillä sen vuosikulutus väheni lähes 30 litraa henkilöä kohden (Taulukko 10). Täysmaidon kulutus oli vähentynyt suhteellisesti eniten (35 prosenttia) ja muiden maitojen kulutus oli vähentynyt yhteensä yli 23 litraa henkilöä kohden vuodessa (25 prosenttia). Kaikissa kotitaloustyypeissä käytettiin eniten kevyt- ja ykkösmaitoa ja seuraavaksi eniten rasvatonta maitoa. Yhä suurempi osa maidosta ostettiin vähälaktoosisena tai laktoosittomana. Niiden yhteinen osuus vuonna 2016 oli lähes 20 prosenttia maidon kokonaiskulutuksesta, kun se neljä vuotta aiemmin oli vain 14 prosenttia (Liite 3).

Taulukko 10. Maidon hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					82	110	115	121
Yksin asuvat miehet	44	77	101	92	87	126	115	124
Yksin asuvat naiset	52	37	75	98	78	103	128	115
Yksin asuvat	48	63	89	96	82	113	123	119
Lapsettomat parit	51	59	86	95	84	113	114	120
Kahden huoltajan lapsiperheet					83	107	109	119
Yksinhuoltajat					59	89	104	108

Keski-ikäiset ja iäkkäät yksin asuvat miehet kuluttivat muita enemmän maitoa (101 ja 92 l/hlö/v, Taulukko 10). Siitä noin puolet oli kevyt- ja ykkösmaitoa (yli 40 l) ja runsaat 20 litraa rasvatonta maitoa. Erityisesti täysmaidon suuren käyttömäärän vuoksi yksin asuvat keski-ikäiset miehet (18,3 l/hlö/v) ja iäkkäät miehet (16,4 l/hlö/v) poikkesivat muista. Useimmissa muissa kotitaloustyypeissä täysmaitoa kului huomattavasti vähemmän (alle 8 l/hlö/v). Alle 25-vuotiailla yksin asuvilla naisilla sitä kului vain runsas litra vuodessa (Liite 4).

Maidon kokonaiskulutus puolestaan oli vähäisintä yksin asuvilla 25–44-vuotiailla naisilla (37 l/hlö/v, Taulukko 10). Iäkkäillä yksin asuvilla naisilla taas korostui laktoosittomien maitojen käyttö (33 l/hlö/v, 34 % heidän käyttämästään maidosta). Laktoosittomien maitojen kulutus oli keskimääräistä suurempaa myös nuorilla yksin asuvilla ja pareilla, joilla niin ikään yli 30 prosenttia maidosta oli vähälaktoosisista ja laktoosittomista (ei taulukkoa, ks. Liite 3).

Maidon kulutuksen vähenemistä selittää ainakin osittain se, että sen käyttöä oli mahdollisesti vähennetty ruuanvalmistuksessa ja/tai korvattu muilla ruokajuomilla (esim. ve-sijohtovedellä). Kivennäisvesien kulutus oli kasvanut kaksi litraa (15,6 > 17,6 l/hlö/v) ja kasvismaitojen (ja kermojen) kulutus puoli litraa (2,2 > 2,7 l/hlö/v) henkilöä kohden vuosien 2012 ja 2016 välillä (Liitteet 3 ja 4).

Jugurtti ja viili

Jugurtin ja viilin yhteinen vuosikulutus oli vähentynyt neljässä vuodessa 5,5 litraa henkilöä kohden (Taulukko 11). Niiden vuosikulutus kulutus oli vähentynyt lähes kaikissa kotitaloustyypeissä, alle 45-vuotiaita yksin asuvia miehiä lukuun ottamatta. Nuorilla yksin asuvilla naisilla niiden kulutus oli vähentynyt eniten ja se oli pienintä, kun aiemmin he hankkivat viilejä ja jugurtteja keskimääräistä selvästi enemmän.

Taulukko 11. Jugurtin ja viilin hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, l/hlö/v.*

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					24,5	30,1	23,9	20,0
Yksin asuvat miehet	31,0	23,4	19,1	21,8	22,0	25,3	21,4	18,8
Yksin asuvat naiset	16,0	34,2	30,3	32,3	30,6	37,0	31,5	21,4
Yksin asuvat	22,7	27,3	24,4	29,4	26,5	32,0	27,2	20,3
Lapsettomat parit	17,5	24,7	27,8	19,5	23,2	30,8	24,7	19,5
Kahden huoltajan lapsiperheet					23,9	26,7	23,4	20,9
Yksinhuoltajat					20,0	24,5	19,1	18,3

*Huom! Havaintojen vähäisyys vaikuttaa todennäköisesti alle 25-vuotiaiden naisten ja miesten suureen eroon keskiarvoissa.

Jugurtti- ja viililaaduista maustamattoman jugurtin kulutus oli kasvanut (4,6 > 4,9 l/hlö/v), kun taas maustettujen tuotteiden kulutus oli laskenut selvästi (21,5 > 16,8 l/hlö/v, Liite 3). Edelleen kuitenkin maustettuja jugurtteja käytettiin selvästi enemmän kuin maustamattomia. Maustettujen jugurttien luokkaan kuuluu runsaasti erilaisia ja erihintaisia tuotteita. Perinteisten maustettujen jugurttien ja vauvan jugurttien lisäksi sinne sisältyvät myös erilaiset juotavat jugurttit ja valmiit smoothiet. Niin ikään Ravintotaseen (Luke 2017) mukaan jugurttien ja viilien kulutus on vähentynyt vuosien 2012 ja 2016 välillä.

Juusto

Myös juustoja¹⁶ hankittiin kotitalouksiin vuonna 2016 vähemmän kuin neljä vuotta aiemmin (13,7 > 13,4 kg/hlö/v). Kulutuksen väheneminen ei kuitenkaan koske kaikkia kotitaloustyyppisiä. Yksin asuvilla alle 45-vuotiailla miehillä juuston kulutus oli kasvanut, mutta se oli edelleen vähäisempää kuin keskimäärin. Kahden huoltajan lapsiperheissä juustoa käytettiin lähes yhtä paljon kuin aiemmin. Suurinta juuston kulutus oli yksin asuvilla 45–64-vuotiailla naisilla sekä saman ikäisillä pareilla. Myös neljä vuotta sitten he olivat juuston suurkuluttajia muihin verrattuna. (Taulukko 12.)

16 Emmental-, edam-, kerma-, sulate-, tuore-, rae- ja homejuusto, muut juustot, juustoraasteet, juusto erittelemättä.

Taulukko 12. Juuston hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					13,4	13,7	13,2	12,4
Yksin asuvat miehet	9,5	12,3	14,8	10,1	12,5	11,9	13,7	11,8
Yksin asuvat naiset	11,3	13,7	18,1	15,6	15,6	16,0	14,4	14,2
Yksin asuvat	10,5	12,8	16,4	14,0	14,2	14,2	14,1	13,2
Lapsettomat parit	11,3	15,3	17,2	13,0	14,8	15,1	15,7	14,0
Kahden huoltajan lapsiperheet					10,8	10,7	11,4	11,7
Yksinhuoltajat					9,4	11,3	12,3	11,9

Eniten syötiin kermajuustoja (3 kg/hlö/v) ja niiden kulutus oli hieman kasvanut aiemmasta. Edamin kulutus puolestaan oli vähentynyt eniten (2,4 >1,4 kg/hlö/v) ja myös emmentalia käytettiin aiempaa vähemmän (1,3 >0,9 kg/hlö/v). Sitä vastoin sekä raejuuston ja että *muiden juustojen* kulutus oli lisääntynyt noin puoli kiloa. Raejuustoa syötiin jo kaksi kiloa henkilöä kohden vuodessa ja muita juustoja 1,8 kiloa. (Liite 3.)

Rahka

Rahkan suosio oli edelleen kasvanut. Vuonna 2012 rahkaa ostettiin yhteensä 3,6 kiloa henkilöä kohden, ja siitä puolet oli maustamatonta ja puolet maustettua rahkaa. Vuonna 2016 rahkaa ostettiin noin kilo enemmän, ja siitä suurin osa (2,5 kg) oli maustettua (Liite 3). Rahkan suurkuluttajia olivat yksin asuvat 25–44-vuotiaat naiset (11,9 kg/hlö/v). Yli 65-vuotiaat söivät rahkaa vähemmän kuin nuoremmat. Vähiten sitä kului iäkkäillä yksin asuvilla miehillä (0,8 kg/hlö/v). Niin ikään yksinhuoltajatalouksissa rahkan kulutus oli vaatimatonta muihin verrattuna (2,4 kg/hlö/v). (Liite 4.)

4.2.5 RASVAT JA ÖLJYT

Rasvojen ja öljyjen kulutus oli muuttunut vuodesta 2006 vuoteen 2016 selvästi ja muutosta oli margariinien kulutuksessa myös vuodesta 2012. Sekä voileipämargariineja että talousmargariineja käytettiin aiempaa selvästi vähemmän, kun taas voita, voi-kasviöljyseoksia ja ruokaöljyä käytettiin enemmän kuin 2006 (Taulukko 13).

Taulukko 13. Rasvojen ja öljyjen hankinta vuosina 1998–2016, kg/l/hlö/v.

	2016	2012	2006	1998
Voi	2,1	2,1	1,4	2,3
Voi-kasviöljyseokset	3,0	3,0	2,0	2,3
Voileipämargariinit	3,2	4,3	4,6	6,2*
Talousmargariinit, kookosrasva, yms.	0,5	0,9	1,3	*
Ruokaöljyt	1,4	1,3	1,0	...

*Vuodelta 1998 ei ole tietoa ruokaöljyn kulutusmäärästä eikä siitä, miten margariinien kulutus jakautui voileipä- ja talousmargariinien välillä.

Voin ja talousmargariinien kulutus oli pääsääntöisesti suurempaa vanhemmissa kuin nuoremmissa ikäluokissa, ruokaöljyjen kulutus sitä vastoin oli pienempää yli 45-vuotiailla kuin sitä nuoremmissa lukuun ottamatta yksin asuvia miehiä. Kookosrasvan (ja pähkinälevitteiden ym.) kulutus oli alle 25-vuotiailla pareilla (1,1 kg/hlö/v) ja yksin asuvilla naisilla (0,6 kg/hlö/v) muiden talouksien kulutusta suurempaa (keskimäärin 0,1 kg/hlö/v, Liite 4.), mikä saattaa osittain johtua siitä, että kookosrasvaa voidaan käyttää myös ihovoiteena.

4.2.6 HEDELMÄT, MARJAT JA HEDELMÄMEHUT

Hedelmät

Hedelmien¹⁷ kokonaiskulutus oli pysynyt vuonna 2016 lähes samana (noin 50 kg/hlö/v) kuin neljä vuotta aiemmin. Yksin asuvat miehet ja yksinhuoltajat hankkivat hedelmiä aiempaa vähemmän ja muissa kotitalouksissa niitä hankittiin hieman aiempaa enemmän (Taulukko 14).

Taulukko 14. Hedelmien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.*

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					49,0	49,6	40,0	40,5
Yksin asuvat miehet	29,2	33,3	40,9	51,3	40,0	41,6	34,4	33,0
Yksin asuvat naiset	65,2	52,4	70,7	65,6	65,0	63,1	60,8	53,7
Yksin asuvat	49,1	40,1	55,0	61,6	53,5	53,5	49,5	44,9
Lapsettomat parit	44,5	52,7	58,7	59,1	57,4	56,3	48,3	48,5
Kahden huoltajan lapsiperheet					39,3	36,1	31,6	35,4
Yksinhuoltajat					31,0	44,8	31,1	32,9

*Omenoiden ym. omatuotannon hedelmien virheelliset arvot vuodelle 2012 on *korjattu*.

17 Viinirypäleet sisältyvät tässä raportissa hedelmien kulutukseen toisin kuin COICOP-luokituksessa, missä ne sisältyvät marjojen ryhmään (01166).

Eri hedelmien suhteelliset osuudet erilaisissa kotitalouksissa olivat hyvin samankaltaiset (Liite 4). Hedelmien keskinäisissä hankintamäärissä ja -osuuksissa oli kuitenkin muutoksia aiempaan verrattuna.

Aiemmin banaaneja ja omenoita hankittiin lähes yhtä paljon (12,4 kg/hlö/v). Vuonna 2016 hankittiin eniten banaaneja, joita oli noin kolmasosa kaikista hedelmistä (14,5 kg/hlö/v). Toiseksi suosituin hedelmä olivat omenat (9,8 kg, 21 %) ja kolmanneksi suosituin mandariinit (6,3 kg, 14 %). Mandariinit olivat suosiossa ohittaneet appelsiinit (4,2 kg/hlö/v), joiden kulutus oli vähentynyt aiemmasta. Mandariinien tapaan myös meloneita hankittiin selvästi enemmän kuin aiemmin (1,8 kg > 3,3 kg/hlö/v) ja niiden osuus oli yli puolet *muut tuoreet hedelmät* -ryhmästä. Meloneja suosivat erityisesti 45–54-vuotiaat yksin asuvat naiset. (Liitteet 3 ja 4.)

Marjat

Marjoja hankittiin vuonna 2016 keskimäärin lähes 13 kiloa henkilöä kohden, mikä oli puoli kiloa vähemmän kuin vuonna 2012, mutta yli kilo enemmän kuin vuonna 2006 (Taulukko 15). Kuten aiemminkin, marjoja käytettiin henkilöä kohden vähiten yksin asuvien alle 45-vuotiaiden miesten ja eniten yksin asuvien yli 45-vuotiaiden naisten talouksissa. Lapsiperheissä marjojen kulutus oli noin puolet keskimääräisestä. Yli 65-vuotiaiden taloudet käyttivät kaikkia marjoja selvästi runsaammin kuin nuoremmat ikäluokat. Yli 65-vuotiaat käyttivät marjoja yhteensä noin neljä kertaa enemmän (yli 20 kg/hlö/v) kuin alle 25-vuotiaat (noin 5 kg/hlö/v).

Taulukko 15. Marjojen hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.*

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					12,9	13,4	11,6	11,5
Yksin asuvat miehet	2,9	5,6	9,4	16,5	9,3	8,3	7,8	9,1
Yksin asuvat naiset	6,8	8,1	21,0	23,7	19,0	18,7	17,6	13,6
Yksin asuvat	5,1	6,5	14,9	21,7	14,6	14,1	13,5	11,6
Lapsettomat parit	4,7	6,1	16,7	20,5	16,3	18,6	16,6	17,3
Kahden huoltajan lapsiperheet					6,1	6,6	6,8	8,4
Yksinhuoltajat					6,0	5,2	6,4	6,3

*Marjojen omatuotannon virheelliset arvot vuodelle 2012 on *korjattu*.

Vuosien 2012 ja 2016 välillä yksin asuvat olivat lisänneet marjojen kulutusta ja lapsettomat parit ja kahden huoltajan lapsiperheet olivat vähentäneet. Yksinhuoltajatalouksien marjojen kulutus nousi lähelle aiempien vuosien tasoa vuoden 2012 notkahduksen jälkeen ja oli lähes yhtä suuri kuin kahden huoltajan lapsiperheissä (Taulukko 15). Muutos marjojen

hankinnassa oli siis lapsiperheillä toisen suuntainen kuin hedelmien hankinnassa, joita kahden huoltajan lapsiperheet ja parit olivat hankkineet aiempaa enemmän ja yksinhuoltajat aiempaa vähemmän.

Marjalajeista eniten käytettyjä olivat mustikat (3,5 kg/hlö/v), sen jälkeen mansikat (2,9 kg/hlö/v) ja puolukat (2,3 kg/hlö/v). Mustikoiden ja puolukoiden kulutus henkilöä kohden oli kasvanut ja mansikoiden puolestaan laskenut. Muita marjalajeja käytettiin lähes saman verran kuin aiemmin (Liite 3). Suurin osa marjoista hankittiin tuoreena ja ainoastaan noin 4 prosenttia pakastettuna (ks. Liite 4).

Kulloisenkin vuoden marjojen hankintamääriin vaikuttaa todennäköisesti marjasato. Hyvänä satovuonna niin itsepoimittujen kuin ostettujenkin marjojen hankintamäärä helposti kasvaa verrattuna huonompaan satovuoteen, jolloin hinnat ovat korkeammat. Vuosittaiset erot voivat vielä korostua siitä, että hyvän marjavuoden satoa voidaan pakastaa tai säilöä muilla tavoin ja käyttää myös seuraavina vuosina, mutta se ei näy hankinnoissa.

Tuoremehut ja muut alkoholittomat juomat

Mehujen ja muiden makeiden juomien käyttö oli vähentynyt. *Tuoremehuja* hankittiin keskimäärin 23,2 litraa henkilöä kohden vuonna 2016. Niiden kulutus oli suurimmillaan vuonna 2006, josta se oli vähentynyt lähes 12 litraa ja vuodesta 2012 vähennystä oli yli 10 litraa henkilöä kohden vuodessa (Taulukko 16).

Taulukko 16. Tuoremehujen hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, l/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					23,2	33,7	35,0	25,6
Yksin asuvat miehet	15,5	33,2	28,3	27,3	28,6	34,2	46,2	26,6
Yksin asuvat naiset	21,8	21,8	19,4	24,0	22,1	34,1	36,2	23,8
Yksin asuvat	19,0	29,1	24,1	24,9	25,1	34,2	40,5	25,0
Lapsettomat parit	25,7	28,3	24,7	16,7	21,7	31,5	33,7	25,7
Kahden huoltajan lapsiperheet					20,9	34,0	35,6	25,8
Yksinhuoltajat					24,0	32,6	30,1	27,2

Eniten tuoremehuja käyttivät yksin asuvat miehet ja vähiten kahden huoltajan lapsiperheet. Kaikilla kotitaloustyypeillä tuoremehujen kulutus oli vähentynyt selvästi aiemmasta. Samaan tuoremehujen ryhmään kuuluvat niin täysmehut ja nektarit kuin myös makeutetut ja/tai laimennetut mehujuomat. Kulutus on siten saattanut viime vuosina painottua enemmän kalliimpiin täysmehuihin.

Myös esimerkiksi *marja- ja hedelmämehuriivisteiden* kulutus oli hieman vähentynyt neljän vuoden aikana. Yhdestä tiivistemehulitrasta saadaan 4–8 litraa valmista mehua riip-

puen laimennussuhteesta. Kulutuksen muutos (2,8 >2,1 l/hlö/v, Liite 3) voi johtua myös siitä, että on ehkä hankittu vahvempia mehutiivisteitä.

Virvoitusjuomia käytettiin aiempaa vähemmän (26 l/hlö/v), kun taas *kivennäisvesiä* käytettiin yhä enemmän (17,2 l/hlö/v). Virvoitusjuomien kulutus oli vähentynyt lähes viisi litraa ja kivennäisvesien puolestaan kasvanut noin kaksi litraa vuosien 2012 ja 2016 välillä. Myös Panimoliiton tilastoissa¹⁸ virvoitusjuomien kotimaan myynti oli vähentynyt ja kivennäisvesien kasvanut vuosina 2012–2016. Virvoitusjuomista nimenomaan sokeripitoisia juomia (osuus edelleen 64 % virvoitusjuomista) oli myyty vähemmän ja sokerittomia enemmän. Panimoliiton vuonna 2016 tekemän arvion mukaan virvoitusjuomien kokonaiskulutus oli lähes 53 litraa ja kivennäisvesien 20 litraa henkilöä kohden vuodessa. Kulutustutkimuksen ja Panimoliiton lukujen vertailun perusteella voidaan päätellä, että suuri osa virvoitusjuomista nautitaan kodin ulkopuolella tai kotiin on hankittu keskihintaa edullisempia virvoitusjuomia, kun taas kivennäisvedet juodaan lähinnä kotona.

*Muita alkoholittomia juomia*¹⁹ kulutettiin vuonna 2016 noin 4,4 litraa henkilöä kohden vuodessa eli muutama desilitra vähemmän kuin vuonna 2012. Edellä mainitun ryhmän kulutuksesta energia- ja urheilujuomat kattoivat yli puolet ja niiden kulutus oli hieman kasvanut (2,4 >2,5 l/hlö/v). (Liite 3.) Alle 45-vuotiaat miehet käyttävät selvästi enemmän urheilu- ja energiajuomia (lähes 10 l/hlö/v) kuin muut. Alle 45-vuotiailla yksin asuvilla naisilla ja pareilla energiajuomia kului yli kaksinkertainen määrä keskiikulutukseen verrattuna ja muilla kotitaloustyypeillä selvästi sitä vähemmän (Liite 4).

4.2.7 TUOREET KASVIKSET

Kasvien ryhmään kuuluvat vihannekset, kaalit, juurekset (perunaa lukuun ottamatta, ks. luku 4.2.8), sipulit ja sienet ynnä muut tuoreet ja pakastetut kasvikset ja niiden sekoitukset. Useimpia kasviksia kulutettiin vuonna 2016 hieman vähemmän kuin vuonna 2012, mutta enemmän kuin vuonna 2006. Keräkaalin, tuoreen kurkun ja pakastettujen sekavihannesten kulutus oli kasvanut. Kasviksia hankittiin yhteensä noin 54 kiloa henkilöä kohden vuonna 2016. (Taulukko 17, Liite 3.) Tästä pakastettuna hankittuja kasviksia oli vain runsaat kolme kiloa, joten voidaan puhua tuoreista kasviksista.

18 <http://www.panimoliitto.fi/app/uploads/2018/03/Kotimaanmyynti-1990-2017.pdf>

19 COICOP-luokka 01224, Muut alkoholittomat juomat (vihannesmehut, kotikalja- ja simaautteet, energia- ja urheilujuomat, muut).

Taulukko 17. Tuoreiden kasvien hankinta kasvilajeittain vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Salaatit ym. lehtivihannekset	4,4	4,9	3,6	3,7
Kaalit	4,2	3,7	2,9	3,5
Tomaatti, kurkku, herneet, ym.	27,6	28,0	19,1	15,2
Juurekset ja sienet	17,9	23,4	15,9	16,1
Yhteensä	54,1	60,1	41,5	38,5

Sienten kulutus oli laskenut selvästi. *Muita tuoreita sieniä* oli hankittu vain alle puolet aiemmasta, mutta herkkusieniä oli hankittu aiempaa enemmän. Sieniä hankittiin vuonna 2016 yhteensä vain kilo henkilöä kohden, kun vuonna 2012 niitä hankittiin yli kolme kiloa. Vuonna 2016 sieniä kulutettiin kuitenkin hieman enemmän kuin vuonna 2006 (0,9 kg/hlö/v, Liite 3).

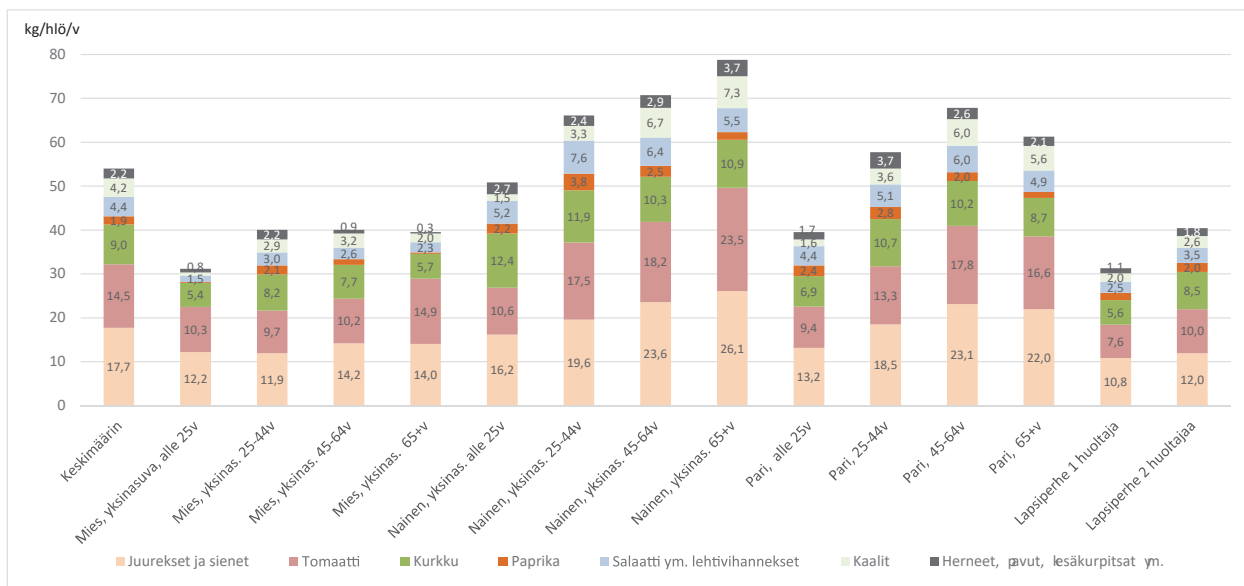
Kaikkissa kotitaloustyypeissä kasviksia käytettiin vuonna 2016 vähemmän kuin neljä vuotta aiemmin, mutta enemmän kuin 10 vuotta aiemmin. Vanhemmat ikäluokat käyttivät kasviksia enemmän kuin nuoremmat ja yksin asuvista naiset enemmän kuin miehet (Taulukko 18).

Taulukko 18. Tuoreiden kasvien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					54,1	60,1	41,5	38,5
Yksin asuvat miehet	31,2	40,1	40,0	39,6	39,2	45,5	38,0	26,9
Yksin asuvat naiset	50,8	66,1	70,7	78,8	72,0	79,8	63,4	53,2
Yksin asuvat	41,8	49,2	54,5	67,7	57,0	62,2	52,5	42,1
Lapsettomat parit	42,0	39,5	57,7	67,8	61,2	70,2	52,9	52,1
Kahden huoltajan lapsiperheet					40,4	41,1	30,3	31,7
Yksinhuoltajat					31,3	46,1	30,0	27,3

Tomaatit ja kurkut olivat suosituimmat vihannekset kaikissa kotitaloustyypeissä, muista kasviksista sipulit (6,4 kg/hlö/v) ja porkkanat (5,8 kg/hlö/v). Kuva 4 osoittaa, että eri kasvien määrät ja suhteelliset osuudet hieman vaihtelevat kotitaloustyypeittäin. Juuresten ja vihannesten kulutus oli suurinta yli 45-vuotiaiden yksin asuvien naisten talouksissa (yli 70 kg/hlö/v). Niin ikään 25–44-vuotiaat yksin asuvat naiset sekä yli 45-vuotiaat parit käyttivät juureksia ja vihanneksia keskimääräistä runsaammin. Vähäisintä niiden käyttö oli yksin asuvilla miehillä, nuorilla pareilla sekä lapsiperheissä (31–42 kg/hlö/v, Kuva 4).

4 Elintarvikkeiden kulutus vuonna 2016

Kuva 4. Tuoreiden kasvien hankinta kasvilajeittain erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016, kg/hlö/v

Kasviksia ostettiin lisäksi kuivattuna, keskimäärin 400 grammaa henkilöä kohden vuodessa. Eniten niitä käyttivät kuivattuna alle 25-vuotiaat yksin asuvat miehet ja naiset (lähes 3 kg/hlö/v), mikä osittain selittää heidän vähäistä tuoreiden kasvien käyttöään. (Liite 4.) Kasvissäilykkeiden ja -valmisteiden kulutusta käsitellään valmisruokien yhteydessä luvussa 4.3.

Kasviproteiinituotteet

Markkinoille on viime vuosina tullut runsaasti erilaisia kasviproteiinituotteita. Niiden kulutus oli kymmenkertaistunut neljässä vuodessa, mutta oli vielä vuonna 2016 keskimäärin vaatimatonta (200 g/hlö/v). Eniten niiden käyttäjiä oli 25–44-vuotiaiden yksin asuvien ja parien keskuudessa (Liite 4). Suurimman osan elintarvikeryhmästä (COICOP-luokka 0117608, Tofu) muodostivat kuittiaineiston pohjalta raaka-aineet, mutta lisäksi oli hankittu samaan elintarvikeryhmään sisältyviä valmiita pihvejä, makkaroitu ynnä muita valmisruokia (ei taulukkoa). Soijapohjaiset tuotteet ovat kasviproteiiniä lähteistä olleet pisimpään markkinoilla ja niitä oli kuittiaineiston perusteella myös hankittu eniten.²⁰ Kotimaisia kasviproteiinituotteita puolestaan ovat Nyhtökaura ja Härkis, joiden pääraaka-aineena on härkäpapu.²¹

20 Soijapohjaisia valmisteita on runsaasti kuten soijamaidosta valmistettu juusto, tofu. Sitä on tarjolla kuutioina, rouheena ja hiutaleina. Soijaa on käytetty myös esimerkiksi nakkien ja pihvien pääraaka-aineena. Soijapavuista valmistetaan fermentoimalla tuotetta nimeltä Tempe/tempeh, jonka raaka-aineena voivat olla myös herneet tai makeat lupiinit. Samoin soijapavuista valmistetaan fermentoimalla kaupananimellä Oumph myytäviä paloja ja rouhetta.

21 Nyhtökaurassa on lisäksi keltaherneitä ja kauraa. Myös näistä on tarjolla sekä rouhetta että esimerkiksi pihvejä. Muita runsaasti kasviproteiinia sisältäviä tuotteita on valmistettu muun muassa Fusarium venenatum -sienestä tuotemerkillä Quorn. Tarjolla on myös monenlaisia makkaroitu, jossa käytetty vehnäproteiinia, esimerkiksi tuotemerkillä Seitan.

4.2.8 PERUNA, PASTA JA RIISI

Peruna ja perunavalmisteet

Perunoiden hankinta oli vähentynyt niin pitkällä kuin lyhyelläkin tarkastelujaksolla (Taulukot 2 ja 19). Eri-ikäisten henkilöiden välillä oli suuria eroja perunoiden kulutuksessa. Eläkekäiset käyttivät perunoita runsaasti kuten aiempinakin vuosina (35 kg/hlö/v), mutta nuorilla perunoiden kulutus oli huomattavasti vähäisempää (alle 9 kg/hlö/v) kuin iäkkäämmillä ja yhä vähentynyt aiemmasta. Niin ikään lapsiperheissä perunoiden kulutus oli vähentynyt.

Taulukko 19. Perunan hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					22,2	30,6	34,8	39,0
Yksin asuvat miehet	3,3	9,4	20,4	35,2	19,1	25,5	40,5	33,1
Yksin asuvat naiset	7,5	7,5	21,1	34,9	24,2	30,0	38,9	40,6
Yksin asuvat	5,7	8,8	20,7	35,0	21,9	27,8	39,6	37,4
Lapsettomat parit	6,5	10,0	32,6	35,7	29,5	44,6	44,9	49,2
Kahden huoltajan lapsiperheet					14,2	18,8	24,9	31,7
Yksinhuoltajat					8,9	17,3	26,8	28,0

Toisin kuin perunan, perunavalmisteiden kulutus oli kasvanut. Lähes kaikissa kotitaloustyypeissä perunavalmisteita hankittiin enemmän kuin aiemmin (Taulukko 20). Nuoret ja lapsiperheet olivat ilmeisesti korvanneet perunaa myös riisillä ja pastatuotteilla, sillä niiden kulutus oli heidän keskuudessaan edelleen kasvanut (Taulukot 21 ja 22).

Taulukko 20. Perunavalmisteiden hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					4,1	3,5	3,6	3,2
Yksin asuvat miehet	4,5	5,5	4,1	5,6	4,9	3,2	3,6	2,7
Yksin asuvat naiset	2,2	2,7	3,7	3,6	3,4	3,4	3,1	2,7
Yksin asuvat	3,2	4,5	3,9	4,2	4,1	3,3	3,3	2,7
Lapsettomat parit	4,5	4,2	4,2	3,4	3,9	3,3	3,4	2,6
Kahden huoltajan lapsiperheet					4,6	3,6	4,1	3,6
Yksinhuoltajat					3,2	3,8	3,5	4,6

Taulukon 20 perunavalmisteissa ei ole mukana perunalastuja eikä perunasalaattia. Perunalastut ovat Suomessa lähinnä välipalanaposteltavaa, eivät aterian lisäkkeitä. Perunalastuja kului erityisen runsaasti yksin asuvilla alle 45-vuotiailla (yli 2,5 kg/henkilö/v). Lapsiperheissä ja alle 45-vuotiaalla pareilla niiden kulutus oli noin 1,5 kiloa henkilöä kohden vuodessa ja yli 45-vuotiaiden parien ja yksin asuvien talouksissa niitä käytettiin vähiten (300–800 g/hlö/v, Liite 4). Perunasalaatti puolestaan on sellaisenaan valmista syötävää ja sen kulutusta käsitellään valmisruokien yhteydessä luvussa 4.3.

Pasta ja riisi

Aiemmista julkaisuista poiketen tässä raportissa on yhdistetty tuoteluokkaan *makaronit ja spagetit* luokka *nuudelit ja lasagnelevyt kastikkeella* (vrt. Viinisalo ym. 2008; Aalto ja Peltoniemi 2014, Taulukko 21). Ensiksi mainittu ryhmä käsittää makaronin, spagetin ja monia muita pastatuotteita, joita pääasiassa on hankittu kuivina. Tuorepastojen osuutta tästä ryhmästä ei tarkkaan tiedetä, mutta kuittiaineiston perusteella niiden hankinta on hyvin vähäistä. Niin ikään ryhmässä nuudelit ja lasagnelevyt oli pääasiassa kuivina ostettuja tuotteita, mutta mukana oli myös vähäinen määrä kastikkeellisia tuotteita. Koska edellä mainitut tuoteryhmät ovat keskenään hyvin samankaltaisia ja samantyyppisesti aterioilla käytettyjä, katsottiin tässä yhteydessä aiheelliseksi yhdistää ne. Yhdistettyä ryhmää kutsutaan tässä raportissa nimellä *pastat ja nuudelit*.

Makaronin ja spagetin keskimääräinen vuosikulutus henkilöä kohden oli vuonna 2016 kolme kiloa, joten se oli laskenut noin 700 grammaa aiemmasta (Liite 3). Nuudeliensa ja lasagnelevyjen keskikulutus puolestaan oli pysynyt lähes vuoden 2012 tasolla ollen 600 grammaa henkilöä kohden vuodessa.

Taulukko 21. Pastojen ja nuudeliensa hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.*

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					3,6	4,4	4,1	3,2
Yksin asuvat miehet	6,3	4,8	3,4	0,9	3,5	3,4	...	2,9
Yksin asuvat naiset	2,6	5,9	3,1	2,1	3,0	6,0	...	2,8
Yksin asuvat	4,2	5,2	3,3	1,7	3,2	4,7	4,7	2,8
Lapsettomat parit	7,0	5,8	2,9	1,6	2,9	4,3	4,5	3,1
Kahden huoltajan lapsiperheet					5,2	4,7	4,5	3,3
Yksinhuoltajat					4,6	4,3	3,6	4,1

*Vuodelta 1998 ei ole tietoa nuudeliensa ja lasagnelevyjen kulutuksesta. Taulukossa on vain pastan osuus.

Samoin kuin aiemmin, myös viimeisimmän Kulutustutkimuksen mukaan pastatuotteita kului eniten lapsiperheissä sekä alle 45-vuotiailla yksin asuvilla ja saman ikäisillä pareilla, kun taas yli 65-vuotiaiden pastatuotteiden käyttö oli hyvin vähäistä (Taulukko21).

Riisin kulutus oli kasvanut aiemmasta. Riisiä käytettiin vuonna 2016 aiempaa enemmän erityisesti kahden huoltajan lapsiperheissä ja nuorten yksin asuvien talouksissa, joskin muutama ahkera riisin kuluttaja korotti nuorten miesten pienen ryhmän keskiarvoa²².

Taulukko 22. Riisin hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

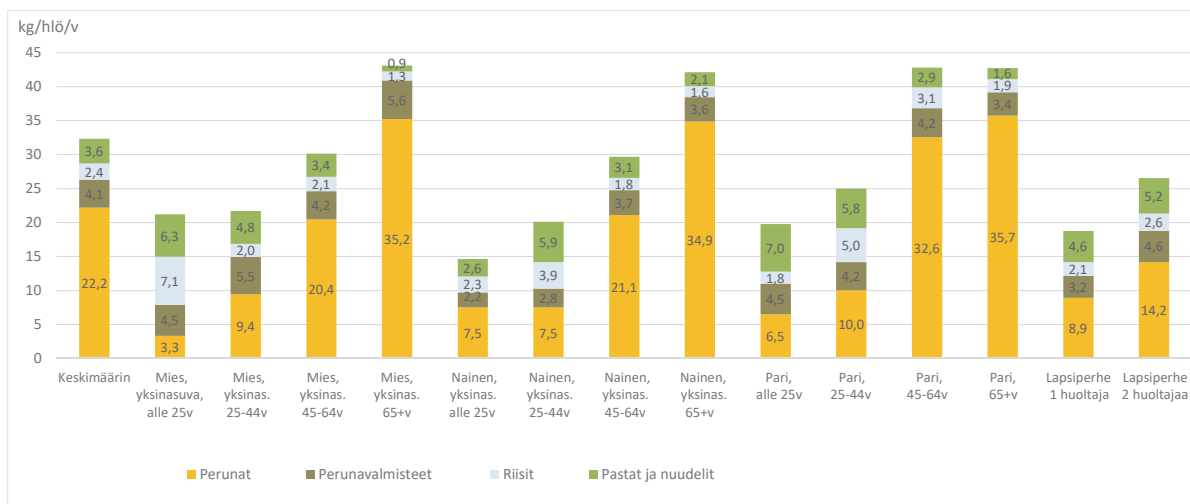
	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					2,5	2,1	2,0	2,0
Yksin asuvat miehet	7,1*	2,0	2,1	1,3	2,3	1,8	1,2	1,5
Yksin asuvat naiset	2,3	3,9	1,8	1,6	2,1	2,5	3,0	2,6
Yksin asuvat	4,3	2,6	2,0	1,5	2,2	2,2	2,2	2,1
Lapsettomat parit	1,8	5,0	3,1	1,9	2,8	1,9	2,3	2,5
Kahden huoltajan lapsiperheet					2,6	1,8	1,9	1,7
Yksinhuoltajat					2,1	4,2	1,2	2,1

Nuoria yksin asuvia miehiä lukuun ottamatta riisin kulutuksessa ei ollut kovin suuria eroja kotitaloustyyppien välillä. Riisi on myös hyvin säilyvä tuote, joten osa oli saattanut hankkia sitä varastoon tutkimusjaksolla, kun taas toiset olivat ehkä käyttäneet vanhoja riisivarastojaan.

Yhteenvedona perunan, riisin ja pastan käytöstä voidaan todeta, että perunat olivat pääasiassa iäkkäiden lisäkkeitä. Koska he käyttivät keskimääräistä runsaammin myös riisiä, he todennäköisesti valmistavat usein kotiruokaa. Pastan ja nuudelin sekä perunavalmisteiden²³ kulutus ei heillä ollut kovin suurta. Nuoret yksin asuvat ja parit puolestaan käyttivät aterioilla perunoiden sijaan muita tuotteita lisäkkeenä. (Kuva 5.) Vähäisestä perunoiden, pastan ja riisin yhteismäärästä päätellen he todennäköisesti laittavat ruokaa kotona muita kotitalouksia vähemmän (vrt. Varjonen & Aalto 2013).

22 Suurimman ja selvästi muista poikkeavan suuren riisimäärän (281 kg/hlö/v) poistaminen lähes puolitti nuorten miesten riisin keskikulutuksen. Laskelmassa on käytetty korjattua kulutuslukua. Suurimmaksi riisin kulutukseksi yksin asuvien nuorten miesten ryhmässä jäi 75 kg/hlö/v, mikä sekin on paljon.

23 Perunavalmisteiden ryhmään (vrt. COICOP 01178) sisältyvät tässä perunasosehiutalet, perunalohkot, ranskalaiset perunat ja muut pakasteperunat sekä muut perunatuotteet, mutta eivät perunalastut ja perunasalaatti.

Kuva 5. Perunan ja muiden aterioiden lisäkkeiden hankinta erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016, kg/hlö/v.

Oletusta nuorten vähäisestä ruuanlaitosta tukee myös se, että tuoreen liha, kalan ja ruokamakkaroiden kulutus oli heillä keskimääräistä pienempää (Kuva 2, Taulukot 8 ja 9). Samoin ruokaöljyjä ja voita kului heillä keskimääräistä vähemmän (Liite 4). Nuoret yksin asuvat miehet kuitenkin kuluttivat erittäin runsaasti riisiä, broileria ja jauhelihaa, mikä osittain johtui muutaman yksittäisen nuoren miehen runsaista edellä mainittujen tuotteiden ostoista. Koska nuorten miesten otoskoko oli pieni (N= 40), jo muutaman henkilön suuret hankintamäärät korottivat keskiarvoa. Nuorten yksin asuvien miesten kulutustottumukset vuonna 2016 eivät poikenneet merkittävästi siitä, mitä ne ovat olleet muihin kotitalouksiin verrattuna myös aiemmin (Viinisalo ym. 2008; Aalto ja Peltoniemi 2014).

4.3 VALMISRUOKIEN KULUTUS

Tässä luvussa tarkastellaan ensin valmisruokien kokonaiskulutusta vuonna 2016 kotitaloustyypeittäin ja kulutuksen muutosta vuodesta 1998. Valmisruuat on luokiteltu *valmisaterioiksi* eli aterian muodostaviksi valmisruuiksi, *osan aterialla muodostaviksi valmisruuiksi* sekä *puolivalmisteiksi*. Valmisruokien määrittely on kuvattu luvussa 2.1. Valmisruokien ryhmittely on tätä julkaisua edeltävien julkaisujen mukainen (Viinisalo ym. 2008; Aalto ja Peltoniemi 2014).

Kokonaiskulutuskuvauksen jälkeen esitellään erikseen valmisaterioiden ja osan aterialla muodostavien valmisruokien kulutuksen muutosta vuodesta 1985. Lisäksi tarkastellaan valmisruokaryhmittäisiä kulutusmääriä erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016 ja muutoksia valmisruokien käytössä verrattuna aiempiin tutkimusajankohtiin. Valmisruokien ryhmittely ja ryhmittäiset ja koodikohtaiset vuosimuutokset tarkasteluvuosina 1998–2016

on kuvattu Liitteessä 5. Kotitaloustyyppien elintarvikkeiden kulutus COICOP-luokituksella vuonna 2016 puolestaan esitetään Liitteessä 4.

Valmisruokien kokonaiskulutus iän ja kotitaloustyyppin mukaan

Valmisaterian tai sen osan muodostavien valmisruokien kokonaiskulutuksen vuoteen 2012 jatkunut kasvu oli vuonna 2016 taittunut ja niiden kokonaiskulutus vähentynyt runsaat seitsemän kiloa henkilöä kohden (55 >48 kg/hlö/v, Taulukko 23). Kulutus oli vähentynyt kaikissa kotitaloustyypeissä, eniten iäkkäillä yksin asuvilla miehillä, jotka vuonna 2012 olivat erilaisten liha- ja kalavalmisruokien suurkuluttajia (Aalto & Peltoniemi 2014).

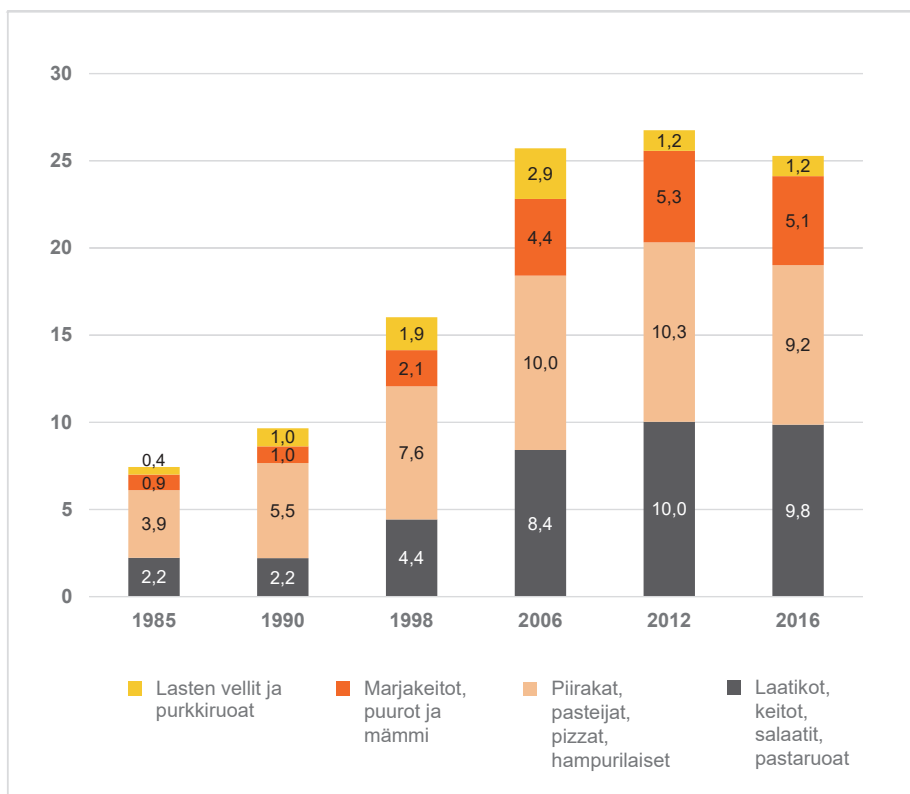
Taulukko 23. Valmisruokien kokonaiskulutus kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					48,1	55,4	52,7	40,7
Yksin asuvat miehet	44,4	51,3	67,7	67,7	60,7	71,2	68,5	54,8
Yksin asuvat naiset	30,7	52,6	50,0	51,8	49,5	59,3	58,7	40,0
Yksin asuvat	36,8	51,8	59,3	56,3	54,6	64,4	63,6	47,4
Lapsettomat parit	34,9	51,3	49,4	42,8	46,2	52,8	54,5	41,1
Kahden huoltajan lapsiperheet					41,3	44,6	49,4	38,8
Yksinhuoltajat					35,8	38,0	48,2	38,4

Edelleen valmisruokien kulutus oli suurinta yksin asuvilla miehillä, erityisesti yli 45-vuotiailla (lähes 68 kg/hlö/v). Myös yksin asuvat naiset nuorinta ikäluokkaa lukuun ottamatta käyttivät valmisruokia keskimääräistä enemmän (yli 50 kg/hlö/v). Lapsiperheissä sekä nuorilla yksin asuvilla ja pareilla puolestaan valmisruokien käyttö oli keskimääräistä vähäisempää (alle 42 kg/hlö/v). (Taulukko 22.) Valmisruuat olivat edelleen pysyneet erityisesti yksin asuvien ruokana nuoria yksin asuvia naisia lukuun ottamatta.

Valmisaterioiden kulutuksen pitkän aikavälin muutokset

Valmisaterioita (aterian muodostavia valmisruokia) hankittiin vuonna 2016 yhteensä 25,3 kiloa henkilöä kohden. Monen muun elintarvikkeen tapaan myös valmisaterioiden hankinta oli vuonna 2016 vähentynyt. Vähennystä oli 1,4 kiloa verrattuna neljä vuotta aiempaan ja 0,4 kiloa vuoteen 2006 verrattuna (Kuva 6). Pitkään jatkunut valmisaterioiden kulutuksen kasvu oli siten taittunut ja kulutus asettunut lähes samalle tasolle kuin vuosina 2006 ja 2012.

Kuva 6. Valmisaterioiden kulutus vuosina 1985–2016, kg/hlö/v

Kulutus oli vähentynyt hieman lähes kaikissa valmisateriaryhmissä. Eniten kulutus oli supistunut pizzoja, hampurilaisia, piirakoita ja pastejoita sisältävässä ryhmässä, joka aiempina vuosina on ollut kulutukseltaan suurin ryhmä. Suurimman ryhmän paikan valmisaterioissa oli vuonna 2016 vallannut laatikoiden, keittojen, salaattien ja pastaruokien ryhmä (Kuva 6).

Valmisaterioiden kulutus iän ja kotitaloustyyppin mukaan

Taulukon 24 valmisaterioita hankittiin yhteensä lähes 10 kiloa henkilöä kohden vuonna 2016. Perinteisten laatikoiden ja keittojen osuus oli yhteensä 5,5 kiloa, erilaisten ruokasalaattien 0,6 kiloa ja muita liha-, kala- ym. valmiita ruoka-annoksia hankittiin yhteensä 3,7 kiloa henkilöä kohden. Tämän ryhmän tuotteiden hankinta oli vähentynyt hieman useimmissa kotitaloustyypeissä. Ainoastaan kahden huoltajan lapsiperheissä näiden valmisaterioiden kulutus oli hieman lisääntynyt. (Taulukko 24.)

Taulukko 24. Laatikoiden, keittojen, salaattien ja pastaruokien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					9,8	10,0	8,4	4,4
Yksin asuvat miehet	10,3	10,3	18,5	17,3	15,0	15,7	13,7	7,7
Yksin asuvat naiset	5,6	12,2	11,9	14,0	12,3	12,6	12,7	5,9
Yksin asuvat	7,7	11,0	15,4	14,9	13,6	13,8	13,2	6,8
Lapsettomat parit	3,4	10,3	8,1	7,1	7,8	7,9	8,6	4,0
Kahden huoltajan lapsiperheet					6,0	5,7	6,5	3,5
Yksinhuoltajat					6,0	6,5	8,3	5,1

Perinteisten laatikoiden kulutus oli vähentynyt, sen sijaan tähän ryhmään kuuluvien erilaisten kana-, liha- ja kalasalaattien kulutus oli keskimäärin kasvanut, samoin valmiiden kalaruoka-annosten (Liite 5).

Piirakoiden, pasteijoiden, pizzojen ja hampurilaisten hankinta oli vähentynyt yhteensä noin kilon vuodesta 2012 (910,3 >9,2 kg/hlö/v, Taulukko 25). Eniten oli vähentynyt pizzojen ja pasteijoiden kulutus. Aiemmin alle 45-vuotiaat yksin asuvat miehet hankkivat selvästi muita enemmän pizzoja (yli 10 kg/hlö/v, eli 2 isoa tai 4 pientä pizzaa kuukaudessa). Edelleen he söivät muita enemmän valmispizzaa, mutta enää alle puolet aiemmasta (4,6 kg/hlö/v) ja lisäksi nämä nuoremmat ikäluokat hankkivat vuonna 2016 muita enemmän valmiita voileipiä (yli 2 kg/hlö/v). Vanhemmat ikäluokat (yli 45-vuotiaat yksin asuvat miehet ja naiset sekä parit) puolestaan suosivat piirakoita ja söivät niitä selvästi runsaammin (4,7 kg/hlö/v) kuin nuoremmat ikäluokat tai lapsiperheet (alle 3 kg/hlö/v). (Liite 4.)

Taulukko 25. Piirakoiden, pasteijoiden, pizzojen ja hampurilaisten hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

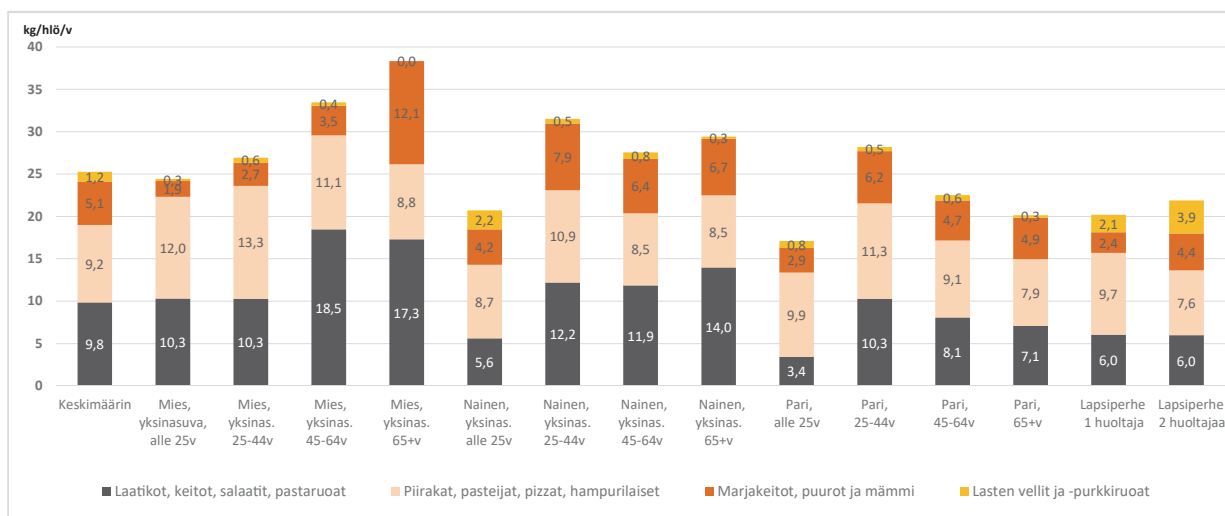
	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					9,2	10,3	10,0	7,6
Yksin asuvat miehet	12,0	13,3	11,1	8,8	11,3	13,5	12,2	9,4
Yksin asuvat naiset	8,7	10,9	8,5	8,5	8,9	10,1	11,4	6,9
Yksin asuvat	10,2	12,5	9,9	8,6	10,0	11,7	11,8	8,2
Lapsettomat parit	9,9	11,3	9,1	7,9	8,9	9,7	9,5	7,7
Kahden huoltajan lapsiperheet					7,6	8,5	9,7	7,5
Yksinhuoltajat					9,7	8,3	11,6	8,5

Lapsiperheitä lukuun ottamatta marjakeittojen, puurojen ja mämmin hankinta oli vähentynyt (Taulukko 26). Yli 65-vuotiaat yksin asuvat miehet hankkivat valmiita puuroja noin kolminkertaisen määrän (3,7 kg/hlö/v) useimpiin muihin verrattuna (keskimäärin 1,1 kg/hlö/v, Liite 4). Myös muita taulukon 26 sisältämiä tuotteita iäkkäät yksin asuvat miehet hankkivat noin kaksinkertaisesti muihin verrattuna.

Taulukko 26. Marjakeittojen, puurojen ja mämmin hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					5,11	5,3	4,4	2,1
Yksin asuvat miehet	1,9	2,7	3,5	12,1	5,1	5,9	4,9	3,8
Yksin asuvat naiset	4,2	7,9	6,4	6,7	6,6	7,6	6,8	4,1
Yksin asuvat	3,1	4,6	4,9	8,2	5,9	6,8	5,8	4,0
Lapsettomat parit	2,9	6,2	4,7	4,9	5,0	4,5	4,6	2,1
Kahden huoltajan lapsiperheet					4,4	4,2	3,8	1,6
Yksinhuoltajat					2,4	2,3	2,7	1,4

Kuvaan 7 on koottu eri kotitaloustyyppien valmisruokien hankinnat vuonna 2016. Kuva havainnollistaa, kuinka yksin asuvat yli 45-vuotiaat miehet olivat valmisruokien suurkuluttajia muihin verrattuna. Heillä laatikkoruokien, keittojen ja muiden valmisruoka-annosten sekä marjakeittojen ja valmispuurojen kulutus korostui muihin verrattuna.

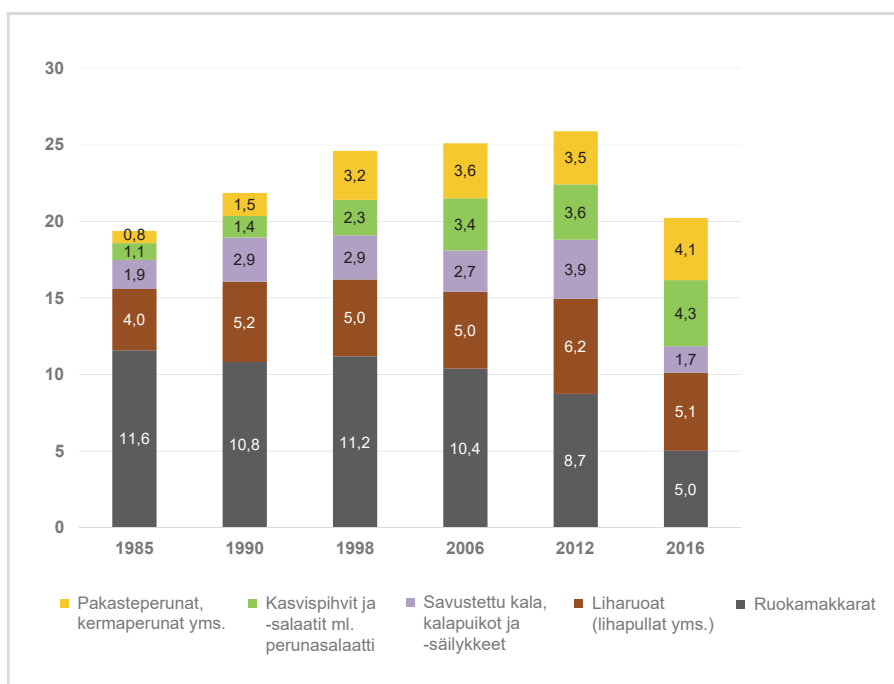
Kuva 7. Valmisaterioiden kulutus erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016, kg/hlö/v.

Lapsiperheissä puolestaan valmisruokia käytettiin henkilöä kohden varsin maltillisesti. Lapsiperheiden lisäksi yksin asuvat nuoret naiset sekä nuoret parit käyttivät valmisruokia keskimääräistä vähemmän. He hankkivat hyvin vähän nimenomaan laatikkoruokia ja erilaisia kalaruokia. Nuoret naiset käyttivät muita yksin asuvia naisia vähemmän marjoja (Taulukko 15), mutta näyttää siltä, että he täydentävät marjojen kulutustaan vauvojen marja- ja hedelmäsoseilla, joita heillä kuluu runsaasti.

Osan ateriaa muodostavien valmisruokien kulutuksen pitkän aikavälin muutokset

Aterian osan muodostavien valmisruokien kulutus oli vähentynyt selvästi aiemmasta. Niiden kulutus kasvoi maltillisesti vuodesta 1985 vuoteen 2012 asti. Enimmillään osan ateriaa muodostavia valmisruokia hankittiin yhteensä lähes 26 kiloa vuonna 2012, kun vuonna 2016 niitä hankittiin enää noin 20 kiloa henkilöä kohden vuodessa. Vuoden 2016 kulutus oli laskenut jopa alle vuoden 1990 kulutuksen (21,8 kg/hlö/v, Kuva 8).

Eniten oli vähentynyt ruokamakkaroiden kulutus. Niitä hankittiin enää noin puolet (5 kg/hlö/v) aiempiin tarkasteluajankohtiin verrattuna. Niin ikään erilaisten lihavalmistusten kokonaiskulutus on laskenut noin kilon ja kalavalmistusten yli kaksi kiloa vuosien 2012 ja 2016 välillä. Poikkeuksen osan ateriaa muodostavien valmisruokien ryhmässä tekevät kasvispohjaiset valmisruuat ja perunavalmistet, joiden kulutus oli kasvanut (3,6 > 4,3 kg/hlö/v). Näistä erityisesti kasvis- ja vihannessalaatit sekä perunavalmistusten ryhmä olivat lisänneet suosiotaan. (Kuva 8.)

Kuva 8. Osan ateriaa muodostavien valmisruokien kulutus vuosina 1985–2016, kg/hlö/v.

Osan ateriaa muodostavien valmisruokien kulutus kotitaloustyypeittäin

Ruokamakkaroiden keskkulutus on puolittunut pitkällä aikavälillä (Kuva 8). Vuonna 2012 yli 45-vuotiaat miehet ostivat ruokamakkaroita yli 15 kiloa henkilöä kohden vuodessa, kun vuonna 2016 he ostivat niitä enää alle 10 kiloa. Muissa kotitalouksissa ruokamakkaroita hankittiin jo aiemmin selvästi edellä mainittua ryhmää vähemmän, ja niissäkin makkaroiden hankinta oli vähentynyt. (Taulukko 26.)

Taulukko 27. Ruokamakkaran hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					7,3	8,7	10,4	11,1
Yksin asuvat miehet	4,8	5,7	13,0	8,9	9,1	12,3	15,1	15,4
Yksin asuvat naiset	0,7	2,6	6,9	6,9	5,7	6,3	9,1	8,8
Yksin asuvat	2,5	4,6	10,1	7,5	7,3	8,9	12,1	12,1
Lapsettomat parit	4,1	5,4	11,5	9,2	9,2	10,7	12,8	13,3
Kahden huoltajan lapsiperheet					5,3	6,3	8,4	9,6
Yksinhuoltajat					4,6	5,9	8,6	8,9

Niin ikään kotitalouksiin hankittiin vuonna 2016 aiempaa vähemmän erilaisia liharuokia (Taulukko 27). Eniten oli vähentynyt grillatun siipikarjanlihan kulutus. Kyse ei kuitenkaan välttämättä ole siipikarjan syötävän osuuden vähenemisestä, vaan siitä, että kokonaisten broilerin sijaan oli ehkä ostettu aiempaa enemmän grillattuja koipia ja muita broilerin paloja. Tällöin syötävän lihan osuus hankitusta tuotteesta on suurempi kuin kokonaisessa broilerissa. Tähän viittaa se, että grillatun broilerin keskilohinta oli noussut kuittiaineiston perusteella selvästi (42 prosenttia, ei taulukkoa). Muiden liharuokavalmisteiden kulutuksen muutos oli melko pieni. (Liite 5.)

Taulukko 28. Liharuokien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					5,1	6,2	5,0	5,0
Yksin asuvat miehet	3,7	5,3	9,9	9,4	7,9	10,0	9,0	8,8
Yksin asuvat naiset	1,7	2,9	5,0	5,8	4,8	6,5	5,5	5,4
Yksin asuvat	2,6	4,4	7,6	6,8	6,2	8,1	7,2	7,1
Lapsettomat parit	2,9	4,3	5,1	5,0	4,9	5,7	5,8	5,3
Kahden huoltajan lapsiperheet					3,6	3,8	3,6	4,1
Yksinhuoltajat					3,4	2,5	4,3	4,7

Kalaruokien (savustetun kalan, kalapuikkojen ja -säilykkeiden) kulutus vuonna 2016 oli vähentynyt alle puoleen vuodesta 2012 (3,9 >1,7 kg/hlö/v) ja alemmalle tasolle kuin sitä edeltävinä tarkasteluvuosina (Taulukko 29).

Taulukko 29. Kalaruokien ja -säilykkeiden hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					1,7	3,9	2,7	2,8
Yksin asuvat miehet	0,7	2,5	2,7	1,9	2,3	4,8	3,5	3,9
Yksin asuvat naiset	1,2	1,4	2,2	1,5	1,7	4,2	3,7	3,6
Yksin asuvat	1,0	2,1	2,5	1,6	2,0	4,5	3,6	3,8
Lapsettomat parit	1,6	2,3	1,9	1,5	1,7	3,9	3,3	3,4
Kahden huoltajan lapsiperheet					1,4	2,8	2,0	2,4
Yksinhuoltajat					1,2	2,2	2,6	1,9

Tonnikalasäilykkeiden keskkulutus oli laskenut neljän vuoden aikana 1,1 kilosta 0,7 kiloon henkilöä kohden. Erityisesti nuorten yksin asuvien miesten ja naisten tonnikalan kulutus oli vähentynyt (noin 3 >1 kg/hlö/v). Savustettua ja grillattua kalaa ostettiin vuonna 2016 noin 400 g vähemmän henkilöä kohden kuin vuonna 2012. Sen kulutusta olivat vähentäneet eniten alle 65-vuotiaat yksin asuvat naiset (vrt. Aalto & Peltoniemi 2014). Muiden kalavalmisteiden kulutus oli pysynyt lähes ennallaan. (Liite 5.)

Kasvispihvien ja -salaattien -ryhmän kulutus oli kasvanut viimeisimmällä tarkastelujaksolla (3,6 >4,3 kg/hlö/v). Nimenomaan kasvis- ja vihannessalaattien kulutus oli kasvanut, kun taas kasvispihvien kulutus oli pysynyt lähes ennallaan ja perunasalaatin käyttö vähentynyt (Liite 5).

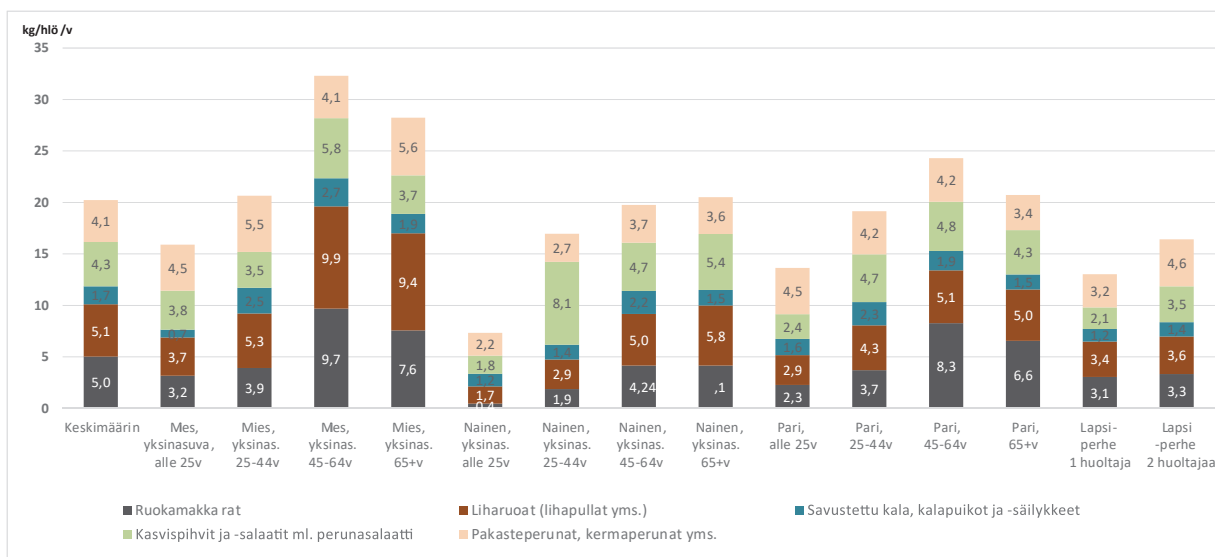
Taulukko 30. Kasvispihvien ja -salaattien hankinta kotitaloustyypeittäin vuosina 1998–2016, kg/hlö/v.

	Alle 25v	25-44v	45-64v	65v+	Yhteensä 2016	Yhteensä 2012	Yhteensä 2006	Yhteensä 1998
Kaikki kotitaloudet					4,3	3,6	3,4	2,3
Yksin asuvat miehet	3,8	3,5	5,8	3,7	4,5	3,5	4,5	3,0
Yksin asuvat naiset	1,8	8,1	4,7	5,4	5,3	4,7	4,1	2,6
Yksin asuvat	2,7	5,1	5,3	5,0	4,9	4,1	4,3	2,8
Lapsettomat parit	2,4	4,7	4,8	4,3	4,4	3,7	4,0	2,4
Kahden huoltajan lapsiperheet					3,5	2,6	2,8	2,2
Yksinhuoltajat					2,1	2,2	2,7	1,9

Keskimääräistä enemmän kasvispihvejä ja -salaatteja olivat hankkineet yli 25-vuotiaat parit ja yksin asuvat naiset. Heistä yksin asuvat naiset olivat hankkineet sekä kasvispihvejä että -salaatteja keskimääräistä enemmän, kun taas pareilla korostui kasvissalaattien runsas käyttö. Niin ikään 45–64-vuotiaiden yksin asuvien miesten hankinnat olivat tässä tuoter ryhmässä keskimääräistä suuremmat, mikä heillä johtui pitkälti runsaasta perunasalaatin käytöstä. Kasvismakkaroiden ym. kasviproteiinivalmisteiden käyttö erottui lähinnä vain 25–44-vuotiaiden yksin asuvien ja parien kulutuksessa. (Liite 4.)

Kuvaan 9 on koottu erilaisten aterian osan muodostavien valmisruokien kulutuksen rakenne kotitaloustyypeittäin. Eniten tämän ryhmän valmisruokia käyttivät 45–64-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat yksin asuvat miehet, joilla korostui erityisesti liharuokien ja makkaroiden kulutus. Selvästi vähiten aterian osan muodostavia valmisruokia hankkivat puolestaan nuoret yksin asuvat naiset.

Perunavalmisteiden kulutus oli kasvanut lähes kilon aiemmista vuosista. Pakasteperunoiden, kermaperunoiden yms. perunavalmisteiden hankintaa on käsitelty yksityiskoh- taisemmin perunan kulutuksen yhteydessä (luku 4.2.8, Taulukko 20). Koska ne ovat osa aterian muodostavien valmisruokien ryhmää, ne on otettu mukaan kuvaan 9. Sen sijaan perunalastut eivät tässäkään ole mukana (ks. luku 4.2.8).

Kuva 9. Osan ateriaa muodostavien valmisruokien kulutus erilaisissa kotitalouksissa vuonna 2016, kg/hlö/v

Puolivalmisteet

Puolivalmisteiden kulutus oli vaatimatonta ja se oli pysynyt lähes samana kuin vuonna 2012 (2 kg/hlö/v, Liite 5). Suurimman tuoteryhmän puolivalmisteista muodostivat edelleen kastikkeet ja kastikejauheet (1,25 kg/hlö/v). Eniten puolivalmisteita hyödynsivät alle 45-vuotiaat parit, joilla erityisesti kastikkeiden ja kastikejauheiden kulutus oli selvästi keskimääräistä runsaampaa (yli 2,3 kg/hlö/v, Liite 4). Aiemmin puolivalmisteissa olivat mukana myös nuudelit ja lasagnelevyt kastikkeella (600 g/hlö/v), jotka on tässä raportissa liitetty osaksi pastatuotteiden ryhmää (Luku 4.2.8, Taulukko 21), koska ne ovat pääosin samanlaisia kuituotteita kuin makaronit ja spagetit ja vain osassa on mukana kastike.

5 TULOSTEN KOONTI JA POHDINTA

Tarkastelun luotettavuus ja rajoitukset

Tässä raportissa on tarkasteltu kotiin hankittuja elintarvikkeita vuonna 2016 ja niiden määrällisiä ja laadullisia muutoksia vuodesta 2012 sekä aiemmista vuosista. Raporttiin sisältyvät kaupasta ja toreilta ostettujen sekä itse tuotettujen ja kerättyjen elintarvikkeiden määrät. Kodin ulkopuolella ruokailu tai kotiin tilatut tai tuodut valmiit ateriat eivät sisälly tämän raportin kulutuslukuihin. Kulutusmäärät perustuvat Tilastokeskuksen Kulutustutkimusaineistoon. Elintarvikekohtaiset määrätiedot tuotettiin jakamalla rahamenotiedot vastaavilla yksikköhinnoilla. Määrällistä kulutusta tarkastellaan kulutuksena henkilöä kohden sekä keskimäärin että erilaisissa kotitaloustyypeissä.

Monien tuotteiden määrällinen kulutus oli vähentynyt vuodesta 2012, samoin elintarvikkeisiin käytetty rahamäärä. Elintarvikkeiden hintojen maltillinen nousu ja jopa lasku vuoden 2014 jälkeen on osaltaan vähentänyt elintarvikemenoja. Hintojen lasku on jatkunut vuositasona vielä vuonna 2017. Sitä vastoin ulkona syömiseen käytetty rahamäärä on kasvanut, mikä osittain selittää kotien elintarvikehankintojen vähenemistä.

Hankintamäärät eivät suoraan kerro, miten paljon elintarvikkeita on syöty, ja miten niiden käyttö jakaantuu kotitalouden jäsenten kesken. Kaikkea kaupasta otettua ruokaa ei voi syödä, vaan myös elintarvikkeiden esikäsittelyssä esimerkiksi hedelmien siemenet ja kuoret tai broilerin luut eivät päädy ruoaksi. Yhä suurempi osa esimerkiksi lihasta ja kalasta ostetaan kuitenkin esikäsiteltynä, jolloin aiempaa suurempi osa hankitusta elintarvikkeesta on syötävää. Lihan ja kalan kypsennyksen aikainen painohävikki myös pienentää ravinnoksi käytettävää määrää. Lisäksi osa elintarvikkeista päättyy ruokahävikkinä roskiin. Kotitalouksien ruokahävikki on ollut keskimäärin 23 kiloa henkilöä kohden vuodessa (Silvennoinen ym. 2012).

Tämän aineiston yksikköhintoina on käytetty aiempaa enemmän kuluttajahintaindeksinmukaisia hintoja kuittipohjaisten hintojen sijaan. Kulutuksen määrällistä vähenemistä saattaa osittain selittää se, että tuotteita on todellisuudessa ostettu edullisemmin, jolloin määrä on tässä laskettua suurempi. Erityisesti hyvin säilyviä tuotteita todennäköisesti ostetaan varastoon silloin, kun niitä saa edullisesti (esim. virvoitusjuomia, säilykkeitä, kuiva- tuotteita kuten makaronia ja riisiä, tai pakastettuna säilyviä marjoja tai lihoja). Hinnoissa on muutenkin vaihtelua ja keskihintoja on hankala määrittää sellaisissa tuoteryhmissä, joihin kuuluu sekä edullisia että kalliita tuotteita. Kuittiaineisto ei anna kaikista tuoteryhmistä riittävästi tietoja luotettavaan hintojen painotukseen vähäisten yksittäisten havaintojen vuoksi.

Kulutustutkimuksen elintarvikkeiden kulutusmäärät ja muutokset ovat pitkälti yhdenmukaisia Luonnonvarakeskuksen vuosittain julkaiseman Ravintotaseen kanssa, jonka viimeisimmät (ennuste)tiedot ovat vuodelta 2016 (Luke 2017). Tilastojen sisältöjen erot on

syytä ottaa huomioon. Kulutustutkimuksessa seurataan kotiin ostettujen elintarvikkeiden kulutusta, kun taas Ravintotase kartoittaa elintarvikkeiden käyttöä Suomessa laajemmin, tuotanto- ja tuontitilastojen pohjalta. Sen ruokakäytön osuus sisältää kuluttajien kotiin tekemien hankintojen lisäksi myös ruokapalvelut. Tuoteryhmien koostumuksessa ja tilastointiperusteissa on myös osittain eroa. Esimerkiksi lihan kulutus tilastoidaan Ravintotaseessa luullisena lihana, josta noin 80 prosenttia on syötävää lihaa (Luke 2017).

Viimeaikaisia kulutusmuutoksia

Seuraavassa esitetään lyhyesti keskeisissä elintarvikeryhmissä tapahtuneita kulutusmuutoksia verrattaessa vuoden 2016 kulutusta vuoden 2012 kulutukseen²⁴:

- Viljojen (jauhojen, suurimoiden ja murojen; yht. 14,5 >15,5 kg/hlö/v) sekä erilaisten ruoka- (33 >28 kg/hlö/v) ja kahvileipien (10 >11 kg/hlö/v) kulutus oli vähentynyt lähes kaikissa tuoteluokissa.
- Lihan kokonaiskulutus oli hieman kasvanut (26,7 >27,2 kg/hlö/v). Punaista lihaa (siikaa, nautaa, ym., yht. 18,5 > 15 kg/hlö/v) oli ostettu aiempaa vähemmän ja siipikarjanlihaa enemmän (8 >12 kg/hlö/v).
- Kalan kulutus oli vähentynyt sekä tuoreena (6,2 >5,5 kg/hlö/v) että säilykkeinä ja valmisteina (yht. 6,1 >4,6 kg/hlö/v).
- Maidon kulutus oli yhä vähentynyt aiemmasta (110 >82 l/hlö/v). Kevyt- ja ykkösmaidon osuus (31 l/hlö/v) maidon kulutuksesta oli kasvanut, kun taas rasvattoman (20 l/hlö/v) ja täysmaidon (10 l/hlö/v) osuudet olivat pienentyneet. Vähälaktoosisten ja laktoosittomien tuotteiden osuus oli kaikissa em. maitolaaduissa selvästi suurempi kuin aiemmin (keskim.14 >20 % kaikesta maidosta).
- Jugurttien kulutus kääntyi laskuun pitkään jatkuneen kasvun jälkeen. Maustettuja jugurtteja syötiin selvästi aiempaa vähemmän (21,5 >17 kg/hlö/v), mutta maustamattomien jugurttien kulutus kasvoi hieman (4,6 >4,9 kg/hlö/v).
- Juustojen ja rahkojen kulutus kasvoi hieman aiemmista vuosista (yht. 17 >18 kg/hlö/v), piimän ja kefiirin kulutuksen lasku puolestaan jatkui (11,5 >8,5 kg/hlö/v).
- Voin (2,1 kg/hlö/v) ja ruokaöljyjen (1,4 l/hlö/v) kulutus pysyi ennallaan, mutta margariinien ja levitteiden laski (8,1 >6,7 kg/hlö/v).
- Hedelmien kokonaiskulutus säilyi lähes ennallaan (49 kg/hlö/v), vaikka yksittäisten hedelmälajien kohdalla oli erisuuntaisia muutoksia.
- Marjoja käytettiin aiempaa hieman vähemmän (13,5 >13 kg/hlö/v). Myös yksittäisten marjalajien kulutuksessa oli erisuuntaisia muutoksia. Mustikoiden kulutus oli kasvanut eniten (2,8 >3,5 kg/hlö/v) ja mansikoiden puolestaan vähentynyt eniten (3,7 >2,9 kg/hlö/v), mikä saattaa johtua vuosittaisen sadon vaihtelusta.

24 Mikäli tuoteryhmän kulutus on vähintään 10 kg/hlö/v, se on pyöristetty lähimpään puoleen kiloon.

- Pitkän aikavälin trendiä seuraten perunan kulutus väheni edelleen selvästi (29 >22 kg/hlö/v), sen sijaan perunavalmisteiden (ranskanperunoiden ja perunalohkojen ym.) kulutus oli kasvanut (3,5 >4,1 kg/hlö/v).
- Riisin kulutus oli kasvanut (2,1 >2,5 kg/hlö/v), kun taas pastan ja nuudeleiden kulutus oli hieman vähentynyt (4,4 >3,6 kg/hlö/v).
- Perunan ohella myös muiden juuresten kulutus väheni (yht. 22 >18 kg/hlö/v), kun taas muiden tuoreiden kasvisten yhteiskulutus pysyi lähes ennallaan (36,5 kg/hlö/v), vaikka useimpien kasvisten kulutus supistui vähän ja kasvua oli lähinnä vain tuoreen kurkun (8 >9 kg/hlö/v) ja keräkaalin (3,7 >4,2 kg/hlö/v) kulutuksessa.
- Aiempaa vähemmän ostettiin myös sokereita (7 >5 kg/hlö/v), hilloja yms. (1,9 >1,7 kg/hlö/v) sekä suklaata ja muita makeisia (yht. 9,2 >8,3 kg/hlö/v).
- Eineksistä lähinnä kasvis- ja vihannessalaattien (2,3 >3,2 kg/hlö/v) sekä edellä mainittujen perunavalmisteiden kulutus oli kasvanut, kun taas useimpien muiden valmisaterioiden ja osan aterialaajien muodostavien valmisruokien kulutus oli laskenut. Eniten oli vähentynyt ruokamakkaroitten (8,7 >5,0 kg/hlö/v), pizzojen (3,4 >2,1 kg/hlö/v) ja valmiiksi grillatun broilerin (1,7 >0,8 kg/hlö/v) kulutus.
- Virvoitusjuomien ostot olivat vähentyneet edelleen (31 >28 l/hlö/v), sen sijaan kivennäisvesiä on hankittu aiempaa enemmän (16 > 18 l/hlö/v). Myös Panimoliiton tilastoissa²⁵ virvoitusjuomien kotimaan myynti oli vähentynyt ja kivennäisvesien kasvanut vuosina 2012–2016.

Kotitaloustyyppien välisiä eroja elintarvikkeiden kulutuksessa

Erilaisten kotitalouksien välillä elintarvikkeiden kulutuksessa on eroja, jotka viittaavat eroihin elämäntyyliin. Näin on ollut myös aiemmin. Seuraavassa on koottu yleistäen eri kotitaloustyypeille tyypillisiä elintarvikeryhmiä, joita he käyttävät selvästi keskimääräistä enemmän tai vähemmän.

Alle 45-vuotiaiden yksin asuvien miesten talouksissa suositaan muita enemmän eineksiä ja lihaa. Eineksistä he käyttävät erityisesti pizzoja, hampurilaisia sekä täytettyjä voileipiä ja patonkeja. Lihalaaduista nuorilla yksin asuvilla miehillä kuluu keskimääräistä enemmän sekä broileria että jauhelihaa. Lisäkseen he käyttävät perunan sijaan lähinnä perunavalmisteita, riisiä ja pastaa. Tuoreen kalan, hedelmien sekä vihannesten ja juuresten käyttö on vaatimatonta, samoin kuin leivän.

Yli 45-vuotiaiden yksin asuvien miesten talouksissa käytetään vielä nuorempia yksin asuvia enemmän eineksiä, erityisesti lihapitoisia valmisaterioita (esim. laatikoita) sekä ruokamakkaroita, lihapullia ym. aterian osia. He syövät runsaasti myös marjakeittoja ja valmiita puuroja. Niin ikään riistan- ja sianlihaa sekä tuoretta kalaa heillä kuluu muita enemmän. Yli 65-vuotiailla yksin asuvat miehet käyttävät perunoita ja erilaisia perunavalmisteita enemmän kuin muut kotitaloudet. Muiden juuresten ja kasvisten käyttö on yli

25 <http://www.panimoliitto.fi/app/uploads/2018/03/Kotimaanmyynti-1990-2017.pdf>

45-vuotiaiden yksin asuvien miesten talouksissa vähäistä. Niin ikään hedelmien kulutus on vähäistä, vaikkakin hieman runsaampaa kuin nuoremmilla miehillä. Tuoremehuja, maitoa, ruokaleipää ja kahvileipää kuluu keski-ikäisillä ja iäkkäillä yksin asuvilla miehillä selvästi keskimääräistä enemmän.

Yksin asuvien alle 45-vuotiaiden naisten talouksissa painottuu kasvien käyttö niin tuoreena kuin kasvispohjaisina valmisruokina, niin ikään he käyttävät runsaasti valmiita liha- ja kalasalaatteja. Hedelmien kulutus on heillä keskimääräisellä tasolla, mutta he syövät niitä myös lasten purkkisoseina. Lähes kaikkia tuoreita vihanneksia he käyttävät keskimääräistä runsaammin, erityisesti kurkkua ja salaattia. Maitoa nuoret yksin asuvat naiset juovat vähän. Myös muiden maitotuotteiden käyttö on nuorimmalla ikäluokalla hyvin vähäistä. Sitä vastoin 25–44-vuotiaat yksin asuvat naiset syövät runsaasti jugurtteja ja rahkaa. Sen sijaan kivennäisvesiä alle 45-vuotiaat yksin asuvat naiset ostavat runsaasti, samoin kasvismaitojen käyttö on selvästi keskimääräistä runsaampaa. Broilerin ja jauhelihan kulutus on heillä keskitasoa, sen sijaan muuta lihaa ja kalaa he käyttävät vähän. Sitä vastoin alle 45-vuotiaat yksin asuvat naiset käyttävät keskimääräistä enemmän kasviproteiinituotteita.

Yksin asuvien yli 45-vuotiaiden naisten talouksissa syödään paljon vihanneksia, perunoita, muita juureksia sekä marjoja ja hedelmiä. Myös viiliä, jogurttia, juustoa ja rahkaa kuluu heillä keskimääräistä runsaammin. Useimpien lihalajien kulutus on heillä keskimääräisellä tasolla ja kalaa he syövät runsaasti. Valmisruuista he hyödyntävät erityisesti erilaisia kala- ja kasvisaterioita (keittoja, laatikoita, ym.), erilaisia piirakoita sekä marja- ja hedelmäkeittoja.

Alle ja yli 45-vuotiaiden parien keskinäiset erot ruoan kulutuksessa ovat pitkälti samankaltaisia kuin alle ja yli 45-vuotiaiden yksin asuvien. Useimpien tuotteiden kulutus asettuu heillä saman ikäisten yksin asuvien miesten ja naisten keskiarvojen väliin. Lihaa keski-ikäisillä ja iäkkäillä pareilla kuluu enemmän kuin saman ikäisillä yksin asuvilla, samoin perunoita. Valmisruokien kulutus sen sijaan on pareilla vähäisempää kuin yksin asuvilla, lukuun ottamatta ruokamakkaroita, joita keski-ikäiset ja iäkkäät parit ostavat selvästi keskimääräistä enemmän, mutta vähemmän kuin saman ikäiset yksin asuvat miehet.

Lapsiperheissä useimpia elintarvikkeita hankitaan henkilöä kohden keskimääräistä vähemmän. Ero korostuu esimerkiksi marjoissa sekä perunassa. Sen sijaan pastoja ja nuudeleita lapsiperheissä käytetään runsaasti. Perunavalmisteiden ja riisin käyttö on samalla tasolla kuin muissakin kotitalouksissa. Lapsiperheitä ovat tässä kaikki kotitaloudet, joissa asuu yhden tai kahden vanhemman lisäksi yksi tai useampi alle 25-vuotias huollettava.

Muutosten yhteys ravitsemussuosituksiin

Elintarvikkeiden hankinnoissa tapahtuneet muutokset olivat vuonna 2012 monilta osin terveellisen ruokavalion näkökulmasta oikean suuntaisia ja viimeisimpien suomalaisten ravitsemussuositusten mukaisia (Aalto & Peltoniemi 2014). Vuoden 2016 kulutusluvut taas osoittivat, että terveellinen suunta ei enää niin selvästi näkynyt elintarvikehankinnoissa. Esimerkiksi tuoreiden kasvien ja hedelmien kulutus pysyi lähes ennallaan tai jopa hieman väheni. Myös kalaa hankittiin aiempaa vähemmän. Viimeisimmässä FinTerveys-tutkimuk-

nessa on niin ikään todettu ruokatottumusten kääntyneen aiemmasta epäterveellisempään suuntaan (FinTerveys 2018).

Ravitsemussuosituksissa suositeltiin punaisen lihan ja lihavalmisteen kulutuksen vähentämistä ja kasvisten, erityisesti palkokasvien ja juuresten käytön lisäämistä (Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2014). Lihan kokonaiskulutus oli hieman vähentynyt. Nimenomaan punaista lihaa oli ostettu koteihin 4,5 kiloa vähemmän henkilöä kohden vuonna 2016 kuin vuonna 2012. Suositukset olivat myös siltä osin toteutuneet, että aiempaa suurempi osa lihasta oli siipikarjanlihaa, jonka kulutus oli kasvanut lähes neljä kiloa. Suositusten suuntaista oli myös se, että makkaroiden ja lihavalmisteen kulutus oli vähentynyt.

Palkokasvien kulutuksen kasvu ei näy Kulutustutkimuksen aineistossa, sillä pavut ja herneet ovat samassa tuoteluokassa kesäkurpitsojen, munakoisojen ym. kanssa, eikä tämän tuoteryhmän kokonaiskulutus ollut kasvanut vuodesta 2012. Tuoreiden vihannesten ja juuresten kulutus ei ollut muutoinkaan kasvanut, vaan pysynyt lähes entisellään tai osin vähentynyt. Ainoastaan keräkaalia oli käytetty aiempaa enemmän. Kasvissäilykkeiden ja -valmisteen kulutus pysyi muiden tuoteryhmien osalta ennallaan, mutta kasvis- ja vihannessalaattien kulutus kasvoi. Erilaisten kasviproteiinien hankinnat olivat tulleet aiempaa selvemmin näkyviin, kun niiden keskimääräinen kulutus oli kasvanut aiemmasta 20 grammasta 200 grammaan henkilöä kohden vuodessa.

Maitovalmisteissa suositellaan siirtymistä vähärasvaisten tai rasvattomien tuotteiden käyttöön. Samoin voista ja voita sisältävistä tuotteista tulisi siirtyä kasviöljypohjaisiin (Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2014). Maidon juonti kokonaisuudessaan oli vähentynyt ja sekä täysmaidon että rasvattoman maidon kulutus oli vähentynyt, sen sijaan suosituimman maitoluokan (kevyt- ja ykkösmaidon) kulutus oli hieman lisääntynyt. Myös kerman kulutus oli vähentynyt. Maustamattomien jogurttien tai viilien kulutus oli kasvanut ja maustettujen vähentynyt. Jogurtteja tai viilejä ym. maitotuotteita ei Kulutustutkimuksessa eritellä rasvapitoisuuden mukaan. Rasvojen hankinnassa ei juuri ollut muutosta: voin ja voi-kasviöljyseosten sekä ruokaöljyjen kulutus oli pysynyt lähes ennallaan. Terveellisempään suuntaan oli kuitenkin siirrytty siten, että margariinien kulutus oli vähentynyt.

Lopuksi

Tämä raportti on tuottanut päivitettyä tietoa elintarvikkeiden kulutusmäärissä tapahtuneista laadullisista ja määrällisistä muutoksista yksityiskohtaisella tasolla henkilöä kohden vuonna 2016 verraten sitä lähinnä vuoden 2012, mutta myös aiempaan kulutukseen. Vertailujen taustamuuttujana on käytetty kotitalouden elinvaiheeseen ja ikään perustuvia kotitaloustyyppejä. Pitkän aikavälin kehitystä elintarvikkeiden kulutusmäärissä kuvaava aikasarja vuodesta 1966 lähtien mahdollistaa eri vuosikymmeninä tapahtuneiden kulutusmuutosten tarkastelun. Elintarvikkeiden kulutusmäärätiedot hyödyttävät sekä poliittisia päättäjiä että yrityksiä, kun arvioidaan tehtyjen päätösten vaikuttavuutta tai tehdään uusia kuluttajien elintarvikkeiden valintaan vaikuttavia päätöksiä. Niin ikään ruokatutkijoille ja ravitsemussuositusten laatijoille sekä esimerkiksi elintarvikkeiden ympäristövaikutusten seurantaan kulutusmuutokset antavat arvokasta tietoa kotiin hankituista elintarvikkeista.

LÄHTEET

- Aalto K. & Peltoniemi A. (2014) Elintarvikkeiden kulutusmuutokset kotitalouksissa 2006–2012. Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimuksia ja selvityksiä 10/2014. Kuluttajatutkimuskeskus: Helsinki.
- AVTK (2015) Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys, kevät 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Raportti 6/2015. Haettu: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/aikuisten-terveys-hyvinvointi-ja-palvelututkimus-ath/aiemmat-tutkimukset/suomalaisen-aikuisvaeston-terveyskayttaytyminen-ja-terveys-avtk>
- FinTerveys (2018) Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa – FinTerveys 2017–tutkimus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 4/2018. Haettu: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136223/URN_ISBN_978-952-343-105-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Luke (2017) Ravintotase 2016 ennakko ja 2015 lopulliset tiedot. Luonnonvarakeskus. Haettu: http://stat.luke.fi/ravintotase-2016-ennakko-ja-2015-lopulliset-tiedot_fi (päivitetty 29.6.2017)
- Silvennoinen K., Koivupuro H-K., Katajajuuri J-M., Jalkanen L. & Reinikainen A. (2012) Ruokahävikki suomalaisessa ruokaketjussa. Foodspill 2010–2012 -hankkeen loppuraportti. MTT raportti 41. MTT: Jokioinen. Haettu: <http://www.mtt.fi/mtrraportti/pdf/mtrraportti41.pdf>
- Valtion ravitsemusneuvottelukunta (2014) Terveyttä ruoasta. Suomalaiset ravitsemussuositukset 2014. Haettu: https://www.evira.fi/globalassets/vrn/pdf/ravitsemussuositukset_2014_fi_web.3_es-1.pdf
- Varjonen J. & Peltoniemi A. (2012) Kodin ulkopuolella ruokailu osana ruokailutottumusten muutosta. Julkaisuja 1/2012. Kuluttajatutkimuskeskus: Helsinki.
- Varjonen J. & Aalto K. (2013) Kotitalouksien palkaton tuotanto ja sen muutokset 2001–2009. Työselosteita ja esitelmää 145. Kuluttajatutkimuskeskus: Helsinki.
- Viinisalo M., Nikkilä M. & Varjonen J. (2008) Elintarvikkeiden kulutusmuutokset kotitalouksissa vuosina 1966–2006. Julkaisuja 7/2008. Kuluttajatutkimuskeskus: Helsinki.

LIITE 1

KESKIHINTOJEN MÄÄRITTELEMISESSÄ KÄYTETYT MENETELMÄT

Elintarvikkeiden keskihintojen laskemisessa käytettiin kulutustutkimukseen osallistuneiden kotitalouksien keräämiä kuittien ostotietoja sekä kuluttajahintaindeksin tietoja. Sara-Ellen Laitinen ja Liisa Peura-Kapanen Kuluttajatutkimuskeskuksesta toteuttivat elintarvikkeiden keskihintojen laskentatyön vuoden 2016 määräaineistoon. Marja Masanti Tilastokeskuksesta ja Asta Vilkkilä Kuluttajatutkimuskeskuksesta, jotka laskivat yksikköhinnat vuoden 2012 aineistoon, laativat pohjan myös alla olevalle menetelmäkuvaukselle. Elintarvikekoodeja oli vuonna 2012 yhteensä 262 ja vuonna 2016 koodimuutosten jälkeen niitä oli 287.

Keskihinta kuittiaineistosta

Kuittiaineisto muodosti pääasiallisen tietolähteen vuoden 2016 elintarvikkeiden keskihintojen määrittelyssä, sillä siihen perustui noin puolet (148) keskihinnoista. Kotitaloudet keräsivät kuitit kahden viikon aikana ostamistaan elintarvikkeista tai merkitsivät ostot kulutuksen muistikirjaan. Kotitalouksien keräämä kuittiaineisto jakaantui 26:een kahden viikon jaksoon koko vuodelle, jotta eri vuodenaikojen kulutuksesta saatiin kerättyä mahdollisimman kattavat ja todenperäiset tiedot. Tilastokeskuksessa kuitit skannattiin ja muutettiin sähköiseen muotoon. Kuittiaineistosta poimittiin kunkin elintarvikekoodin alle kuuluvat tuoterivit. Keskihinnan laskemista varten niistä poimittiin eurat ja paino/yksikköhinta. Tuoterivien eurat ja painot summattiin. Keskihinta ko. elintarvikekoodille saatiin jakamalla kotitalouksien koodiin käyttämät eurat koko koodin yhteispainolla.

Keskihinta kuluttajahintaindeksistä

Kuluttajahintaindeksi on luotettava tietokanta edustavasta kauppaotoksesta. Jos kuluttajahintaindeksissä oleva tuote kattoi koko COICOP-HBS-luokan, tätä hintaa käytettiin keskihintana. Siten kuluttajahintaindeksistä saatiin suorat keskihinnat niille koodeille, joiden COICOP-koodin sisältö/tuotteet ovat samoja kuluttajahintaindeksissä ja kulutustutkimuksessa. Kuluttajahintaindeksistä saatiin suoraan 23 elintarvikkeen keskihinnat. Tällaisia koodeja ovat muun muassa emmentaljuusto, sinappi ja tonnikalasäilykkeet.

Keskihinta, johon vaikuttaa kuluttajahintaindeksi ja kuittiaineisto

Osassa elintarvikkeita keskihinnan muodostaminen edellytti sekä kuluttajahintaindeksin että kuittiaineiston hyödyntämistä. Menettelyä tarvittiin tapauksissa, joissa tuoteryhmän sisällä oli esimerkiksi yksi kuluttajahintaindeksiin kuuluva tuote ja useita muita tuotteita, joiden hinta ja määrätiedot saatiin kuittiaineistosta. Esimerkiksi hedelmäsäilykkeiden koodissa ananassäilykkeen keskihinta saatiin kuluttajahintaindeksistä, eikä kuittiaineistosta. Kuittiaineistosta laskettiin muiden hedelmäsäilykkeiden tuoteriveiltä keskihinta. Ananas-

säilykkeen ja muiden hedelmäsäilykkeiden yhteinen keskihinta määräytyi sen perusteella, kuinka iso kummankin osuus oli koko hedelmäsäilykkeiden koodin kulutuksesta. Vuonna 2016 tällaisia elintarvikekoodeja oli 81 kpl.

Kausivaihtelua sisältävät tuoteryhmät

Joidenkin elintarvikkeiden keskihinta vaihtelee selvästi vuodenajan mukaan. Tämä otettiin huomioon yksikköhinnan määrittelyssä, jotta määrätiedot saatiin laskettua mahdollisimman oikein. Tuotteille, joissa esiintyi vuotuista kausivaihtelua, tehtiin Tilastokeskuksessa erilliset hinta- ja määrälaskelmat sesonkiajalle ja sen ulkopuoliselle ajalle. Vuonna 2016 tällaisia tuoteryhmiä oli 17, ja ne olivat kirjolohta lukuun ottamatta kasviksia ja hedelmiä. Pääosa kausivaihtelutuotteiden keskihinnoista perustui kuluttajahintaindeksiin. Kuluttajatutkimuskeskus määritteli kausivaihtelua sisältävät tuoteryhmät ja niiden kuukausivaihtelujaksot. Nämä tuoteryhmät olivat samoja kuin aiempina vuosina, jotta vertailukelpoisuus säilytettiin. Kausivaihtelukodeille laskettiin kaksi hintaa kuukausivaihteluiden mukaan. Esimerkiksi appelsiinin 12 kuukausihintaa jaettiin kahteen keskihinnoiltaan poikkeavaan ryhmään, joista kummallekin laskettiin siihen kuuluvien (kuluttajahintaindeksin) kuukausihintojen perusteella omat keskihinnat.

Keskihinta tiedonhauilla/arvioinnilla

Osalle tuotteista (18 kpl vuonna 2016) ei ollut kuittiaineistossa tarpeeksi tietoa keskihinnan selvittämiseksi (esim. kuittirivejä riittämättömästi ja/tai painotietoja ei saatavilla). Näille tuotteille saatiin keskihinta joko etsimällä tieto internetistä tai korottamalla hintaindeksin läheisen elintarvikeryhmän muutosprosentin (2012–2016) mukaisesti edellisen kulutustutkimuksen vastaavaa keskihintaa.

LIITE 2

Taulukon 2 sekä liitteiden 3 ja 4 luokittelujen välinen koodiavain

Tekstitaulukon 2 luokitus	Liitteiden 3 ja 4 vastaavat Coicop-koodit
Jauhot,ryynit, hiutaleet	0111101, 0111801—0111812, 0111901
Ruokaleipä	0111201—0111205, 111501
Kahvileipä	0111206—0111207, 0111601-0111604, 0111701
Makaroni, spagetti	111301
Aamiaishiutaleet yms.	0111813—0111814
Tuore naudanliha, yhteensä	0112101—0112103, 0,5*0112806, 0,5*0112807
Tuore sianliha, yhteensä	0112201—0112205, 0,5*0112806, 0,5*0112807
Siiplikarja	1124
Muu kokoliha	0112301,0112801—0112804
Jauheliha, yhteensä	112104, 112206, 112302, 112808,112809 (aikaisemmin: 112805)
Leikkelemakkarat	0112501—0112503
Nakit	112505
Lenkkimakkara	112506
Muut ruokamakkarat	112504, 0112507, 0112508
Keitetty, savustettu, suolattu kokoliha	0112601—0112605
Lihäsäilykkeet ja -einekset	0111102, 0111103*0,7, 0111303, 1114, 0111502, 0112606, 1127
Tuore ja pakastettu kala	1131
Suolattu ja savustettu kala, kalasäil. ja -einekset	1133, 1134
Maito	01141, 01142
Piimä ja kefiiri	114602
Kerma	114601, 114603
Viili, jogurtti ym.	1144, 114605
Juusto ja rahka	1145
Munat	114701
Voi	115101
Voi-kasviöljyseos	115201
Margariinit	0115202—0115204
Tuoreet hedelmät	0116101-0116103, 0116201, 0116301, 0116401, 0116501, 0116601, 0116701—0116704
Marjat	0116610—0116625 (aikaisemmin: 0116602—0116609)
Tuorenehut ja tuorerehjuomat	122301
Juurikasvit	117411, 117413 (aikaisemin: 0117401 -0117404)
Tomaatti	117301
Kurkku	117302
Kaalit	1172
Sipulit	0117415, 0117416 (aikaisemmin: 117405)
Sienet	0117406—0117407
Pakastetut ja kuivatut vihannekset ja juurekset	117412, 117414, 117501 (aikaisemmin: 117408)
Vihannes- ja juuressäilykkeet ja -einekset	0117601—0117608
Perunat	117701
Perunatuotteet	1178
Sokeri ja siirappi	0118101—0118104, 118601
Suola	0119202—0119203
Kahvi	121101
Tee ja kaakao	0121201—0121202, 0121301
Virvoitusjuomat	122201

LIITE 3

Elintarvikkeiden keskikulutus COICOP-luokituksella vuosina 2016, 2012 ja 2006, kg/hlö/v

	Vuosi	2016	2012	2006
	Kotitalouksia otoksessa		3673	4007
	Kotitalouksia perusjoukossa, milj.	2,677	2,595	2,455
	Kotitalouden keskikoko	2,02	2,05	2,11
COICOP-luokka	Elintarvikeryhmä	kg/hlö/v	kg/hlö/v	kg/hlö/v
M01111	Riisi ja riisivalmisteet	4,8	3,9	4,1
M0111101	Riisiryynit, -hiutaleet ja -jauhot	2,5	2,1	2,0
M0111102	Maksalaatikko	1,0	1,1	1,2
M0111103	Riisivalmisteet	1,3	0,8	0,9
M01112	Ruokaleipä, keksit, korput	32,6	37,6	40,3
M0111201	Näkkileipä ja hapankorput	1,2	1,6	1,5
M0111202	Pehmeä ruisleipä	9,6	12,1	12,1
M0111203	Vehnäruokaleipä	1,2	1,3	1,8
M0111204	Muu pehmeä ruokaleipä	14,3	16,4	15,0
M0111205	Leipä erittelemättä	1,3	1,1	1,4
M0111206	Korput ja ringelit	1,0	1,2	1,2
M0111207	Keksit, vohvelit ja pikkuleivät	3,4	3,5	6,9
M0111208	Taco-kuoret ja tortillat ym.	0,4	0,4	0,4
M01113	Pastatuotteet	4,8	5,6	5,5
M0111301	Makaronit ja spagetit	3,0	3,7	3,7
M0111302	Nuudelit ja lasagnelevyt kastikkeella	0,6	0,7	0,4
M0111303	Lihamakaronilaatikko ym. pastaruokat	1,2	1,3	1,3
M01114	Pizzat, hampurilaiset, täytetyt ohukaiset	2,8	4,1	4,3
M0111401	Pizzat	2,1	3,4	3,4
M0111402	Hampurilaiset	0,7	0,7	0,9
M0111403	Täytetyt ohukaiset, tortillat ym.	0,1	0,02	0,04
M01115	Piirakat ja pasteijat	6,3	6,1	5,8
M0111501	Riisi-, peruna-, porkkana- ym. piirakat	4,1	3,9	3,6
M0111502	Pasteijat ja lihapiirakat ym.	1,4	1,7	2,0
M0111503	Valmiit voileivät ja patongit	0,8	0,5	0,2
M01116	Kahvileipä	6,7	7,3	6,6
M0111601	Kahvipitko	1,5	1,8	1,6
M0111602	Viinerit ja pullat	2,1	1,9	1,9
M0111603	Munkit ja donitsit	1,1	1,0	0,9
M0111604	Leivokset, kakut ja makeat piirakat	2,1	2,7	2,1
M01117	Muut leipomotuotteet	0,8	0,9	1,0
M01118	Jauhot, suurimot, murot	12,7	14,7	14,9
M0111801	Vehnäjauhot	4,1	5,4	5,9
M0111802	Ohräjauhot	0,1	0,1	0,4
M0111803	Ruisjauhot	0,2	0,3	0,8
M0111804	Perunajauhot, ohra- ja maissitärkkelys	0,2	0,4	0,5
M0111805	Grahamjauhot	0,4	0,7	0,5
M0111806	Muut jauhot ja jauhoseokset	0,7	0,7	0,6
M0111807	Kauraryynit, -hiutaleet ja -jyvät	2,7	2,9	2,5
M0111808	Mannaryynit	0,3	0,4	0,3
M0111809	Ruisryynit, -hiutaleet ja -jyvät	0,1	0,1	0,1
M0111810	Ohraryynit, -hiutaleet ja -jyvät	0,1	0,05	0,1
M0111811	Vehnähiutaleet, -alkiot, -jyvät, -leseet	0,03	0,03	0,03
M0111813	Viljamurot ja murokkeet	0,6	0,9	1,0
M0111814	Mysli ym. vilja-hedelmäsekoitteet	1,1	1,0	1,0
M0111815	Pop corn ja muut naksit viljasta ym.	0,9	0,6	0,5
M111816	Muut ryynit ja jyvät	0,9		
M111817	Syötävät siemenet	0,3	1,1	0,8
M01119	Muut viljavalmisteet	1,7	1,4	2,3

COICOP-luokka	Vuosi Elintarvikeryhmä	2016 kg/hlö/v	2012 kg/hlö/v	2006 kg/hlö/v
M0111901	Vauvan velli- ja puurojauheet	0,01	0,04	0,1
M0111902	Valmiit vauvan velliä ja puurot	0,2	0,2	1,4
M0111903	Muut valmiit puurot, viljavanukkaat ym.	1,1	0,9	0,5
M0111904	Mämmi	0,5	0,4	0,4
M01121	Tuore naudanliha	4,1	6,1	6,5
M0112101	Luuton naudanliha	0,9	0,9	1,4
M0112102	Luullinen naudanliha	0,3	0,4	0,6
M0112103	Maustettu raaka naudanliha	0,2	0,4	0,2
M0112104	Naudan jauheliha	2,8	4,3	4,2
M01122	Tuore sianliha	5,3	7,5	6,8
M0112201	Luuton sianliha	1,9	2,8	1,9
M0112202	Porsaankyljykset	0,1	0,2	0,2
M0112203	Raaka kinkku	0,9	1,1	1,3
M0112204	Muu luullinen sianliha	0,4	0,7	0,6
M0112205	Maustettu raaka sianliha	2,0	1,8	2,0
M0112206	Porsaan jauheliha	0,04	0,9	0,9
M0112301	Lampaan- ja vuohenliha	0,3	0,2	0,2
M0112302	Lampaan jauheliha	0,00
M01124	Tuore siipikarja	12,2	8,3	5,9
M0112403	Maustamaton tuore siipikarjanliha	8,8	2,9	...
M0112404	Maustettu tuore siipikarjanliha	3,1	5,5	...
M0112405	Broilerin jauheliha	0,3
M01125	Makkara	10,2	12,7	14,9
M0112501	Meetvursti ja salami	0,8	1,0	0,9
M0112502	Lauantaimakkara	0,6	0,7	1,0
M0112503	Muut leikkelemakkarat	1,1	1,7	1,9
M0112504	Maksamakkara ja -pasteijat	0,4	0,5	0,6
M0112505	Nakit	2,3	2,8	2,8
M0112506	Lenkkimakkarat	4,5	5,3	7,0
M0112507	Muut ruokamakkarat	0,5	0,6	0,5
M0112508	Makkara erittelemättä	0,02	0,1	0,1
M01126	Muut lihajalosteet	6,6	8,3	6,9
M0112601	Saunapalvi, keitto- ja italiansianliha ym.	4,2	4,4	3,9
M0112602	Grillattu ym. kypsä sianliha	0,4	0,3	0,6
M0112603	Siipikarjaleikkeet	0,8	1,0	0,9
M0112604	Grillattu ym. kypsä siipikarjanliha	0,6	1,7	0,5
M0112605	Muut leikkelelihat	0,3	0,6	0,6
M0112606	Hyytelösyntty	0,2	0,4	0,4
M01127	Liha- ja liharuokalavamisteet	6,5	7,3	5,9
M0112701	Täyslihasäilykkeet	0,1	0,1	0,1
M0112702	Liharuokasäilykkeet	0,7	0,9	0,8
M0112703	Kaalikäryleet	0,2	0,2	0,1
M0112704	Lihakaali-, lihaperunasose- ym. laatikot	1,1	1,4	1,1
M0112705	Lihapullat ja jauhelihipihvit	1,5	1,7	1,3
M0112706	Broileripyörykät, kalkkunapihvit ym.	0,5	0,5	0,6
M0112707	Eines- ja pakastekeitot lihasta	0,02	0,1	0,1
M0112708	Kana-, kinkku- ym. salaattit lihasta	0,4	0,2	0,2
M0112709	Veriohukaiset, mustamakkara ym.	0,3	0,4	0,4
M0112710	Valmiit ruoka-annokset lihasta	1,6	1,7	1,0
M0112711	Muut lihaineokset	0,0	0,2	0,3
M01128	Muu tuore liha	2,5	4,5	4,6
M0112801	Poronliha	0,1	0,3	0,3
M0112802	Hirvenliha, muu liha ja riista	1,3	2,1	1,8
M0112803	Maksa ja munuaiset	0,1	0,1	0,2
M0112804	Veri, kieli, luut, potkat ym.	0,1	0,2	0,2
M0112806	Karjalanpaisti	0,5	0,6	0,4

COICOP-luokka	Vuosi Elintarvikeryhmä	2016 kg/hlö/v	2012 kg/hlö/v	2006 kg/hlö/v
M0112807	Liha erittelemättä	0,5	0,7	1,3
M0112808	Riistajauheliha	0,01
M0112809	Muu jauheliha	2,6	0,6	0,6
Jauheliha yht.	(uusissa luokissa eriteltyinä, vanhoista eritellyt arviot)	5,5	5,8	5,7
M01131	Tuore kala	5,5	6,1	6,2
M0113101	Silakka	0,1	0,2	0,2
M0113102	Muikku	0,4	0,4	0,5
M0113103	Lohi	0,2	0,2	0,3
M0113104	Kirjolohi	0,5	0,3	0,5
M0113105	Muu tuore kala	1,5	1,9	2,3
M0113106	Sei	0,2	0,1	0,3
M0113121/..2	Tuoreet/Pakastetut silakkafileet	0,3	0,1	0,2
M0113123/..4	Tuoreet/Pak. lohifileet	1,9	1,9	...
M0113125/..6	Tuoreet/Pak. muut kalafileet	0,2	0,6	...
M0113127/..8	Tuore/Pak. kala erittelemättä	0,3	0,3	0,1
M0113202/..3	Tuoreet/Pak. äyriäiset ja nilviäiset	0,02	0,02	0,00
M01133	Suolattu ja savustettu kala ym.	1,4	2,2	1,3
M0113301	Suolakalat	0,2	0,3	0,2
M0113302	Lipeäkala	0,1	0,1	0,1
M0113303	Savustettu ja grillattu kala	1,1	1,5	0,8
M0113304	Kypsennetyt katkaravut, simpukat ym.	0,1	0,2	0,2
M01134	Muut kala- ym. säilykkeet ja valmisteet	3,2	3,6	2,9
M0113401	Silli- ja silakkasäilykkeet	0,3	0,3	0,3
M0113402	Tonnikalasäilykkeet	0,7	1,1	0,7
M0113403	Muut kalasäilykkeet	0,2	0,3	0,3
M0113404	Kalapuikot ja leivitetty kalatuotteet	0,4	0,4	0,4
M0113405	Silakkalaatikko, janssonin kiusaus ym.	0,1	0,2	0,1
M0113406	Kala- katkarapu- ym. salaattit	0,3	0,2	0,2
M0113407	Valmiit ruoka-annokset kalasta	0,6	0,4	0,3
M0113408	Kalakeitot ja muut kalaeinekset	0,6	0,8	0,5
M01141	Täysmaito	9,8	15,2	12,2
M0114101	Tilamaito	1,5	6,1	4,2
M0114102	Täysmaito	7,4	9,1	8,0
M0114103	Laktoositon ja vähälakt. täysmaito	0,9
M01142	Kevytmaito, 1-maito ja rasvaton maito	71,8	95,3	103,1
M0114201	Kevytmaito ja 1-maito	31,0	41,0	52,5
M0114202	Rasvaton maito	19,6	35,6	37,5
M0114204	Äidinmaidon korvikkeet	0,4	0,6	1,1
M0114205	Maito erittelemättä	1,1	1,8	2,7
M0114206	Maustetut maitojuomat	0,8	0,5	0,5
M0114207	Laktoositon ja vähälakt. kevytmaito	12,1
M0114208	Laktoositon ja vähälakt. rasvaton maito	6,3
M0114209	Laktoositon ja vähälakt. maito erittelemättä	0,6
	Vähälaktoosinen maito yht.	19,8	16,0	8,8
M0114301	Maitojauhe	0,1	0,01	0,01
M01144	Viili ja jogurtti	24,5	30,1	23,9
M0114401	Maustamaton viili	1,4	1,5	1,9
M0114402	Maustettu viili	1,0	1,7	2,1
M0114403	Maustamaton jogurtti	4,9	4,6	1,7
M0114404	Maustettu jogurtti ja vauvan jogurtit	16,8	21,6	17,5
M0114405	Viili erittelemättä	0,2	0,1	0,2
M0114406	Jogurtti erittelemättä	0,2	0,5	0,6
M01145	Juusto ja maitorahka	17,9	17,3	14,8
M0114501	Emmentaljuusto	0,9	1,3	1,5
M0114502	Edamjuusto	1,4	2,4	3,3

COICOP-luokka	Vuosi Elintarvikeryhmä	2016	2012	2006
		kg/hlö/v	kg/hlö/v	kg/hlö/v
M0114503	Kermajuusto	3,0	2,8	2,4
M0114504	Sulatejuusto	1,0	1,1	1,2
M0114505	Tuorejuusto	2,1	2,0	1,7
M0114506	Raejuusto	2,0	1,5	1,1
M0114507	Homejuusto	0,4	0,5	0,3
M0114508	Muut juustot	1,8	1,3	0,9
M0114509	Juustoraasteet	0,6	0,7	0,6
M0114510	Maitorahka	2,0	1,8	0,8
M0114511	Maustetut rahkat, juustokeitto ym.	2,5	1,8	0,7
M0114514	Juusto erittelemättä	0,2	0,2	0,3
M01146	Kerma, piimä ja muut maitotuotteet	15,9	20,2	18,8
M0114601	Kerma, kestoperma ja kevytkerma	4,4	5,8	4,2
M0114602	Piimä ja kefiiri	8,4	11,6	11,7
M0114603	Kermaviili, ranskankerma ja smetana	1,5	1,5	1,4
M0114605	Maitovanukkaat	1,6	1,3	1,5
M0114701	Munan	6,7	7,1	5,4
M0115101	Voi	2,1	2,1	1,4
M01152	Margariinit ja muut rasvat	6,7	8,1	8,0
M0115102	Voi-kasviöljyseokset	2,9	2,8	1,8
M0115202	Kolesterolia alentavat margariinit	0,1	0,2	0,2
M0115203	Voileipämargariinit	3,2	4,3	4,6
M0115204	Talousmargariinit	0,4	0,9	1,3
M0115205	Kookosrasva, pähkinälevitteet ym.	0,1	0,03	0,1
M01153	Oliiviöljy	0,3	0,3	0,2
M01154	Muut ruokaöljyt	1,1	1,0	0,8
M01161	Sitruhedelmät	11,8	13,6	10,0
M0116101	Appelsiinit	4,2	6,4	4,8
M0116102	Mandariinit	6,3	5,6	4,4
M0116103	Muut sitruhedelmät	1,3	1,5	0,8
M01162	Banaanit	14,5	12,4	9,8
M01163	Omenat	9,8	12,3	11,9
M01164	Päärynät	1,7	2,0	1,1
M01165	Persikat, luumut ym. kivi hedelmät	3,8	3,0	2,1
M0116601	Viinirypäleet	2,2	2,3	2,4
M01166	Marjat	12,9	13,4	11,6
M0116610/..11	Tuoreet/Pakastetut mustaherukat	1,4	1,6	1,7
M0116612/..13	Tuoreet/Pak. puna- ja valkoherukat	1,3	1,5	1,6
M0116614/..15	Tuoreet/Pak. mansikat	2,9	3,7	2,8
M0116616/..17	Tuoreet/Pak. muut puutarhamarjat	0,9	1,0	0,9
M0116618/..19	Tuoreet/Pak. mustikat	3,5	2,8	1,6
M0116620/..21	Tuoreet/Pak. puolukat ja karpalot	2,3	2,2	2,0
M0116622/..23	Tuoreet/Pak. lakat ja muut metsämarjat	0,5	0,5	0,8
M0116624	Tuoreet marjat erittelemättä	0,01
M0116625	Sekamarjapakasteet	0,1	0,1	0,1
M01167	Muut tuoreet hedelmät	5,1	4,0	2,8
M0116701	Kiivit	0,7	0,6	0,4
M0116702	Melonit	3,3	1,8	1,4
M0116703	Muut tuoreet hedelmät	0,9	0,8	0,2
M0116704	Hedelmät erittelemättä	0,2	0,7	0,7
M01168	Kuivatut hedelmät	2,4	2,2	1,6
M0116801	Pähkinät ja mantelit	1,6	1,3	0,8
M0116802	Rusinat ja korintit	0,3	0,3	0,3
M0116803	Muut kuivatut hedelmät ja marjat	0,5	0,6	0,5
M01169	Hedelmäsäilykkeet ja -valmisteet	5,5	6,7	6,3
M0116901	Hedelmä- ja marjasäilykkeet	1,3	2,4	2,2
M0116902	Vauvan mehut ja soseet	0,6	0,4	0,7

COICOP-luokka	Vuosi Elintarvikeryhmä	2016 kg/hlö/v	2012 kg/hlö/v	2006 kg/hlö/v
M0116903	Marja- ja hedelmäkeitot, -kiisselit ym.	3,6	3,9	3,5
M01171	Salaatti ym. lehtivihannekset	4,5	4,9	3,6
M0117101	Kiinankaali	0,3	0,2	0,3
M0117102	Salaatti	3,2	3,6	2,6
M0117103	Tuoreet maustevihannekset	0,3	0,3	0,1
M0117105/..6	Tuore/Pakaste pinaatti, varsiselleri, idut ym.	0,8	0,9	0,5
M01172	Kaalit	4,2	3,7	2,9
M0117201	Keräkaali	2,2	1,6	1,7
M0117204/..5	Tuoreet/Pakastetut muut kaalit	2,0	2,0	1,1
M01173	Tomaatti, kurkku, herneet, ym.	27,6	28,0	19,1
M0117301	Tomaatti	14,5	14,6	10,4
M0117302	Kurkku	9,0	8,1	6,0
M0117303	Paprika	1,9	2,1	1,5
M0117306/..7	Tuoreet/Pakastetut herneet, pavut, kesäkurpitsat, munakoisot ym.	2,2	2,5	1,2
M01174	Juurekset ja sienet	17,9	21,7	15,9
M0117406	Tuoreet herkkusienet	0,2	1,0	0,1
M0117407	Muut tuoreet sienet	0,8	2,1	0,8
M0117408	Pakastetut sekavihannekset	1,8	1,4	2,0
M0117409	Vihannekset erittelemättä	0,3	1,3	0,8
M0117411/..2	Tuoreet/Pakaste porkkanat	5,8	6,0	5,4
M0117413/..4	Tuoreet/Pak. muut juurikasvit	2,5	2,6	1,7
M0117415/..6	Tuore/Pak. sipuli	6,4	7,4	5,0
M01175	Kuivatut herneet, vihannekset, juurekset	0,4	0,4	0,3
M01176	Muut kasvissäilykkeet ja -valmisteet	13,0	12,0	9,0
M0117601	Mauste- ja suolakurkut	1,0	1,2	1,1
M0117602	Etikka- ym. punajuuret	0,4	0,4	0,2
M0117603	Muut kasvis- ja vihannessäilykkeet	3,1	3,2	2,6
M0117604	Kasvispihvit	0,6	0,7	0,4
M0117605	Valmiit ruoka-annokset kasviksista	0,2	0,2	0,2
M0117606	Kasvis- ja vihannessalaatit	3,2	2,3	2,3
M0117607	Kasviskeitot, -laatikot ja -einekset	1,5	1,7	1,3
M0117608	Tofu	0,2	0,02	0,02
M0117609	Kasvismaidot ja -kermat	2,7	2,2	0,8
M01177	Perunat	22,2	29,3	34,8
M01178	Perunavalmisteet ja muut mukulakasvit	5,6	5,0	5,4
M0117801	Perunasosehiutaleet	0,2	0,2	0,1
M0117802	Perunalastut ym.	1,1	1,0	1,1
M0117803	Ranskalaiset perunat, perunalohkot	3,5	2,7	3,0
M0117804	Perunasalaatti	0,4	0,6	0,7
M0117805	Muut perunatuotteet ym.	0,4	0,6	0,5
M01181	Sokeri	5,1	6,9	7,1
M0118101	Palasokeri	0,3	0,3	0,7
M0118102	Hienosokeri	3,9	5,8	5,7
M0118103	Hedelmäsookeri	0,02	0,04	0,03
M0118104	Muu sokeri	0,8	0,7	0,7
M01182	Hillot, marmeladit ja hunaja	1,7	1,9	1,4
M0118201	Hillot ja soseet	0,9	1,0	0,8
M0118202	Marmeladit	0,3	0,4	0,2
M0118203	Hunaja	0,5	0,6	0,4
M01183	Suklaalevyt ja -makeiset	3,8	4,2	3,7
M01184	Makeiset ja purukumit	4,8	5,3	5,0
M0118401	Karamellit, pastillit ym. makeiset	4,5	4,9	4,8
M0118402	Purukumit	0,3	0,3	0,2
M01185	Jäätelö ja mehujää	8,3	7,1	9,6
M0118501	Jäätelöpuikot, tuutit, tötteröt ym.	1,3	1,7	1,8

COICOP-luokka	Vuosi Elintarvikeryhmä	2016 kg/hlö/v	2012 kg/hlö/v	2006 kg/hlö/v
M0118502	Jäätelöpakkaukset, jäätelökakut ym.	6,9	5,4	7,7
M0118503	Mehujäät	0,1	0,04	0,1
M01186	Siirappi	0,3	0,3	0,2
M01191	Maustekastikkeet	4,4	4,3	3,6
M0119101	Etikka	0,4	0,3	0,2
M0119102	Sinappi	0,4	0,4	0,4
M0119103	Tomaattikastikkeet	1,5	1,7	1,5
M0119104	Majoneesit, salaatti-, grillikastikkeet	1,0	0,8	0,7
M0119105	Kastikkeet ja kastikejauheet	1,3	1,1	0,8
M01192	Suola ja mausteet	1,5	1,5	1,2
M0119201	Valkosipuli (tuore tai kuivattu)	0,2	0,2	0,2
M0119202	Suola	0,9	0,9	0,8
M0119203	Yrttisuolat	0,02	0,03	0,02
M0119204	Varsinaiset mausteet	0,3	0,3	0,2
M0119205	Yrttimausteet	0,1	0,1	0,0
M01193	Hiiva, jälkiruokavalmisteet, pussikeitot	1,5	2,0	2,0
M0119301	Hiiva	0,1	0,2	0,2
M0119302	Leivinjauhe ja ruokasooda	0,1	0,1	0,1
M0119304	Jälkiruokakastikkeet, vanukasjauheet ym.	0,4	0,6	0,4
M0119305	Lihaliemikuutiot ja -pussikeitot	0,1	0,2	0,2
M0119306	Kalaliemikuutiot ja -pussikeitot	0,01	0,02	0,01
M0119307	Kasvisliemikuutiot ja pussikeitot	0,2	0,2	0,2
M0119308	Lasten liha-, kala- ja kasvisruoat	0,4	0,5	0,8
M0119311	Kakunkoristeet, säilöntäaineet ym.	0,1		0,1
M0119312	Makeutusaineet	0,03	0,1	
M0119410	Elintarvikkeet erittelemättä	20,4	14,4	20,0
M01211	Kahvi ja pikakahvi	6,7	6,8	6,7
M0121101	Kahvi	6,5	6,7	6,6
M0121102	Pikakahvi ja valmiit kahviuomat	0,2	0,1	0,1
M01212	Tee ja yrttiteet	0,9	1,0	1,2
M0121201	Tee	0,1	0,1	0,1
M0121202	Yrttiteet	0,00	0,01	0,02
M0121203	Valmiit teejuomat	0,8	0,9	1,0
M01213	Kaakao ja kaakaojuomat	0,3	0,5	0,4
M01221	Kivennäisvedet	17,6	15,6	13,2
M01222	Virvoitusjuomat	26,0	30,8	31,5
M01223	Marja- ja hedelmämehut	25,3	36,6	38,9
M0122301	Mehujuomat, täysmehut ja nektarit	23,1	33,7	35,0
M0122302	Marja- ja hedelmämehuriivisteet	2,1	2,8	3,7
M0122303	Mehut erittelemättä	0,00	0,1	0,1
M01224	Muut alkoholittomat juomat	4,4	4,7	2,8
M0122401	Vihannesmehut	0,1	0,03	0,1
M0122402	Kotikalja- ja simauutteet	0,00	0,02	0,01
M0122404	Energia- ja urheilujuomat	2,5	2,4	...
M0122405	Muut alkoholittomat juomat	1,9	2,2	2,8
	poistetun koodin tietoja (rusk)			
	uusi koodi v. 2016 (vihr)			
	korjattu tieto v. 2012 (pun)			

LIITE 4

Elintarvikkeiden kulutusmäärät kotitaloustyypeittäin COICOP-luokituksella vuonna 2016, kg/hlö/v

Vuosi 2016 COICOP- luokka	kg/hlö/v Elintarvikeryhmä	Kaikki	Yksin asuvat miehet				Yksin asuvat naiset				Yksin as. yht.	Parit				Parit yht.	Lapsiperheet		
			alle 25v	25-44v	45-64v	65+v	alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		Yksi huoltaja	Kaksi huoltajaa	Muu talous
	Otoskoko, kotitalouksia	3673	40	156	191	115	55	98	183	291	1129	58	231	536	668	1493	81	591	379
M01111	Riisi ja riisivalmisteet	4,8	8,3	4,0	6,4	5,7	4,0	6,6	4,4	4,5	5,2	3,3	8,0	5,0	3,4	4,7	3,6	4,1	3,2
M0111101	Riisiryynit, -hiutaleet ja -jauhot	2,5	7,1	2,0	2,1	1,3	2,3	3,9	1,8	1,6	2,2	1,8	5,0	3,1	1,9	2,8	2,1	2,6	1,6
M0111102	Maksalaatikko	1,0	1,2	0,8	1,9	1,8	0,8	0,8	0,8	1,5	1,3	0,3	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,6	0,9
M0111103	Riisivalmisteet	1,3	0,0	1,2	2,4	2,6	0,8	2,0	1,8	1,5	1,7	1,2	2,0	1,0	0,6	1,0	0,6	1,0	0,7
M01112	Ruokaleipä, keksit, korput	32,6	22,6	25,3	37,5	42,8	18,3	30,9	39,9	40,4	35,4	21,1	25,2	39,6	37,6	35,8	21,3	24,7	32,7
M0111201	Näkkileipä ja hapankorput	1,2	0,0	0,3	1,2	1,6	0,1	1,2	2,9	1,5	1,4	0,1	0,7	1,6	1,8	1,5	0,8	0,6	1,4
M0111202	Pehmeä ruisleipä	9,6	6,4	8,5	12,7	12,8	4,5	7,9	12,7	11,5	10,8	6,1	7,1	11,6	11,9	10,8	5,8	6,3	8,6
M0111203	Vehnäruokaleipä	1,2	0,9	2,0	1,9	0,8	0,0	0,4	0,8	0,7	1,1	1,7	1,8	1,5	0,9	1,3	1,7	1,4	1,2
M0111204	Muu pehmeä ruokaleipä	14,3	9,0	10,7	16,4	20,0	8,3	14,1	15,0	18,7	15,5	8,6	10,5	17,6	16,5	15,6	8,2	11,3	14,9
M0111205	Leipä erittelemättä	1,3	0,3	0,4	0,9	0,5	0,9	0,8	3,3	1,5	1,3	0,9	0,8	2,2	1,8	1,7	1,2	0,9	2,0
M0111206	Korput ja rinkelit	1,0	0,2	0,5	1,3	3,2	0,1	0,7	0,5	1,9	1,2	0,3	0,3	1,2	1,7	1,2	0,2	0,4	1,2
M0111207	Keksit, vohvelit ja pikkuleivät	3,4	3,6	1,9	2,7	3,9	3,7	4,9	4,4	4,5	3,7	2,7	3,1	3,8	3,0	3,3	3,2	3,0	3,1
M0111208	Taco-kuoret ja tortillat ym.	0,4	2,3	1,0	0,4	0,0	0,7	0,8	0,3	0,0	0,4	0,7	0,9	0,2	0,0	0,3	0,3	0,8	0,3
M01113	Pastatuotteet	3,6	6,3	4,8	3,4	0,9	2,6	5,9	3,1	2,1	3,2	7,0	5,8	2,9	1,6	2,9	4,6	5,2	3,3
M0111301	Makaronit ja spagetit	3,0	5,2	3,6	2,7	0,8	2,0	4,3	2,8	1,7	2,6	6,0	5,1	2,6	1,5	2,6	3,7	4,3	2,9
M0111302	Nuudelit ja lasagnelevyt kastikkeella	0,6	1,1	1,2	0,7	0,1	0,6	1,6	0,3	0,4	0,7	1,0	0,8	0,3	0,2	0,3	0,8	0,9	0,4
M0111303	Lihamakaronilaatikko ym. pastaruuat	1,2	1,2	2,0	2,7	1,9	0,1	1,1	1,1	1,3	1,6	0,1	1,6	0,9	0,5	0,8	0,8	0,9	0,9
M01114	Pizzat, hampurilaiset, täytety ohukaiset	2,8	5,8	6,7	3,5	1,6	4,9	4,1	1,1	1,0	3,0	4,5	4,8	2,1	1,3	2,3	4,6	2,9	2,5
M0111401	Pizzat	2,1	4,4	4,7	2,6	1,3	4,3	3,5	0,9	0,9	2,3	3,7	3,6	1,4	1,0	1,7	3,2	2,1	1,7
M0111402	Hampurilaiset	0,7	1,4	2,0	0,9	0,3	0,6	0,5	0,2	0,1	0,7	0,8	1,0	0,6	0,3	0,6	1,4	0,7	0,7
M0111403	Täytetyt ohukaiset, tortillat ym.	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
M01115	Piirakat ja pasteiijat	6,3	6,2	6,6	7,7	7,2	3,8	6,8	7,4	7,5	7,1	5,4	6,5	6,9	6,5	6,6	5,0	4,7	5,6
M0111501	Riisi-, peruna-, porkkana-ym. piirakat	4,1	1,2	2,8	4,4	4,6	2,1	4,9	5,0	5,9	4,5	2,2	3,9	4,6	4,7	4,4	2,7	2,9	3,7
M0111502	Pasteijat ja lihapiirakat ym.	1,4	1,8	2,3	2,5	0,7	0,9	0,5	1,4	1,2	1,5	2,1	1,3	1,7	1,5	1,5	1,7	1,1	1,1
M0111503	Valmiit voileivät ja patongit	0,8	3,2	1,5	0,7	2,0	0,8	1,3	1,0	0,3	1,0	1,1	1,3	0,6	0,4	0,6	0,6	0,7	0,8
M01116	Kahvileipä	6,7	1,7	3,2	6,7	15,9	0,8	6,2	7,7	9,9	7,6	2,6	4,6	8,3	9,1	7,9	3,7	3,6	6,8
M0111601	Kahvipitko	1,5	0,6	0,4	2,2	6,9	0,0	0,5	1,8	1,9	2,0	0,3	0,4	2,0	2,0	1,7	0,5	0,4	1,4
M0111602	Vienerit ja pullat	2,1	0,2	0,9	1,7	3,0	0,3	1,5	3,0	3,7	2,3	1,3	1,3	2,7	3,1	2,6	0,8	0,9	2,1
M0111603	Munkit ja donitsit	1,1	0,1	0,8	1,6	1,3	0,4	2,1	0,8	1,2	1,2	0,3	1,1	1,1	1,4	1,2	0,9	0,7	1,2
M0111604	Leivokset, kakut ja makeat piirakat	2,1	0,8	1,1	1,2	4,7	0,1	2,1	2,1	3,1	2,2	0,7	1,8	2,5	2,7	2,4	1,5	1,5	2,2
M01117	Muut leipomotuotteet	0,8	0,3	0,2	0,5	0,0	0,2	1,0	1,0	1,1	0,7	0,7	0,7	1,0	1,0	0,9	0,8	0,9	1,3
M01118	Jauhot, suurimot, murot	12,7	9,1	6,6	7,3	10,8	12,0	12,0	11,4	17,2	11,4	10,0	11,6	15,0	20,1	16,6	7,2	11,0	14,1

Vuosi 2016 COICOP- luokka	kg/hlö/v Elintarvikeryhmä	Kaikki	Yksin asuvat miehet				Yksin asuvat naiset				Yksin as. yht.	Parit				Parit yht.	Lapsiperheet		
			alle 25v	25-44v	45-64v	65+v	alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		Yksi huoltaja	Kaksi huoltajaa	Muu talous
M0111801	Vehnäjauhot	4,1	1,8	1,7	2,1	2,8	1,7	2,8	3,2	6,8	3,5	2,9	2,8	4,2	8,6	5,9	1,5	3,1	4,5
M0111802	Ohräjauhot	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,4	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2	0,5	0,3	0,0	0,1	0,6
M0111803	Ruisjauhot	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,6	0,2	0,0	0,1	0,3	0,6	0,4	0,0	0,1	0,4
M0111804	Perunajauhot, ohra- ja maissitärkkelys	0,2	0,0	0,1	0,1	0,5	0,1	0,0	0,2	0,3	0,2	0,0	0,2	0,3	0,5	0,4	0,1	0,2	0,3
M0111805	Grahamjauhot	0,4	0,0	0,3	0,1	0,4	0,0	0,0	0,2	0,4	0,2	0,0	0,2	0,5	0,8	0,6	0,1	0,3	0,4
M0111806	Muut jauhot ja jauhoseokset	0,7	0,0	0,4	0,1	0,5	0,4	0,5	0,5	0,6	0,4	0,2	0,9	2,0	1,1	1,4	0,3	0,4	0,9
M0111807	Kauraryynit, -hiutaleet ja -jyvät	2,7	1,4	1,2	0,9	5,5	4,0	1,8	2,0	4,1	2,6	1,2	2,9	3,0	4,0	3,3	1,1	2,3	3,0
M0111808	Mannaryynit	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,2	0,5	0,3	0,2	0,3	0,1	0,4	0,5	0,4	0,1	0,2	0,4
M0111809	Ruisryynit, -hiutaleet ja -jyvät	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1
M0111810	Ohraryynit, -hiutaleet ja -jyvät	0,1	0,0	0,0	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2
M0111811	Vehnähiutaleet, -alkiot, -jyvät, -leseet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
M0111813	Viljamurot ja murokkeet	0,6	0,3	0,5	0,5	0,0	1,6	0,2	0,6	0,3	0,4	1,3	0,6	0,3	0,4	0,4	1,3	1,0	0,5
M0111814	Mysli ym. vilja-hedelmäsekoitteet	1,1	2,6	0,9	1,3	0,1	0,9	1,7	1,3	0,8	1,0	1,5	0,9	1,4	1,0	1,1	0,6	1,1	1,2
M0111815	Pop corn ja muut naksit viljasta ym.	0,9	1,3	0,8	0,9	0,1	2,1	2,6	0,9	0,6	0,9	1,3	1,6	0,7	0,4	0,7	1,4	1,1	0,6
M111816	Muut ryynit ja jyvät*	0,9	1,8	0,7	0,2	0,5	0,2	1,3	1,3	1,7	1,0	1,0	0,7	0,8	0,9	0,9	0,3	0,6	0,7
M111817	Syötävät siemenet	0,3	0,0	0,0	0,2	0,1	0,2	0,6	0,4	0,3	0,2	0,3	0,4	0,5	0,4	0,4	0,1	0,2	0,3
M01119	Muut viljavalmisteet	1,7	0,8	0,7	0,8	4,5	1,2	2,7	1,4	2,5	1,9	0,5	1,6	1,5	1,7	1,6	1,0	1,7	1,7
M0111901	Vauvan velli- ja puurojauheet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0111902	Valmiit vauvan vellit ja puurot	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,8	0,7	0,2
M0111903	Muut valmiit puurot, viljavanukkaat ym.	1,1	0,2	0,6	0,6	3,7	1,2	2,4	1,1	1,3	1,3	0,4	1,5	0,9	0,7	0,9	0,2	0,8	0,9
M0111904	Mämmi	0,5	0,7	0,1	0,2	0,8	0,0	0,3	0,3	1,2	0,5	0,1	0,0	0,6	0,9	0,6	0,0	0,1	0,6
M01121	Tuore naudanliha	4,1	6,4	4,0	3,0	1,4	2,8	5,2	3,6	3,7	3,6	2,6	6,5	5,4	4,1	4,9	3,5	4,4	4,5
M0112101	Luuton naudanliha	0,9	0,5	0,3	0,6	0,3	0,2	1,0	1,0	0,9	0,7	0,2	1,3	1,8	1,1	1,3	0,9	0,7	1,2
M0112102	Luullinen naudanliha	0,3	0,2	0,5	0,4	0,2	0,1	0,3	0,5	0,2	0,3	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2	0,0	0,2	0,6
M0112103	Maustettu raaka naudanliha	0,2	0,0	0,3	0,4	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,2	0,0	0,5	0,3	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1
M0112104	Naudan jauheiliha	2,8	5,7	3,0	1,6	0,9	2,5	3,7	2,0	2,5	2,4	1,9	4,3	3,2	2,7	3,1	2,5	3,3	2,5
M01122	Tuore sianliha	5,3	4,2	5,0	5,2	7,4	1,3	2,6	3,7	5,0	4,7	3,8	3,6	7,7	7,9	7,0	2,8	4,4	5,9
M0112201	Luuton sianliha	1,9	2,0	1,6	2,0	1,8	0,5	0,7	1,4	2,3	1,7	1,0	1,2	2,8	2,5	2,4	0,5	1,5	2,9
M0112202	Porsaankyljykset	0,1	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2
M0112203	Raaka kinkku	0,9	0,0	0,0	0,3	1,1	0,0	0,0	0,4	0,9	0,5	0,9	0,0	1,2	2,5	1,6	0,7	0,9	0,6
M0112204	Muu luullinen sianliha	0,4	0,0	0,4	0,4	1,1	0,0	0,2	0,5	0,6	0,5	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5	0,2	0,3	0,5
M0112205	Maustettu raaka sianliha	2,0	2,3	2,8	2,4	3,2	0,9	1,6	1,4	1,1	1,9	1,8	2,1	2,9	2,2	2,4	1,4	1,7	1,5

Vuosi 2016 COICOP- luokka	kg/hlö/v Elintarvikeryhmä	Kaikki	Yksin asuvat miehet				Yksin asuvat naiset				Yksin as. yht.	Parit				Parit yht.	Lapsiperheet		
			alle 25v	25-44v	45-64v	65+v	alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		Yksi huoltaja	Kaksi huoltajaa	Muu talous
M0112206	Porsaan jauheliha	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	
M0112301	Lampaan- ja vuohenliha	0,3	0,0	0,1	1,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,2	0,4	0,0	0,5	0,3	0,5	0,4	0,0	0,2	0,3
M0112302	Lampaan jauheliha	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M01124	Tuore siipikarja	12,2	24,4	15,5	11,2	6,8	14,7	11,6	13,4	9,0	11,9	16,2	16,2	14,9	9,3	12,6	10,2	13,0	12,6
M0112403	Maustamaton tuore siipikarjanliha	8,8	19,0	12,0	7,3	5,1	8,5	8,6	10,2	5,6	8,4	13,6	11,2	10,9	6,4	9,0	8,1	9,6	9,2
M0112404	Maustettu tuore siipikarjanliha	3,1	5,2	2,9	3,9	1,4	5,6	3,0	2,7	3,1	3,2	2,7	4,6	3,6	2,6	3,3	1,9	3,1	3,2
M0112405	Broilerin jauheliha	0,3	0,2	0,6	0,1	0,3	0,5	0,1	0,6	0,3	0,3	0,0	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
M01125	Makkara	10,2	5,5	8,4	18,4	13,4	1,1	3,8	9,7	10,7	10,6	5,5	7,5	15,3	12,7	12,5	5,8	7,0	11,5
M0112501	Meetvursti ja salami	0,8	0,7	1,0	0,8	0,9	0,1	0,5	0,6	0,7	0,7	0,4	1,2	1,0	0,8	0,9	0,4	0,7	0,8
M0112502	Lauantaimakkara	0,6	0,0	0,4	1,1	0,5	0,2	0,2	0,6	0,9	0,7	0,2	0,2	0,8	0,7	0,7	0,4	0,4	0,7
M0112503	Muut leikkelemakkarat	1,1	0,0	0,8	2,5	2,8	0,0	0,1	1,3	1,5	1,4	0,4	0,4	1,4	1,5	1,3	0,2	0,4	1,3
M0112504	Maksamakkara ja -pasteijat	0,4	0,1	0,4	1,0	0,4	0,0	0,4	0,3	0,6	0,5	0,3	0,2	0,6	0,4	0,4	0,2	0,3	0,4
M0112505	Nakit	2,3	1,6	1,8	3,3	1,3	0,2	0,8	2,7	2,8	2,2	1,8	1,7	3,3	2,6	2,7	1,6	2,0	2,8
M0112506	Lenkkimakkarat	4,5	3,2	3,4	9,1	7,4	0,4	1,7	3,5	3,7	4,6	1,9	3,3	7,5	5,9	5,9	2,8	2,9	5,0
M0112507	Muut ruokamakkarat	0,5	0,0	0,4	0,6	0,1	0,0	0,1	0,6	0,5	0,4	0,3	0,4	0,7	0,7	0,6	0,2	0,4	0,5
M0112508	Makkara erittelemättä	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M01126	Muut lihajalosteet	6,6	4,3	6,4	8,2	9,2	2,8	3,8	6,7	8,1	7,1	4,2	5,2	8,5	8,3	7,7	3,6	4,5	7,1
M0112601	Saunapalvi, keitto- ja italiankinkku ym.	4,2	4,1	3,7	5,2	5,8	1,9	2,3	4,0	5,3	4,5	3,0	2,9	5,5	5,5	5,0	2,3	2,9	4,5
M0112602	Grillattu ym. kypsä sianliha	0,4	0,0	0,4	0,6	0,6	0,0	0,3	0,4	0,5	0,4	0,4	0,3	0,4	0,5	0,4	0,1	0,2	0,3
M0112603	Siipikarjaleikkeet	0,8	0,2	0,9	1,0	1,0	0,9	0,8	0,9	0,8	0,9	0,5	0,8	1,0	0,8	0,9	0,6	0,6	0,9
M0112604	Grillattu ym. kypsä siipikarjanliha	0,6	0,0	0,7	0,7	0,9	0,0	0,0	0,6	1,0	0,7	0,3	0,7	0,8	0,7	0,7	0,5	0,5	0,7
M0112605	Muut leikkelelihat	0,3	0,0	0,7	0,4	0,2	0,1	0,4	0,4	0,1	0,3	0,2	0,5	0,5	0,4	0,4	0,1	0,2	0,4
M0112606	Hyytelösyötty	0,2	0,0	0,0	0,3	0,7	0,0	0,0	0,3	0,4	0,3	0,0	0,0	0,3	0,5	0,3	0,0	0,1	0,2
M01127	Liha- ja liharuokavalmisteet	6,5	10,1	8,1	15,4	11,9	3,1	5,4	5,7	7,2	8,8	2,6	5,7	5,4	5,2	5,3	4,7	4,1	4,5
M0112701	Täyslihasäilykkeet	0,1	0,0	0,0	0,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1
M0112702	Liharuokasäilykkeet	0,7	0,7	0,8	1,3	3,1	0,0	0,4	0,5	0,7	1,0	0,2	0,5	0,6	0,9	0,7	0,2	0,4	0,4
M0112703	Kaalikääryleet	0,2	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,1	0,4	0,6	0,3	0,0	0,0	0,2	0,3	0,2	0,0	0,0	0,2
M0112704	Lihakaali-, lihaperunasose-ym. laatikot	1,1	3,5	1,8	2,9	2,5	1,0	0,8	0,7	1,2	1,7	0,2	0,9	0,7	0,9	0,8	1,1	0,5	0,5
M0112705	Lihapullat ja jauhelihapihvit	1,5	0,9	2,0	4,3	2,9	0,6	1,0	1,2	1,7	2,1	0,5	1,2	1,3	1,0	1,1	0,8	1,2	1,1
M0112706	Broileripörykät, kalkkunapihvit ym.	0,5	1,9	0,5	1,3	0,4	0,3	0,0	0,3	0,3	0,5	1,1	0,7	0,4	0,2	0,4	0,7	0,6	0,3
M0112707	Eines- ja pakastekeitot lihasta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0112708	Kana-, kinkku- ym. salaattilihasta	0,4	0,5	0,4	0,3	0,3	0,9	0,7	0,4	0,4	0,4	0,4	0,6	0,3	0,1	0,3	0,5	0,4	0,3
M0112709	Veriohukaiset, mustamakkara ym.	0,3	0,1	0,0	0,5	0,4	0,0	0,2	0,6	0,4	0,3	0,0	0,1	0,3	0,6	0,4	0,4	0,2	0,4

Vuosi 2016 COICOP- luokka	kg/hlö/v Elintarvikeryhmä	Kaikki	Yksin asuvat miehet				Yksin asuvat naiset				Yksin as. yht.	Parit				Parit yht.	Lapsiperheet		
			alle 25v	25-44v	45-64v	65+v	alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		Yksi huoltaja	Kaksi huoltajaa	Muu talous
M0112710	Valmiit ruoka-annokset lihasta	1,6	2,6	2,6	4,5	2,0	0,5	2,0	1,5	2,0	2,4	0,2	1,5	1,4	1,1	1,2	0,7	0,8	1,2
M0112711	Muut lihaeinekset	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
M01128	Muu tuore liha	5,2	4,2	6,2	8,1	6,2	3,1	3,3	4,6	4,7	5,5	4,5	4,6	6,4	5,8	5,8	3,3	4,0	6,0
M0112801	Poronliha	0,1	0,0	0,0	0,3	0,4	0,0	0,1	0,3	0,1	0,2	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,0	0,1	0,1
M0112802	Hirvenliha, muu liha ja riista	1,3	0,1	1,2	3,3	3,7	0,0	0,5	0,6	0,3	1,4	0,6	0,8	2,0	1,3	1,5	1,4	0,9	1,8
M0112803	Maksa ja munuaiset	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1
M0112804	Veri, kieli, luut, potkat ym.	0,1	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,2	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1
M0112806	Karjalanpaisti	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3	0,0	0,1	0,0	1,3	0,5	0,0	0,3	0,7	0,8	0,6	0,3	0,2	0,3
M0112807	Liha erittelemättä	0,5	0,0	1,1	1,0	0,6	0,0	0,0	0,1	0,4	0,5	0,1	0,3	0,8	0,7	0,6	0,0	0,2	0,8
M0112808	Riistajauheliiha	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0112809	Muu jauheliiha	2,6	3,6	3,5	3,1	0,8	3,0	2,3	3,3	2,5	2,7	3,8	3,1	2,4	2,5	2,6	1,6	2,6	2,8
M01131	Tuore (ja pakastettu) kala	5,5	1,5	1,3	6,8	8,9	1,0	2,4	4,8	7,7	5,3	1,0	2,4	9,5	8,9	7,8	3,1	3,1	7,8
M0113101	Silakka	0,1	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,0	0,1	0,2
M0113102	Muikku	0,4	0,0	0,1	0,5	0,7	0,0	0,0	0,4	0,7	0,4	0,0	0,1	0,7	0,5	0,5	0,2	0,2	0,5
M0113103	Lohi	0,2	0,5	0,0	0,1	0,6	0,0	0,0	0,3	0,2	0,2	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
M0113104	Kirjolohi	0,5	0,0	0,1	0,5	1,0	0,0	0,0	0,2	0,7	0,4	0,0	0,1	0,7	0,9	0,7	0,1	0,3	0,7
M0113105	Muu tuore kala	1,5	0,4	0,5	3,7	2,9	0,1	0,2	0,9	0,7	1,4	0,2	0,6	3,3	2,6	2,5	1,1	0,6	2,5
M0113106	Sei	0,2	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	1,4	0,3	0,3	0,3	0,0	0,1	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2
M0113121	Tuoreet silakkafileet	0,3	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,1	1,4	0,4	0,0	0,1	0,1	0,4	0,2	0,1	0,1	0,2
M0113122	Pakastetut silakkafileet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0113123	Tuoreet lohifileet	1,9	0,4	0,3	1,7	2,7	0,8	0,7	2,3	3,0	1,9	0,5	1,3	2,8	2,7	2,4	0,4	1,4	2,3
M0113124	Pakastetut lohifileet	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0113125	Tuoreet muut kalafileet	0,2	0,0	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	0,3	0,4	0,2	0,3	0,1	0,4	0,3	0,3	0,0	0,1	0,1
M0113126	Pakastetut muut kalafileet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
M0113127	Tuore kala erittelemättä	0,3	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,8	0,9	0,7	0,8	0,0	0,8
M0113128	Pakastettu kala erit- telemättä	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0113202	Tuoreet äyriäiset ja nilviäiset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
M0113203	Pakastetut äyriäiset ja nilviäiset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M01133	Suolattu ja savustettu kala ym.	1,4	0,5	0,7	1,3	2,2	0,0	0,5	1,3	2,7	1,5	1,0	0,8	1,7	2,2	1,8	0,4	1,0	1,8
M0113301	Suolakalat	0,2	0,0	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	0,4	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3	0,2	0,0	0,1	0,1
M0113302	Lipeäkala	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1	0,0	0,1	0,1
M0113303	Savustettu ja grillattu kala	1,1	0,5	0,7	1,0	2,0	0,0	0,4	0,9	2,1	1,2	0,8	0,5	1,4	1,5	1,3	0,3	0,7	1,4
M0113304	Kypsennetyt katkaravut, simpukat ym.	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1
M01134	Muut kala- ym. säilykkeet ja valmisteet	3,2	2,2	3,6	4,7	4,8	2,0	3,6	4,8	4,3	4,2	1,7	3,2	2,8	2,6	2,7	1,8	2,0	2,6
M0113401	Silli- ja silakkasäilykkeet	0,3	0,0	0,0	0,5	0,7	0,0	0,1	0,4	0,5	0,4	0,0	0,1	0,4	0,5	0,4	0,0	0,1	0,3
M0113402	Tonnikalasäilykkeet	0,7	0,7	1,1	1,2	0,7	1,1	1,2	1,1	0,3	0,9	0,9	1,1	0,7	0,3	0,6	0,5	0,5	0,5

Vuosi 2016 COICOP- luokka	kg/hlö/v Elintarvikeryhmä	Kaikki	Yksin asuvat miehet				Yksin asuvat naiset				Yksin as. yht.	Parit				Parit yht.	Lapsiperheet		
			alle 25v	25-44v	45-64v	65+v	alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		Yksi huoltaja	Kaksi huoltajaa	Muu talous
M0113403	Muut kalasäilykkeet	0,2	0,0	0,2	0,5	0,2	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
M0113404	Kalapuikot ja leivitetty kalatuotteet	0,4	0,0	1,1	0,4	0,3	0,2	0,0	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,4	0,3	0,4	0,3	0,5	0,3
M0113405	Silakkalaatikko, janssonin kiusaus ym.	0,1	0,0	0,0	0,4	0,6	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
M0113406	Kala- katkarapu- ym. salaatit	0,3	0,1	0,1	0,4	0,1	0,4	0,8	0,5	0,4	0,4	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,4
M0113407	Valmiit ruoka-annokset kalasta	0,6	1,3	0,8	1,0	0,8	0,4	0,8	1,1	1,0	0,9	0,2	0,5	0,5	0,3	0,4	0,1	0,3	0,4
M0113408	Kalakeitot ja muut kalaeinekset	0,6	0,0	0,2	0,4	1,5	0,0	0,7	1,1	1,3	0,8	0,0	0,5	0,3	0,6	0,5	0,4	0,3	0,3
M01141	Täysmaito	9,8	2,4	7,7	18,5	16,4	1,2	4,6	7,4	13,9	11,3	2,6	4,5	11,2	11,5	10,0	3,5	7,1	11,8
M0114101	Tilamaito	1,5	0,0	2,4	1,9	0,4	0,0	2,6	0,9	0,2	1,1	0,0	0,1	3,7	0,0	1,4	0,1	2,7	3,6
M0114102	Täysmaito	7,4	2,4	3,8	16,2	14,4	0,8	1,4	6,2	12,4	9,3	2,4	4,1	6,5	10,1	7,6	2,6	3,9	7,4
M0114103	Laktoositon ja vähälakt. täysmaito	0,9	0,0	1,5	0,4	1,6	0,4	0,6	0,3	1,3	0,9	0,2	0,3	0,9	1,4	1,0	0,8	0,6	0,8
M01142	Kevytmaito, 1-maito ja rasvaton maito	71,9	41,1	69,4	82,9	75,9	51,1	32,1	67,3	84,1	71,0	48,3	54,5	75,2	83,1	74,5	55,6	75,6	71,8
M0114201	Kevytmaito ja 1-maito	31,1	20,8	45,3	45,2	40,0	22,0	14,6	27,8	32,9	34,4	16,3	22,4	28,1	34,1	29,5	27,1	28,8	26,1
M0114202	Rasvaton maito	19,6	5,6	8,5	22,3	19,1	12,0	10,8	18,2	17,3	16,0	16,5	15,3	25,1	23,8	22,6	15,0	25,2	21,2
M0114204	Äidinmaidon korvikkeet	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	1,8	0,3
M0114205	Maito erittelemättä	1,1	0,0	0,2	0,4	1,1	0,0	0,4	1,4	1,4	0,8	0,0	0,3	1,2	1,7	1,2	0,9	0,7	4,2
M0114206	Mauustetut maitojuomat	0,8	1,2	1,5	0,6	0,9	0,8	1,0	0,4	0,4	0,8	0,6	0,9	1,2	0,8	0,9	0,4	0,5	0,9
M0114207	Laktoositon ja vähälakt. kevytmaito	12,1	3,4	6,1	11,4	10,3	10,7	3,6	12,2	24,0	12,9	10,7	9,7	11,5	14,8	12,7	5,0	10,2	12,3
M0114208	Laktoositon ja vähälakt. rasvaton maito	6,3	10,1	7,1	2,6	4,4	5,7	1,7	6,7	7,5	5,7	3,9	4,2	7,4	6,7	6,5	5,9	7,9	6,1
M0114209	Laktoositon ja vähälakt. maito erittelemättä	0,6	0,0	0,5	0,4	0,2	0,0	0,0	0,4	0,6	0,4	0,4	1,6	0,8	1,2	1,1	0,4	0,6	0,7
M0114301	Maitojauhe	0,1	0,0	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M01144	Viili ja jugurtti	24,5	31,0	23,4	19,1	21,8	16,0	34,2	30,3	32,3	26,5	17,5	24,7	27,8	19,5	23,2	20,0	23,9	19,6
M0114401	Maustamaton viili	1,4	0,0	0,4	0,8	2,7	0,1	1,2	1,6	2,8	1,6	0,1	0,7	1,4	2,5	1,7	0,3	0,5	1,6
M0114402	Maustettu viili	1,0	0,2	0,9	1,0	0,9	0,9	0,6	1,1	1,3	1,0	0,5	1,0	1,0	0,6	0,8	1,1	1,4	1,0
M0114403	Maustamaton jugurtti	4,9	9,4	4,5	3,1	1,1	2,7	8,9	8,0	6,4	5,4	6,2	6,7	6,1	3,5	5,0	2,8	4,4	3,9
M0114404	Maustettu jugurtti ja vauvan jugurit	16,8	21,5	17,4	13,9	16,3	11,9	23,4	18,9	21,0	18,2	10,7	16,4	18,7	12,2	15,1	15,6	17,4	12,4
M0114405	Viili erittelemättä	0,2	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,2	0,0	0,0	0,1	0,5	0,3	0,0	0,0	0,2
M0114406	Jugurtti erittelemättä	0,2	0,0	0,2	0,1	0,7	0,4	0,1	0,7	0,0	0,1	0,0	0,0	0,5	0,2	0,3	0,2	0,2	0,5
M01145	Juusto ja maitorahka	17,9	14,5	18,4	17,3	10,9	17,0	25,7	25,7	18,3	18,9	16,8	23,9	21,9	15,9	19,3	11,8	15,2	17,0
M0114501	Emmentaljuusto	0,9	0,0	0,3	1,3	1,0	0,2	0,3	1,0	1,7	1,0	0,1	0,6	1,5	1,1	1,1	0,3	0,4	0,9
M0114502	Edamjuusto	1,4	0,0	1,6	2,7	1,4	0,7	1,0	1,6	1,6	1,6	0,9	0,9	2,1	1,3	1,5	1,5	0,9	1,5
M0114503	Kermajuusto	3,0	3,5	2,6	3,1	3,0	2,7	2,1	3,8	3,3	3,1	2,7	2,9	3,4	2,8	3,0	2,9	2,8	2,8
M0114504	Sulatejuusto	1,0	0,6	0,8	1,8	1,2	0,3	0,9	1,3	1,4	1,2	0,7	0,9	1,1	1,0	1,0	0,4	0,5	0,9
M0114505	Tuorejuusto	2,1	0,9	1,6	1,2	1,7	2,5	3,0	2,8	2,4	2,1	2,4	2,7	2,7	2,1	2,4	1,3	1,9	2,1

Vuosi 2016 COICOP- luokka	kg/hlö/v Elintarvikeryhmä	Kaikki	Yksin asuvat miehet				Yksin asuvat naiset				Yksin as. yht.	Parit				Parit yht.	Lapsiperheet		
			alle 25v	25-44v	45-64v	65+v	alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		Yksi huoltaja	Kaksi huoltajaa	Muu talous
M0114506	Raejuusto	2,0	1,8	2,6	1,1	0,4	3,8	2,7	4,2	1,7	2,2	1,9	3,3	2,6	1,6	2,2	1,3	1,7	2,3
M0114507	Homejuusto	0,4	0,4	0,1	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,4	0,3	0,5	0,5	0,4	0,4	0,2	0,3	0,3
M0114508	Muut juustot	1,8	1,7	1,9	2,0	0,9	0,2	2,1	2,1	2,3	1,9	1,9	2,4	2,5	1,9	2,2	0,9	1,5	1,5
M0114509	Juustoraasteet	0,6	0,5	0,6	0,8	0,1	0,5	1,1	0,5	0,5	0,6	0,3	1,0	0,7	0,6	0,7	0,4	0,8	0,6
M0114510	Maitorahka	2,0	2,8	3,1	0,6	0,4	1,6	4,4	3,3	1,3	2,0	2,1	4,4	2,1	1,3	2,1	1,3	1,9	1,9
M0114511	Maustetut rahat, juustokeitto ym.	2,5	2,2	3,0	1,9	0,5	4,2	7,7	4,3	1,4	2,8	3,4	4,3	2,6	1,6	2,4	1,1	2,5	2,1
M0114514	Juusto erittelemättä	0,2	0,0	0,1	0,2	0,1	0,0	0,1	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,0	0,1	0,1
M01146	Kerma, piimä ja muut maitotuotteet	15,9	8,2	9,8	9,6	21,7	9,4	9,9	17,5	25,2	16,1	6,5	10,2	19,9	25,6	20,4	7,6	10,7	16,1
M0114601	Kerma, kestokerma ja kevytkerma	4,4	2,8	2,5	2,1	3,4	1,7	2,3	5,5	5,6	3,7	2,8	3,5	6,8	6,6	6,1	2,7	3,4	5,4
M0114602	Piimä ja kefiiri	8,4	3,6	1,4	6,4	17,2	2,6	2,8	8,2	16,2	9,0	0,3	2,3	10,3	16,7	11,5	1,6	3,9	8,3
M0114603	Kermaviili, ranskan- kerma ja smetana	1,5	1,6	1,5	1,0	0,6	2,3	2,8	1,6	1,4	1,5	1,5	1,9	1,7	1,6	1,7	1,0	1,5	1,4
M0114605	Maitovanukkaat	1,6	0,2	4,4	0,1	0,4	2,8	2,0	2,1	1,9	1,8	1,8	2,5	1,0	0,7	1,1	2,3	1,9	1,0
M0114701	Munat	6,7	5,2	6,6	8,0	6,7	5,3	6,1	7,3	9,0	7,4	5,6	7,1	7,8	7,0	7,2	3,9	4,8	6,5
M0115101	Voi	2,1	1,6	0,8	2,1	2,5	1,0	1,5	1,8	3,6	2,2	1,0	1,7	2,5	3,2	2,7	0,7	1,3	2,4
M01152	Margariinit ja muut rasvat	6,7	4,7	3,8	7,2	8,4	4,4	3,6	5,9	9,1	6,6	5,5	4,1	7,7	10,8	8,5	4,2	4,7	7,9
M0115201	Voi-kasviöljyseokset	2,9	1,8	2,0	3,3	2,6	1,2	2,0	2,9	3,8	2,8	2,4	1,8	3,7	3,8	3,4	1,9	2,2	3,2
M0115202	Kolesterolia alentavat margariinit	0,1	0,0	0,0	0,4	0,3	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,2	0,3	0,2	0,0	0,0	0,2
M0115203	Voileipämargariinit	3,2	2,8	1,6	3,1	5,6	2,0	1,0	2,4	4,7	3,2	1,7	1,7	3,2	5,8	4,1	1,7	2,1	4,0
M0115204	Talousmargariinit	0,4	0,0	0,1	0,4	0,0	0,5	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2	0,5	0,9	0,6	0,3	0,3	0,4
M0115205	Kookosrasva, pähkinä- levitteet ym.	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,6	0,2	0,0	0,0	0,1	1,1	0,3	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
M01153	Oliiviöljy	0,3	0,0	0,3	0,1	0,4	0,9	0,7	0,6	0,1	0,3	0,6	0,2	0,5	0,1	0,3	0,3	0,2	0,3
M01154	Muut ruokaöljyt	1,1	0,2	1,2	0,7	0,7	1,0	2,3	0,6	1,2	1,0	1,6	1,6	1,4	1,3	1,4	1,0	0,9	1,3
M01161	Sitruhedelmät	11,8	7,3	9,0	11,0	9,1	13,1	12,5	15,1	14,0	12,0	7,3	11,3	14,9	16,1	14,6	6,1	8,5	13,5
M0116101	Appelsiinit	4,2	2,1	3,6	3,0	3,0	6,1	4,2	5,0	5,8	4,3	4,0	4,2	4,8	5,5	5,0	2,2	2,9	5,1
M0116102	Mandariinit	6,3	3,2	3,7	7,5	5,3	5,1	5,7	8,0	6,9	6,2	1,6	5,2	8,8	9,2	8,1	3,4	4,6	7,2
M0116103	Muut sitruhedelmät	1,3	1,9	1,8	0,5	0,8	1,8	2,6	2,0	1,4	1,5	1,6	1,9	1,4	1,4	1,5	0,5	1,0	1,2
M01162	Banaanit	14,5	10,2	12,8	14,6	18,0	22,9	14,9	16,3	17,5	15,9	15,4	15,9	15,5	12,5	14,2	13,0	12,6	12,6
M01163	Omenat	9,8	1,4	3,1	9,0	15,8	11,5	5,9	13,8	12,8	10,1	5,0	8,6	12,6	13,9	12,2	4,8	7,2	9,0
M01164	Päärynät	1,7	0,2	0,6	0,8	1,2	1,5	3,3	1,6	2,5	1,6	2,0	1,3	2,2	2,3	2,1	1,4	1,5	1,4
M01165	Persikat, luumut ym. kivihedelmät	3,8	4,6	1,9	1,0	1,8	7,5	6,2	5,9	6,5	4,3	4,9	5,6	3,4	4,1	4,1	1,5	2,5	3,8
M0116601	Viinirypäleet	2,2	2,1	3,6	3,0	3,0	6,1	4,2	5,0	5,8	4,3	4,0	4,2	4,8	5,5	5,0	1,2	1,7	1,9
M01166	Marjat (Ei viinirypäleet)	12,9	2,9	5,6	9,4	16,5	6,8	8,1	21,0	23,7	14,6	4,7	6,1	16,7	20,5	16,3	6,0	6,1	13,7
M0116610	Tuoreet mustaherukat	1,4	0,1	0,3	0,8	1,5	0,2	0,5	1,9	3,5	1,6	0,1	0,4	1,9	2,2	1,8	0,3	0,6	1,4
M0116611	Pakastetut mustaherukat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0116612	Tuoreet/Pakast. puna- ja valkoherukat	1,3	0,1	0,4	0,7	2,1	0,1	0,4	2,8	1,5	1,3	0,1	0,6	2,1	2,5	2,0	0,5	0,6	2,0
M0116614	Tuoreet mansikat	2,7	0,4	1,6	0,8	1,6	1,9	1,6	4,8	6,4	3,2	1,0	1,1	1,8	4,9	3,0	1,1	1,7	2,5

Vuosi 2016 COICOP- luokka	kg/hiö/v Elintarvikeryhmä	Kaikki	Yksin asuvat miehet				Yksin asuvat naiset				Yksin as. yht.	Parit				Parit yht.	Lapsiperheet		
			alle 25v	25-44v	45-64v	65+v	alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		Yksi huoltaja	Kaksi huoltajaa	Muu talous
M0116615	Pakastetut mansikat	0,2	0,0	0,0	0,9	0,0	0,3	0,6	0,1	0,2	0,3	0,0	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	
M0116616	Tuoreet muut puutarha- marjat	0,9	0,1	0,9	0,3	1,2	0,2	0,4	1,6	1,3	0,9	0,5	0,6	1,0	1,4	1,1	0,6	0,4	0,9
M0116617	Pakastetut muut puutar- hamarjat	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0
M0116618	Tuoreet mustikat	3,4	0,4	1,4	2,6	4,3	2,6	2,6	4,6	6,6	3,9	2,2	1,8	4,7	4,6	4,1	1,9	1,5	3,6
M0116619	Pakastetut mustikat	0,1	0,2	0,1	0,4	0,1	0,4	0,3	0,2	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0
M0116620	Tuoreet puolukat ja karpalot	2,3	1,4	0,8	2,0	4,4	0,2	0,8	3,6	3,3	2,4	0,1	0,7	3,8	3,9	3,2	1,0	0,8	2,6
M0116621	Pakastetut puolukat ja karpalot	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0116622	Tuoreet lakat ja muut metsämarjat	0,5	0,1	0,1	0,4	1,2	0,4	0,3	0,9	0,7	0,6	0,2	0,3	0,9	0,8	0,7	0,2	0,3	0,6
M0116623	Pakastetut lakat ja muut metsämarjat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
M0116624	Tuoreet marjat erittelemättä	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0116625	Sekamarjapakasteet	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,3	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
M01167	Muut tuoreet hedelmät	5,1	3,3	2,3	1,6	2,4	2,6	5,3	13,0	6,6	5,3	6,0	5,8	5,3	4,8	5,2	2,9	5,3	5,1
M0116701	Kiivit	0,7	0,3	0,7	0,3	0,6	0,7	1,2	0,8	1,3	0,8	0,8	0,8	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6
M0116702	Melonit	3,3	3,1	1,2	0,4	1,8	1,4	3,3	9,0	4,3	3,4	4,1	4,0	3,4	2,9	3,3	1,7	3,6	3,3
M0116703	Muut tuoreet hedelmät	0,9	0,0	0,4	0,5	0,0	0,5	0,6	1,6	0,7	0,7	1,1	1,0	1,2	1,2	1,2	0,7	1,1	0,8
M0116704	Hedelmät erittelemättä	0,2	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,2	1,7	0,2	0,4	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,5
M01168	Kuivat hedelmät	2,4	1,9	2,0	1,9	2,0	2,3	3,8	3,9	2,6	2,6	1,5	2,2	2,7	2,6	2,5	1,8	1,8	2,3
M0116801	Pähkinät ja mantelit	1,6	1,6	1,7	1,3	1,1	1,6	2,9	2,3	1,7	1,8	1,3	1,7	2,1	1,4	1,7	1,4	1,3	1,4
M0116802	Rusinat ja koritit	0,3	0,0	0,1	0,3	0,3	0,1	0,0	0,7	0,3	0,3	0,0	0,2	0,2	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2
M0116803	Muut kuivatut hedelmät ja marjat	0,5	0,2	0,2	0,3	0,6	0,6	0,8	0,9	0,5	0,5	0,2	0,3	0,4	0,8	0,6	0,2	0,2	0,6
M01169	Hedelmäsäilykkeet ja -valmisteet	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5
M0116901	Hedelmä- ja marja- säilykkeet	1,3	1,2	1,1	1,1	0,8	1,7	1,6	2,0	0,9	1,2	0,9	2,1	1,5	1,2	1,4	0,3	1,5	1,6
M0116902	Vauvan mehut ja soseet	0,6	0,3	0,6	0,0	0,0	2,2	0,3	0,7	0,1	0,4	0,8	0,3	0,3	0,2	0,3	0,9	1,7	0,5
M0116903	Marja- ja hedelmäkeitot, -kiisselit ym.	3,6	1,0	2,0	2,7	7,7	2,9	5,2	5,0	4,2	4,0	2,4	4,6	3,3	3,2	3,5	2,2	3,5	2,0
M01171	Salaatti ym. lehtivihan- nekset	4,4	1,5	3,0	2,6	2,3	4,8	7,2	6,4	5,4	4,4	4,3	5,1	6,0	4,9	5,3	2,4	3,4	5,2
M0117101	Kiinankaali	0,3	0,0	0,4	0,2	0,6	0,0	0,4	0,2	0,1	0,3	0,5	0,2	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,6
M0117102	Salaatti	3,2	1,2	2,1	1,7	1,1	4,0	5,6	4,4	4,0	3,1	3,0	3,6	4,3	3,3	3,7	1,9	2,8	3,6
M0117103	Tuoreet maustevihannekset	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	0,4	0,4	0,3	0,1	0,4	0,5	0,3	0,4	0,1	0,2	0,2
M0117105	Tuore pinaatti, varsiselleri, idut ym.	0,7	0,2	0,3	0,6	0,5	0,6	0,6	1,5	0,9	0,7	0,7	1,0	0,8	1,0	0,9	0,3	0,4	0,8
M0117106	Pakaste pinaatti, varsi- selleri, idut ym.	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
M01172	Kaalit	4,2	0,8	2,9	3,2	2,0	1,5	3,3	6,7	7,3	4,5	1,6	3,6	6,0	5,6	5,3	2,0	2,6	4,3
M0117201	Keräkaali	2,2	0,0	2,1	1,5	0,9	0,0	0,4	3,4	4,9	2,5	0,4	0,9	3,3	3,2	2,8	0,9	1,1	2,3

Vuosi 2016 COICOP- luokka	kg/hlö/v Elintarvikeryhmä	Kaikki	Yksin asuvat miehet				Yksin asuvat naiset				Yksin as. yht.	Parit				Parit yht.	Lapsiperheet		
			alle 25v	25-44v	45-64v	65+v	alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		Yksi huoltaja	Kaksi huoltajaa	Muu talous
M0117204	Tuoreet muut kaalit	1,9	0,8	0,8	1,7	1,1	1,5	2,2	3,2	2,3	1,9	1,2	2,7	2,7	2,4	2,5	0,8	1,5	1,9
M0117205	Pakastetut muut kaalit	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,3	0,1	0,1
M01173	Tomaatti, kurkku, herneet, ym.	27,6	16,8	22,2	20,0	21,2	27,9	35,6	34,0	39,9	29,3	20,4	30,5	32,6	28,8	30,1	16,0	22,3	27,4
M0117301	Tomaatti	14,5	10,3	9,7	10,2	14,9	10,6	17,5	18,2	23,5	15,9	9,4	13,3	17,8	16,6	16,2	7,6	10,0	14,3
M0117302	Kurkku	9,0	5,4	8,2	7,7	5,7	12,4	11,9	10,3	10,9	9,3	6,9	10,7	10,2	8,7	9,5	5,6	8,5	8,9
M0117303	Paprika	1,9	0,2	2,1	1,3	0,3	2,2	3,8	2,5	1,8	1,8	2,4	2,8	2,0	1,4	1,9	1,6	2,0	2,1
M0117306	Tuoreet herneet, pavut, kesäkurpitsat, munakoisot ym.	2,0	0,8	2,1	0,6	0,3	2,4	1,9	2,5	3,6	2,1	1,4	3,5	2,4	1,8	2,3	1,1	1,7	2,0
M0117307	Pakastetut herneet, pavut, kesäkurpitsat, munakoisot ym.	0,2	0,0	0,1	0,3	0,0	0,3	0,5	0,4	0,1	0,2	0,3	0,2	0,1	0,2	0,2	0,0	0,1	0,2
M01174	Juurekset ja sienet	17,9	12,2	11,9	14,2	14,0	16,2	19,6	23,6	26,1	18,9	13,2	18,5	23,1	22,0	21,5	10,8	12,0	18,3
M0117406	Tuoreet herkkusienet	0,2	0,0	0,3	0,1	0,1	0,9	0,4	0,2	0,2	0,2	0,8	0,5	0,2	0,2	0,3	0,4	0,2	0,3
M0117407	Muut tuoreet sienet	0,8	0,0	0,4	0,9	0,7	0,1	0,5	1,5	0,7	0,8	0,1	0,5	1,4	1,3	1,2	0,4	0,4	1,1
M0117408	Pakastetut sekavihannekset	1,8	2,0	1,6	1,7	0,9	2,9	1,1	2,4	2,2	1,9	1,5	1,9	2,5	1,9	2,1	1,8	1,5	2,0
M0117409	Vihannekset erittelemättä	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	1,3	0,2	0,4	0,0	0,0	0,6	0,6	0,5	0,0	0,1	0,6
M0117411	Tuoreet porkkanat	5,8	1,8	2,8	5,4	5,4	8,2	6,1	8,6	8,6	6,4	2,9	6,1	6,7	7,0	6,6	4,4	3,7	5,6
M0117412	Pakastetut porkkanat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0117413	Tuoreet muut juurikasvit	1,7	0,0	0,9	0,7	0,6	0,4	2,5	1,3	3,0	1,5	1,5	1,7	2,8	2,4	2,4	0,5	1,2	1,5
M0117414	Pakastetut muut juurikasvit	0,8	0,0	0,7	0,6	1,0	0,0	0,1	0,7	1,7	0,9	0,2	0,7	1,2	1,1	1,1	0,6	0,5	0,8
M0117415	Tuore sipuli	6,3	8,3	5,0	4,6	5,1	3,7	7,6	7,6	9,5	6,8	6,3	6,9	7,6	7,4	7,3	2,8	4,3	6,4
M0117416	Pakastettu sipuli	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
M01175	Kuivatut herneet, vihannekset, juurekset	0,4	3,4	0,1	0,3	0,4	2,5	0,9	0,7	0,3	0,6	0,3	0,4	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,4
M01176	Muut kasvissäilykkeet ja -valmisteet	13,0	7,4	10,6	12,5	11,5	12,6	25,5	17,4	16,0	14,6	13,8	18,4	13,3	11,2	13,2	7,8	10,7	10,7
M0117601	Mauste- ja suolakurkut	1,0	0,1	0,4	1,5	1,2	0,5	1,1	1,1	1,5	1,1	0,5	0,7	1,2	1,2	1,1	0,3	0,6	1,0
M0117602	Etikka- ym. punajuuret	0,4	0,0	0,2	0,7	0,1	0,8	0,1	0,4	0,7	0,4	0,1	0,2	0,8	0,7	0,7	0,0	0,1	0,5
M0117603	Muut kasvis- ja vihannes-säilykkeet	3,1	3,5	3,9	2,6	1,2	4,4	6,4	4,7	2,9	3,5	3,3	5,6	3,4	2,0	3,1	1,5	2,8	2,5
M0117604	Kasvispihvit	0,6	0,9	0,5	0,4	0,9	0,9	1,8	0,6	0,5	0,7	0,2	0,9	0,4	0,5	0,5	0,8	0,8	0,4
M0117605	Valmiit ruoka-annokset kasviksista	0,2	0,0	0,0	0,4	0,3	0,0	0,5	0,6	0,1	0,3	0,3	0,2	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
M0117606	Kasvis- ja vihannessalaatit	3,2	2,9	2,3	4,3	2,6	0,7	5,3	3,7	4,6	3,7	2,0	3,2	3,7	3,3	3,4	1,0	2,3	2,6
M0117607	Kasviskeitot, -laatikot ja -einekset	1,5	0,0	0,4	1,3	3,1	0,7	2,0	2,2	3,2	2,0	0,5	1,2	1,4	1,5	1,4	0,6	1,0	1,3
M0117608	Tofu	0,2	0,0	0,6	0,1	0,0	0,2	0,5	0,3	0,2	0,3	0,4	0,7	0,1	0,0	0,2	0,3	0,2	0,1
M0117609	Kasvismaidot ja -kermat	2,7	0,0	2,3	1,2	2,1	4,5	7,7	3,7	2,3	2,8	6,6	5,8	1,9	1,7	2,6	3,2	2,8	2,2
M01177	Perunat	22,2	3,3	9,4	20,4	35,2	7,5	7,5	21,1	34,9	21,9	6,5	10,0	32,6	35,7	29,5	8,9	14,2	27,7
M01178	Perunavalmisteet ja muut mukulakasvit	5,6	7,0	8,6	6,0	6,5	5,2	6,2	4,5	4,2	5,8	6,0	6,6	5,5	4,2	5,1	5,0	6,3	4,8

Vuosi 2016 COICOP- luokka	kg/hlö/v Elintarvikeryhmä	Kaikki	Yksin asuvat miehet				Yksin asuvat naiset				Yksin as. yht.	Parit				Parit yht.	Lapsiperheet		
			alle 25v	25-44v	45-64v	65+v	alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		Yksi huoltaja	Kaksi huoltajaa	Muu talous
M0117801	Perunasosehiutaaleet	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,0	0,0	0,1	0,3	0,2	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2
M0117802	Perunalastut ym.	1,1	2,5	2,7	0,8	0,7	2,8	2,6	0,5	0,3	1,2	1,4	2,1	0,7	0,3	0,8	1,6	1,4	0,7
M0117803	Ranskalaiset perunat, perunalohkot	3,5	4,1	5,1	3,6	4,7	2,1	2,6	3,3	2,8	3,5	4,5	3,7	3,5	2,6	3,2	2,9	4,1	3,1
M0117804	Perunasalaatti	0,4	0,0	0,5	1,0	0,2	0,2	0,8	0,3	0,3	0,5	0,1	0,4	0,6	0,4	0,5	0,2	0,4	0,5
M0117805	Muut perunatuotteet ym.	0,4	0,3	0,2	0,1	0,7	0,1	0,1	0,2	0,5	0,3	0,0	0,3	0,6	0,6	0,5	0,2	0,3	0,2
M01181	Sokeri	5,1	2,8	1,6	4,0	7,4	3,1	1,8	3,0	10,1	5,2	3,5	2,7	5,6	8,8	6,5	2,3	2,9	6,0
M0118101	Palasokeri	0,3	0,5	0,0	0,4	0,5	0,0	0,0	0,1	0,9	0,4	0,0	0,0	0,5	0,5	0,4	0,0	0,1	0,4
M0118102	Hienosokeri	3,9	1,7	1,3	3,4	6,9	3,1	1,2	2,3	7,8	4,2	3,4	2,2	3,8	6,8	4,9	1,4	2,1	4,4
M0118103	Hedelmäsokeri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
M0118104	Muu sokeri	0,8	0,6	0,2	0,2	0,0	0,0	0,5	0,7	1,3	0,6	0,1	0,4	1,3	1,5	1,2	0,8	0,7	1,1
M01182	Hillot, marmeladit ja hunaja	1,7	1,5	0,5	2,3	3,0	0,7	1,7	1,8	2,2	1,9	0,8	1,1	2,0	2,3	2,0	0,8	1,2	2,1
M0118201	Hillot ja soseet	0,9	1,5	0,2	1,0	1,1	0,3	1,0	1,0	1,1	0,9	0,7	0,6	1,0	1,2	1,0	0,2	0,8	1,2
M0118202	Marmeladit	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,5	0,6	0,3	0,0	0,2	0,3	0,4	0,4	0,2	0,3	0,2
M0118203	Hunaja	0,5	0,1	0,2	1,0	1,9	0,4	0,7	0,4	0,5	0,7	0,1	0,3	0,7	0,7	0,6	0,3	0,2	0,6
M01183	Suklaalevyt ja -makeiset	3,8	2,1	4,4	3,3	3,5	4,1	7,9	3,9	3,9	4,1	3,8	4,0	4,0	3,4	3,7	3,9	3,5	3,5
M01184	Makeiset ja purukumit	4,8	5,1	6,8	5,3	3,6	4,3	7,8	4,9	3,7	5,0	4,3	5,7	4,5	3,1	4,1	5,8	5,3	3,8
M0118401	Karamellit, pastillit ym. makeiset	4,5	4,9	6,5	5,2	3,6	3,9	7,3	4,5	3,5	4,8	4,0	5,3	4,2	3,0	3,8	5,5	5,0	3,5
M0118402	Purukumit	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,5	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3	0,4	0,2
M01185	Jäätelö ja mehujää	8,3	0,3	6,6	8,4	6,6	7,6	10,9	27,8	8,9	11,0	2,9	6,1	7,7	6,4	6,7	5,4	6,5	6,7
M0118501	Jäätelöpuikot, tuutit, tötteröt ym.	1,3	0,3	1,7	1,3	1,1	1,3	2,4	1,5	1,2	1,4	1,0	1,1	1,2	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2
M0118502	Jäätelöpakkaukset, jäätelökakut ym.	6,9	0,0	4,8	6,9	5,4	6,2	8,4	26,3	7,6	9,5	1,3	4,8	6,5	5,0	5,4	4,1	5,0	5,5
M0118503	Mehujäät	0,1	0,0	0,1	0,3	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,6	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0
M01186	Siirappi	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,7	0,4	0,2	0,0	0,3	0,2	0,4	0,3	0,1	0,2	0,1
M01191	Maustekastikkeet	4,4	5,2	6,6	4,4	3,3	3,2	3,3	5,3	3,0	4,3	5,2	7,0	4,8	3,5	4,6	3,9	4,7	4,0
M0119101	Etikka	0,4	0,0	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,9	0,7	0,4	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,1	0,2	0,4
M0119102	Sinappi	0,4	0,4	0,1	0,7	1,2	0,1	0,1	0,4	0,2	0,4	0,1	0,4	0,7	0,5	0,5	0,2	0,3	0,5
M0119103	Tomaattikastikkeet	1,5	0,5	2,3	1,9	1,5	1,1	0,3	1,6	0,7	1,3	1,3	2,5	1,1	1,1	1,3	2,1	1,8	1,3
M0119104	Majoneesit, salaatti-, grillikastikkeet	1,0	1,4	1,8	1,0	0,3	0,3	1,0	0,8	0,8	0,9	0,9	1,4	1,3	0,8	1,1	0,5	1,0	1,1
M0119105	Kastikkeet ja kastikejauheet	1,3	2,8	2,2	0,7	0,2	1,7	1,9	1,6	0,6	1,2	2,7	2,3	1,3	0,7	1,2	1,1	1,4	0,8
M01192	Suola ja mausteet	1,5	1,7	1,2	1,7	1,3	1,1	1,4	1,6	1,8	1,6	1,6	1,1	1,6	1,8	1,6	1,9	1,0	1,6
M0119201	Valkosipuli (tuore tai kuivattu)	0,2	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2
M0119202	Suola	0,9	0,7	0,3	1,3	1,0	0,6	0,6	0,9	1,2	0,9	1,1	0,3	1,0	1,2	1,0	1,6	0,5	1,0
M0119203	Yrttisuolat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0119204	Varsinaiset mausteet	0,3	0,4	0,6	0,2	0,1	0,3	0,3	0,5	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
M0119205	Yrttimausteet	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1

Vuosi 2016 COICOP- luokka	kg/hlö/v Elintarvikeryhmä	Kaikki	Yksin asuvat miehet				Yksin asuvat naiset				Yksin as. yht.	Parit				Parit yht.	Lapsiperheet		
			alle 25v	25-44v	45-64v	65+v	alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		alle 25v	25-44v	45-64v	65+v		Yksi huoltaja	Kaksi huoltajaa	Muu talous
M01193	Hiiva, jälkiruokavalmis- teet, pussikeitot	1,5	0,3	0,4	1,1	0,9	1,1	1,4	1,2	1,4	1,1	0,6	1,5	1,7	1,7	1,6	1,3	2,4	1,7
M0119301	Hiiva	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,3
M0119302	Leivinjauhe ja ruokasooda	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1
M0119304	Jälkiruokakastikkeet, vanukasjauheet ym.	0,4	0,0	0,1	0,2	0,3	0,1	0,2	0,4	0,4	0,3	0,1	0,4	0,7	0,7	0,6	0,4	0,4	0,7
M0119305	Lihaliemikuutiot ja -pussikeitot	0,1	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1
M0119306	Kalaliemikuutiot ja -pussikeitot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0119307	Kasvisliemikuutiot ja pussikeitot	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,4	0,2	0,3	0,2	0,2	0,4	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
M0119308	Lasten liha-, kala- ja kasvisruoat	0,4	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,1	0,1	0,4	1,4	0,2
M0119311	Kakunkoristeet, säilöntä- aineet ym.	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
M0119312	Makeutusaineet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M01211	Kahvi ja pikakahvi	6,7	3,3	4,9	8,8	8,1	3,0	4,1	7,1	9,5	7,2	2,6	5,1	10,0	8,7	8,4	4,0	3,6	7,2
M0121101	Kahvi	6,5	3,2	4,7	8,4	8,0	2,9	3,8	6,9	9,2	7,0	2,5	4,8	9,9	8,6	8,2	3,9	3,4	7,0
M0121102	Pikakahvi ja valmiit kahvi- juomat	0,2	0,1	0,3	0,4	0,1	0,1	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
M01212	Tee ja yrttiteet	0,9	14,5	2,6	0,2	0,0	0,1	1,0	0,2	0,6	1,2	1,1	1,6	0,2	0,3	0,5	1,3	0,7	0,4
M0121201	Tee	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1
M0121202	Yrttiteet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0121203	Valmiit teejuomat	0,8	14,5	2,5	0,2	0,0	0,0	0,9	0,0	0,5	1,1	1,0	1,5	0,1	0,2	0,4	1,3	0,7	0,3
M01213	Kaakao ja kaakaojuomat	0,3	0,3	0,6	0,1	0,2	0,6	0,3	0,1	0,2	0,3	0,6	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,5	0,2
M01221	Kivennäisvedet	17,6	22,5	26,8	15,8	18,0	20,9	31,3	17,8	14,4	19,3	14,2	21,7	24,6	15,7	19,8	8,8	13,4	12,9
M01222	Virvoitusjuomat	26,0	37,6	76,3	21,9	19,0	46,1	46,9	16,5	10,1	29,3	30,5	39,1	20,1	15,1	21,2	26,5	25,7	21,5
M01223	Marja- ja hedelmämehut	25,3	20,4	36,0	31,9	29,5	22,7	23,5	21,2	26,0	27,5	28,6	30,4	26,8	18,0	23,5	26,0	22,9	19,1
M0122301	Mehujuomat, täysmehut ja nektarit	23,2	15,5	33,2	28,3	27,3	21,8	21,8	19,4	24,0	25,1	25,7	28,3	24,7	16,7	21,7	24,0	20,9	17,6
M0122302	Marja- ja hedelmämehu- tiivisteet	2,1	4,9	2,8	3,6	2,3	0,9	1,7	1,9	2,0	2,4	3,0	2,1	2,1	1,3	1,8	2,1	2,1	1,4
M0122303	Mehut erittelemättä	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M01224	Muut alkoholitomat juomat	4,4	12,2	10,5	2,4	1,8	7,5	8,4	8,4	1,8	5,4	8,0	7,0	3,2	2,6	3,7	3,2	4,0	2,5
M0122401	Vihannesmehut	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,6	0,0	0,4	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
M0122402	Kotikalja- ja simausteet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
M0122404	Energia- ja urheilujuomat	2,5	12,2	9,1	1,2	0,2	5,0	6,8	3,6	0,5	3,5	6,8	5,5	0,8	0,2	1,5	1,6	2,1	0,9
M0122405	Muut alkoholitomat juomat	1,9	0,0	1,4	1,1	1,6	1,9	1,6	4,4	1,3	1,8	1,2	1,4	2,3	2,3	2,1	1,5	1,9	1,6

*Uudet koodit vuodelle 2016 vihreällä

LIITE 5

Valmisruokien luokittelu ja kulutus vuosina 1998 - 2016, kg/hlö/v.

KOTITALOUKSIA OTOKSESSA	3673	3551	4 007	4 359
KOTITALOUKSIA PERUSJOUKOSSA	2 677 000	2 595 000	2 455 000	2 355 000
KOTITALOUDEN KESKIKOKO	2,02	2,05	2,11	2,16

	2016	2012	2006	1998
ATERIAT	kg/hlö/v	kg/hlö/v	kg/hlö/v	kg/hlö/v
Laatikot, keitot, salaattit, pastaruokat	9,8	10,0	8,4	4,4
M0111102 Maksalaatikko	1,0	1,1	1,2	1,4
M0111103 Riisivalmisteet	1,3	0,8	0,9	0,3
M0111303 Lihamakaronilaatikko ym. pastaruokat	1,2	1,3	1,3	0,6
M0112704 Lihakaali-, lihaperunasose- ym. laatikot	1,1	1,4	1,1	0,5
M0112707 Eines- ja pakastekeitot lihasta	0,0	0,1	0,1	0,1
M0112708 Kana-, kinkku- ym. salaattit lihasta	0,4	0,2	0,2	0,1
M0112710 Valmiit ruoka-annokset lihasta	1,6	1,7	1,0	0,2
M0113405 Siakkalaatikko, janssonin kiusaus ym.	0,1	0,2	0,1	0,1
M0113406 Kala- katkarapu- ym. salaattit	0,3	0,2	0,2	0,1
M0113407 Valmiit ruoka-annokset kalasta	0,6	0,4	0,3	0,1
M0113408 Kalakeitot ja muut kalaeinekset	0,6	0,8	0,5	0,2
M0117605 Valmiit ruoka-annokset kasviksista	0,2	0,2	0,2	0,0
M0117607 Kasviskeitot, -laatikot ja -einekset	1,5	1,7	1,3	0,7
Piirakat, pasteijat, pizzat, hampurilaiset	9,2	10,3	10,0	7,6
M0111401 Pizzat	2,1	3,4	3,4	2,0
M0111402 Hampurilaiset	0,7	0,7	0,9	0,6
M0111403 Täytetyt ohukaiset, tortillat ym.	0,1	0,02	0,04	0,04
M0111501 Riisi-, peruna-, porkkana- ym. piirakat	4,1	3,9	3,6	3,6
M0111502 Pasteijat ja lihapiirakat ym.	1,4	1,7	2,0	1,3
M0111503 Valmiit voileivät ja patongit	0,8	0,5	0,2	0,1
Marjakeitot, puurot ja mämmi	5,1	5,3	4,4	2,1
M0111903 Muut valmiit puurot, viljavanukat ym.	1,1	0,9	0,5	0,2
M0111904 Mämmi	0,5	0,4	0,4	0,4
M0116903 Marja- ja hedelmäkeitot, -kiisselit ym.	3,6	3,9	3,5	1,4
Lasten vellit ja -purkkiruokat	1,2	1,2	2,9	1,9
M0111901 Vauvan velli- ja puurojauheet	0,0	0,0	0,1	0,1
M0111902 Valmiit vauvan vellit ja puurot	0,2	0,2	1,4	0,7
M0116902 Vauvan mehut ja soseet	0,6	0,4	0,7	0,4
M0119308 Lasten liha-, kala- ja kasvisruokat	0,4	0,5	0,8	0,7
ATERIAT YHTEENSÄ	25,3	26,7	25,7	15,9

	2016	2012	2006	1998
PUOLIVALMISTEET	kg/hlö/v	kg/hlö/v	kg/hlö/v	kg/hlö/v
M0119105 Kastikkeet ja kastikejauheet	1,3	1,1	0,8	
M0119304 Jälkiruokakastikkeet, vanukasjauheet ym.	0,4	0,6	0,4	0,2
M0119305 Lihaliemikuutiot ja -pussikeitot	0,1	0,2	0,2	
M0119306 Kalaliemikuutiot ja -pussikeitot	0,0	0,0	0,01	
M0119307 Vihannesliemikuutiot ja -pussikeitot	0,2	0,2	0,2	
PUOLIVALMISTEET YHTEENSÄ	2,0	2,2	1,9	0,3
ATERIAN OSAT				
Ruokamakkarat	5,0	8,7	10,4	11,1
M0112505 Nakit	2,3	2,8	2,8	3,1
M0112506 Lenkkimakkarat	4,5	5,3	7,0	7,3
M0112507 Muut ruokamakkarat	0,5	0,6	0,5	0,4
M0112508 Makkara erittelemättä	0,0	0,1	0,1	0,4
Liharuoat (lihapullat yms.)	5,1	6,2	5,0	5,0
M0112602 Grillattu ym. kypsä sianliha	0,4	0,3	0,6	0,4
M0112604 Grillattu ym. kypsä siipikarjanliha	0,8	1,7	0,5	0,8
M0112606 Hyytelösyltity	0,6	0,4	0,4	0,4
M0112702 Liharuokasäilykkeet	0,7	0,9	0,8	1,0
M0112703 Kaalikääryleet	0,2	0,2	0,1	0,1
M0112705 Lihapullat ja jauhelihapihvit	1,5	1,7	1,3	1,4
M0112706 Broileripyörökät, kalkkunapihvit ym.	0,5	0,5	0,6	0,4
M0112709 Veriohukaiset, mustamakkara ym.	0,3	0,4	0,4	0,4
M0112711 Muut lihaeinekset	0,0	0,2	0,3	0,1
Savustettu kala, kalapuikot ja -säilykkeet	1,7	3,9	2,7	2,8
M0113303 Savustettu ja grillattu kala	1,1	1,5	0,8	0,8
M0113304 Kypsennetyt katkaravut, simpukat ym.	0,1	0,2	0,2	0,2
M0113401 Silli- ja silakkasäilykkeet	0,3	0,3	0,3	0,6
M0113402 Tonnikalasäilykkeet	0,7	1,1	0,7	0,6
M0113403 Muut kalasäilykkeet	0,2	0,3	0,3	0,2
M0113404 Kalapuikot ja leivitetty kalatuotteet	0,4	0,4	0,4	0,5
Kasvispihvit ja -salaatit ml. perunasalaatti	4,3	3,6	3,4	2,3
M0117604 Kasvispihvit	0,6	0,7	0,4	0,4
M0117606 Kasvis- ja vihannessalaatit	3,2	2,3	2,3	1,3
M0117804 Perunasalaatti	0,4	0,6	0,7	0,5
M117608 Tofu-luokasta kasvismakkaroina yms. (25%)	0,1
Pakasteperunat, kermaperunat yms.	4,1	3,5	3,6	3,2
M0117801 Perunasosehiutaleet	0,2	0,2	0,1	0,1
M0117803 Ranskalaiset perunat, perunalohkot	3,5	2,7	3,0	2,7
M0117805 Muut perunatuotteet ym.	0,4	0,6	0,5	0,3
ATERIAN OSAT YHTEENSÄ	20,2	25,9	25,1	24,4
VALMISRUOAT YHTEENSÄ	47,5	54,8	52,7	40,7

Kuluttajatutkimuskeskus

Tämä raportti tarkastelee elintarvikkeiden määrällisiä kulutusmuutoksia kotitalouksien keskiarvokulutuksen perusteella. Se on jatkoa aikaisemille Kuluttajatutkimuskeskuksen raporteille, joissa on käsitelty elintarvikkeiden kulutusmuutoksia kotitalouksissa vuoden 2012 Kuluttajatutkimuksen aineistolla (Aalto & Peltoniemi 2014) ja sitä ennen pidemmällä aikavälillä vuosina 1966–2006 (Viinisalo ym. 2008).

Raportin aineistona on Tilastokeskuksen vuoden 2016 Kuluttajatutkimuksen elintarvikkeiden määräaineisto. Tarkastelussa keskitytään siihen, mitä elintarvikkeita ja millaisia määriä suomalaiset kotitaloudet hankkivat kotiin ja millaisia muutoksia hankinnoissa on tapahtunut. Lisäksi tarkastellaan eroja erilaisten kotitaloustyyppien välillä. Selvitys ja sen laskelmat on tehty Helsingin yliopiston Kuluttajatutkimuskeskuksessa osana maa- ja metsätalousministeriön rahoittamaa *Ruokamarkkinoiden muuttuvat rakenteet ja kilpailun toimivuus* -hanketta (2016–2019).

